

РАСУЛ СОБИР

ФАРЁДИ ДИЛ

**ДУШАНБЕ
«АДИБ»
2004**

ББК 84 тоҷик 7-4-5

P-47

Расул Собир

Фарёди дил. (Шеърҳо ва ҳикояҳо). Душанбе:
«Адиб», 2004. 192 сах.

«Фарёди дил» нахустин маҷмӯаи осори Расул Собир аст, ки пеш-
каши шумо, хонандагони арчманд, мегардад.

Марҳамат, худ хонед ва қазоват намоед.

P $\frac{4803540305}{M-503}$ -2004

© Расул Собир, 2004.

БА ҚОИ САРСУХАН

Банда бо умед қалам ба даст гирифтаам, зеро ягона розгӯи инсонҳо дар ҳама даври замонҳо хома будааст ва мемонад. Ханӯз аз солҳои донишҷӯӣ, омӯзгорӣ, умуман тӯли солҳои гузашта дидаю шунидаҳоямро рӯи қоғаз меовардам, чун як дилдодаи адабиёти ниёгон мечустам.

Ин айём дарёфтам, ки инсон бояд пиндори нек, гуфтори нек ва кирдори нек бояд дошта бошад зебой, покиву муҳаббат ба Ватан-модар, хоки ачдодиро парастад.

Ин аст, ки дар навиштаҳои хеш кибру гурур, кадрношиносӣ, коҳилӣ, ношукрӣ барин падидаҳои бадро мазаммат кардам, зеро роҳи моро танҳо маърифат, илму дониш мунаввар карда ба дилу дида нуру зиё мебахшад. Инак бо мададу дастгирии пайвандон, дӯстону наздиконам ашъори парешони худро чамъ оварда ба шакли як маҷмӯаи алоҳида пешкаши Шумо намудам.

Хонандаи азиз, қадами аввалин албатта бе камбудӣ наместавад. Шояд хангоми таълифи китоб камбудӣ ё нуқсоне гузашта бошад. Вале мақсади аслии мо бо ин нигоштаҳои хоксоронаи худ ҳидояти хонанда ба кӯи одамият, накӯкорӣ, пос доштани фарҳангу ҳунар мебошад.

Боқӣ суҳан аз Шумо.

Бо эҳтиром *Расул Собир*

Муаллиф аз раиси ноҳияи Шӯрообод Шарифхон Қудратов, сардухтури касалхонаи марказӣ Бегаҳмад Кӯлобиев, раиси суд Сафаралӣ Холматов, директори маркази шугли аҳолии минтақаи Кӯлоб Сайдахмад Пириев ва писараи Фирӯзи Собир, ки дар чопи ин маҷмӯа саҳмгузори кардаанд, сипосгузор мебошад.

Ин маҷмӯаро ба хотираи ҳамсари мархумам Шарифова Ҳафиза, ки вақти омодаи чопи ашъорам реҳлат карда буд, мебахшам.

МУАЛЛИФ

АЗ

ДАВНАРУ

КАЗМ

ЭЙ ВАТАН

Мехри дунё дар дилу дар чони ман,
Рӯи дунё маҳзари эҳсони ман.
Аз Ватан кай меравам чои дигар,
Ин Ватан некӯст дар имони ман.

То маро дар сина дил бошад, туй,
Махзану ганчина дил бошад, туй.
Эй Ватан, эй офтоби зиндагӣ,
Ҳарчӣ дур аз кина дил бошад, туй.

Эй Ватан, мо чумла фарзандони ту,
Чои чон чо гашта андар чони ту.
Бо умеди неки фардо зиндаем,
Кӯдаки парвардаи домони ту.

ВАТАН

Сад китоби ҷовидон дорад Ватан,
Дар дили ёрон макон дорад Ватан.
Аз тамоми асри сомон то кунун
Фахр аз даври замон дорад Ватан.
Номи неки родмардонаш ҳама,
Шӯҳраву сабти ҷаҳон дорад Ватан.
Хоки мо пир аст, пири дилқавӣ,
Пири моро бас ҷавон дорад Ватан.
Ҷону дил дар сина ҷояш мекунем,
Накҳати дил, бӯи ҷон дорад Ватан.
Нест пинҳон эътибори зиндагӣ,
Заҳмати моро аён дорад Ватан.

Ғунчаи нашкуфта бечон,
Модари дилхаста ҳайрон.
Ин дили садпора бирён,
Во дареғи умри инсон.

Ошиқи дирӯза ноком,
Зиндагӣ оғозу анҷом.
Нест фарқи субҳ то шом,
Во дареғи умри инсон.

Санг дорам зери дандон,
Вораҳон аз макри шайтон.
Аз фалак ҳолам парешон,
Во дареғи умри инсон.

Аз баҳорон то зимистон,
Ашк шуд аз чола борон.
Хушк шуд гул дар гулистон,
Во дареғи умри инсон.

ҚАЛАМ

Шӯру ғавғоро аён созад қалам,
Норавон аз чо равон созад қалам.
Бе сухан будӣ ту гарчи безабон,
Ҳарф зеби сад забон созад қалам.
Дасти оламро ба дасти одаме,
Ёдгори ҷовидон созад қалам.
Бе нишони рӯзгори халқро,
Манзари олинишон созад қалам.
Номи неки марди соҳибзавқро,
Шӯҳраи даври замон созад қалам.
Ошқори бахро созад ниҳон,
Тахро зеби ҷаҳон созад қалам.
Ман кунун фаҳмидаам асрори ӯ,
Эй басо сирри ниҳон дорад қалам.

ДАР ВАСФИ ПАДАРАМ

Қиблагоҳамро Расул исми шариф,
Буда бо номи паямбар ҳамрадиф.

Зодгоҳаш деҳаи Мулӯб буд,
Орифе буд, бандаи дилӯб буд.

Зодаи исломӯ марди боҳабар,
Оқилу мавло, каси болоғузар.

Халқи олам эҳтиромаш доштанд,
Аз каломаш баҳраҳо бардоштанд.

Марди хушғуфтор буд, озода буд,
Як ҳазору нуҳсаду нуҳ зода буд.

Синфи нуҳ меҳондаму дар Порвор,
Панҷуми март буду оғози баҳор.

Дар шумора нуздаҳу панҷоҳу шаш,
Рафт аз олам падар дил ғуссакаш.

Рӯзгори ҷанг дар ҳифзи Ватан,
Ў диловар буд марди таҳмтан.

Чор пури ӯ дар ин дунё шудем,
Соҳиби атфолу ҳам бобо шудем.

Номи ӯро гар наорам бар мисол,
Ин забон дар ком кай монад ҳалол.

Мо ҳама аз кори дунё беҳабар,
Ғуссаи мо ҳаст аз кори дигар.

Шуд писар болои кору кӯ падар,
Ў надида роҳат аз кори писар.

Гар Худо хоҳад падар дурӣ зи бад,
Дар биҳишти ҷовидонӣ то абад.

ДАР 90-СОЛАГИИ МОДАРАМ

Баҳри модар шеъри чон хондам накӯ,
Байтҳои ҷовидон хондам накӯ.

Мисраи ман васфи модар мекунад,
Ҳар кӣ ҳарфам хонд, бовар мекунад.

Модари ман умр дорад дар навад,
Кош, сад соли дигар боло равад.

Мо ба ҳоли ӯ тарахҳум мекунем,
Иззаташ чун нони гандум мекунем.

Ҳоли ӯ пурсӣ ҷавобат медиҳад,
Бо дуо сабри савобат медиҳад.

Ҳаст бо қисмат ба ҳоле дар набард,
Дар рухаш ожанг, нолад гаҳ зи дард.

Амри ӯ қарз аст бар пиру ҷавон,
Ё вазиру шоҳ ё худ нотагон.

Ҳар кӣ донад қадри модар, шоҳ ӯ,
Аз баду неки ҷаҳон огоҳ ӯ.

Раҳнамои мо зи модар як дуост,
Модар ар розӣ бувад, рози Худост.

ДАР РҶЗИ ШАСТСОЛАГИАМ

Навчавонӣ хуб даврон будааст,
Фурсатею тири пайкон будааст.
Ҳамчу бӯй аз гул гурезон будааст,
Оҳ, пирӣ, даври вайрон будааст.

Сад дареғи умри ман, дар шаст рафт,
Сад дареғи умри ман, аз даст рафт.

Дар ҷавонӣ бар ҳама даркор ту,
Шоҳи табъи хештан, сардор ту.
Рӯзи пирӣ бар ҳама сарбор ту,
Балки гӯяндат: «Зеби мазор ту».

Сад дареғи умри ман, дар шаст рафт,
Сад дареғи умри ман, аз даст рафт.

Дар ҷавонӣ Шамси ховар ёри ту,
Рӯзи пирӣ бо ғами худ хор ту.
Дар ҷавонӣ шамъи оташбор ту,
Фасли пирӣ як ҷаҳон озор ту.

Сад дареғи умри ман, дар шаст рафт,
Сад дареғи умри ман, аз даст рафт.

Дар ҷавонӣ ин ҷаҳону он ҷаҳон,
Бо сафои бахт бошад ҷовидон.
Оҳ, дар пирӣ чӣ монад аз касон,
Як дили бо ғуссаву дарди гарон.

Сад дареғи умри ман, дар шаст рафт,
Сад дареғи умри ман, аз даст рафт.

Дар ҷавонӣ аз ҳама кас бохабар,
Оламе хушманзару пеши назар.
Рӯзи пирӣ нест ақли баҳравар,
Бемадор, афтодаи самъу басар.

Сад дареғи умри ман, дар шаст рафт,
Сад дареғи умри ман, аз даст рафт.

Мекунам даъват шуморо дӯстон,
Эй ҷавонони накӯноми замон.
Чун баҳори умр мегардад хазон,
Ҳурмати пирон накӯ доред ба чон.

Сад дареғи умри ман, дар шаст рафт,
Сад дареғи умри ман, аз даст рафт.

Бо умеди рӯз хезам ҳар саҳар,
Меравам аз қисмати худ бехабар.
Лек кай донам, ки то рӯзи дигар,
Зиндагӣ дорад талоше ин қадар.

Сад дареғи умри ман, дар шаст рафт,
Сад дареғи умри ман, аз даст рафт.

Шуд макони зистам чанде дигар,
Шомҳои ман бадал шуд бо саҳар.
Аз баланду паст кай ёбам хабар,
Неку бадро мекунам мадди назар.

Сад дареғи умри ман, дар шаст рафт,
Сад дареғи умри ман, аз даст рафт.

То ба пирӣ шодию ғам дидаам.
Рӯзгоре маргу мотам дидаам,
Дар саховат чанд Ҳотам дидаам.
Умри худро мисли шабнам дидаам,

Сад дареги умри ман, дар шаст рафт,
Сад дареги умри ман, аз даст рафт.

Хира чашму рехт бас дандони ман,
Нест кас дигар пайи фармони ман.
Нест дигар роҳате бар чони ман,
Вой аз ин дарди бедармони ман.

Сад дареги умри ман, дар шаст рафт,
Сад дареги умри ман, аз даст рафт.

МАЪНОИ НОМИ МАН

Хостам шеъри наведе иншо кунам,
Маънии исмам ба сатраш ҷо кунам.

Номи ман дар ҳар забон Собир Расул,
Балки дар сабру шикебой қабул.

Ҳар кӣ дорад сабру тоқат – собирӣ,
Растагор аз ранҷ ӯ в-аз соҳирӣ.

Гар калиди собирӣ дорӣ ба даст,
Метавонӣ сад дари хорӣ бибаст.

Ҳар касе бе сабру тоқат дидаам,
Номашон андар ҳамоқат дидаам.

Ҳосили бетоқатӣ охир ғам аст,
Бартарӣ бар он, ки ӯ хотирчамъ аст.

Нохалаф дар маҳбасу зиндон нишаст,
Ҳар кӣ собир нест, ӯ гардан шикаст.

Собирам, аз собирӣ дорам умед,
Ҳар кӣ дорад собирӣ, роҳаш сафед.

ДАР БОБИ ҲАМСАР

Доштам ман қиссае баҳри занон,
Мард бошӣ, некӣ кун бар кулли он.
Модар ӯ, ё пиразан, ё ки чавон,
Дасти ёриаш бидеҳ дар ҳар замон.
Ҳамсаре хоҳӣ агар, дӯшиза гир,
Аз қабилу қавми ҳар покиза гир.
Бар гуноҳу бар савобаш дида гир,
То ки бовар бошадат санчида гир.
Зоҳиру ҳам ботину қалбаш нигар,
Пок бошад пок бош ӯро ба бар.
Ранча дорад бесабаб гар шавҳараш,
Дур биншин рӯзгоре аз бараш.
Махфират наздат намояд аз гуноҳ,
Авф бинмо, айби ӯро кун паноҳ.
Чун ғуломи кор маҷбураш макун,
Лутфи ширин гӯӣ, ранчураш макун.
Соҳиби ҳусн аст ӯ пандаш пазир,
Пеши ёрон то туро дорад кабир.
Сарпарасти молу атфоли ту ҳаст,
Ӯ ба поси хону амволи ту ҳаст.
Зан ба хона беҳтарин ганчат бувад,
Гар хиёнат мекунӣ, ранчат бувад.
Ҳар қадар ҳамсар батақво мешавад,
Баҳри дил бикшода паҳно мешавад.
Мард ё зан, ҳар кӣ бояд пок буд,
Ҳосил аз нопокӣ бар сар хок буд.
Марду зан бар якдигар чун гавҳаранд,
Қисса кӯтах якдигарро парваранд.

НАВҲАЕ ДАР МАРГИ ҲАМСАРАМ ҲАФИЗА

Эй офтоб, хуршамоил, марав зи ман,
Эй моҳи наврасидаи комил, марав зи ман.
Эй шӯлаи мушаъшаи маҳфил, марав зи ман,
Эй ҷои ту ба мағзи дили дил, марав зи ман,
Ҷонам барои ҷони ту ҳомил, марав зи ман.
Афканда гашт кавкаби чархи самои ту,
Холӣ бимонд рӯи гил аз нақши пой ту.

Омад баҳору марг туро бебаҳор кард,
Кори ҷаҳон барору туро бебарор кард.
Хунобаро ба дидаи мо шашқатор кард,
Дилро ба доғи дурии ту ғуссабор кард,
Моро ба хоки зери қадамхот зор кард.

Оғози навбаҳор расид мунтаҳои ту,
Дар гӯши ман дигар намонд аз садои ту.
Хусни базеби зоҳиру ботин, ки буд туро,
Дар ҷону дил саодат аз дин, ки буд туро.
Бар ком дар забон ҳама «Омин», ки буд туро,
Қошонаи дил олами бекин, ки буд туро,
Бо зоти пок ўҳдаи қобин, ки буд туро.

Дар ҳар ду даҳр нест ба андак баҳои ту,
Он муштарӣ зи туст, ки бошад Худои ту.
Хулқат нигини панҷаи ахлоқ буд, шикаст,
Хуснат фурӯғи ҷабҳаи офоқ буд, шикаст.
Қаддат ниҳоли қомати ушшоқ буд, шикаст,
Ризқат атои розиқи раззоқ буд, шикаст,
Чашми ман аз фироқи ту муштоқ буд, шикаст.

Ёри дигар нахоҳам аз ин пас ба ҷои ту,
Дорам дили пуроташу сӯзон барои ту.
Эй нағмаҳои шӯхи рубобам, наёбамаст,
Эй чашмаамро аслу саробам, наёбамаст.
Эй хушгӯвор, бодаи нобам, наёбамаст,
Бедорӣ рафт, не ки ба хобам, наёбамаст,
Дар шаш канори даҳр бикобам, наёбамаст.

Хомӯш гашт замзамаи нақши пой ту,
Хоҳам, ки балки зуд равам аз қафои ту.

Ҳомил манам, бори калилам бидех, Худо,
Соил манам, холи чалилам бидех, Худо.
Тоқат ба кор ҳамчу халилам бидех, Худо,
Роҳӣ манам, рост сабилам бидех, Худо,
Собир манам, сабри чамилам бидех, Худо.

То ҳаст тоби ҳарф бигӯям санои ту,

Рӯҳат ба мост лек ба чисмат ҷудои ту.

Хоҳам, ки бошӣ ҳамраҳу анбози Қудсиён,

Хоҳам, ки бошӣ оғаҳи ҳар рози Қудсиён.

Хоҳам, ки бошӣ тоири хушнози Қудсиён,

Хоҳам, ки бошӣ масдару оғози Қудсиён,

Хоҳам туро зи маснади эъҷози Қудсиён.

То ҳаст қони хаста, манам дар вафои ту,

Равшан кунам ба шамъи дили худ самои ту.

САРИ ҒОР

Аз Сари ғорам, Ватан, оғози ман,
Дўстону ҳамдаму ҳамрози ман.
Соли навад аз дигар бунёд шуд,
Деҳи ман бо тарзи нав обод шуд.
Мардуми сисола дур аз ин диёр,
Боз баргаштанд чашми интизор.
Лек дардо, офате ҳамчун бало,
Омаду бар деҳа зад бо мочаро.
Як бало омад қазоро, бар сараш,
Ин заминро раҳна зад аз ҳар дараш.
Душмани ҳамсоя деҳро хор кард,
Нисфи шаб буд, халқро бедор кард.
Халқа бигрифтанд деҳро душманон,
Ҳам садои тўп ҳам дуди камон.
Кампиرونу мўсафедон, кўдакон,
Ҳам занони тифл андар батнашон.
Дар талу дар теппаҳо пинҳон шуданд,
Ҳамчу тифлон ҷумлагӣ гирён шуданд.
Роҳи пур аз санг буд, касногузар,
Буд дар ин раҳ равон сесад нафар.
Тарк карданд одамон ин деҳаро,
Деҳаи дар хуни худ оғуштаро.
Аз ҳамон дам халқи деҳ овора шуд,
Баҳри ёрӣ бекасу бечора шуд.
Ҳар касе танҳо буду хеше надошт,
Ў ба ҷуз аз синаи реше надошт.
Банда ноиб сарвари ноҳия буд,
Ҳамчу халқи ин ватан коҳида буд.
Ў дарахти ваҳро аз беҳ зад,
Аз вилоят панҷ нафарро ҷеғ зад.
Рафту омад то ба деҳ осон набуд,

Чуз сари мижгон-т чои чон набуд.
Даҳ нафар дидем мо ин деҳаро,
Деҳаи дар хоку хун ғелидаро.
Накши пой душманон дар хоки он,
Зери по карданд хоки поки он.
Лек душман хонаҳо вайрон накард,
Ҳамчу дуздон ҳеч чиз пинҳон накард.
Аскарону афсаронро кушт ӯ,
Ҳам ба зарби тиру тӯпу мушт ӯ.
Си нафар қурбони он даҳшат шуданд,
Дода чон худ пояи давлат шуданд.
Субҳидам душман аз ин вайрона рафт,
Маст аз сад чуръаю паймона рафт.
Зиндагонӣ манъ шуд дар ин маҳал,
Баҳри ҳам дорою баҳри камбағал.
Ҳиллае буд, ҳиллаи ғоратгарон,
То ба даст оранд амволи гарон.
Канда мебурданд чӯбу тахтаро,
Ҳам дару дарвозаю ҳам нахтаро.
Аз ҳамон чил хонаи кушкинамо,
Бисту ҳафто рафт бар дорулбақо.
Хонааш сӯзад чунин ашхосро,
Дузди раҳзан, душмани авбошро.
Собирам, бар чанг нафрат доштам,
Рафта ҳар чое шикоят доштам.
Он чӣ меояд зи дастам кардаам,
Сӯхтаман ин дили озурдаам.
Ман ба ин мардум муҳаббат парварам,
Дар ниҳодам раҳму шафқат парварам.
Буд соли чангу носанчида монд,
Ин муаммо то кунун накшуда монд.
Аз Сари Ғор аст ин гуфтори ман,
Аз Сари Ғори ба одам зори ман.

Эй худо онро зи нав обод кун,
Мардуми ғамноки онро шод кун.
Собирам ман, сабр мебояд намуд,
Мерасад ин деҳа рӯзе бар вучуд.
Чангиёнро чанг кун бори худо,
Гӯрашонро танг кун бори худо.
Аз ҳамон дам халқи Сари Фор ҳам,
Чамъ дигар н-омаданд як бор ҳам.

Дар ин дунё фақат хоҳӣ вафо кун,
Ба имрӯзу ба фардо, ҳар кучо кун.
Агарчи дур аз хешон ту бошӣ,
Ба назди ҳар яке пире адо кун.
Гирифторанд агар бар захму нуқсон,
Ба ҳиммат марҳами дарду даво кун.
Надорад гар хабар аз некройӣ,
Ба таълими садоқат ҷон ато кун.
Гирифторанд агар бар зулми ағёр,
Бирав, аз заҳмати душман раҳо кун.
Агар хешон набошанд аз ту розӣ,
Биё, бегонаеро ошно кун.
Худоё Собиру ҳам собиронро,
Ба мардони ду олам ҳамсадо кун.

ДАР БОБИ МИЗБОНУ МЕҲМОН

Ба ҳар чое равам овоза дорам,
Зи мизбон арзи беандоза дорам.
Яке дида мусофир дар кушоёд,
Яке зуду яке баъдтар кушоёд.

Яке орояд аз ҳар нуқл хонро,
Яке боло ниҳад аз нуқл нонро.
Яке бо нармию бо нехсонӣ,
Ба меҳмон менамояд меҳрубонӣ.

Яке рафтор дорад чун риёӣ,
Чунонат мекунад дигар наоӣ.
Нахонда хони кас ҳаргиз маё ту,
Машав беҳурмату рӯю риё ту.

Агар меҳмон шавӣ, бори гаронӣ,
Надорӣ эҳтироме, шаб бимонӣ.
Раво набвад, ки меҳмони шабона,
Ба тангӣ оварад асҳоби хона.

Гиромӣ доштан амрест вочиб,
Ба ҳар соҳибназар ҳам хонасоҳиб.
Мақун шодӣ ба хонат меҳмон аст,
Агар авбошу ғар бошад, гарон ҳаст.

Атоят ҳарчи баҳри меҳмон аст,
Чу меҳмон мешавӣ ҳам бар ту он аст.
Чу меҳмон хонаат омад, намо шукр,
Ки бошад ҳомии арзу само шукр.

ҲАВОИ АРЧ КУН

Ҳар кӣ хоҳад зист дар рӯи замин,
Чашми ӯ бинад ҳазорон одамин.
Он яке дар сӣ, яке дар синни шаст,
Лек дар зоҳир ҳама болову паст.
Он як аз дарди замона гашта пир,
Дигаре аз худ надорад дастгир.
Он яке пиру дигар бошад чавон,
Бахтро хоҳам ба ҳар як ҷовидон.
Ман зи шасти умри худ хоҳам сабақ,
Бо ривоят мекашам рӯи варақ.
Зистан хоҳӣ агар ту бардавом,
Гӯш кун ҳарфу баёнамро мудом.
Баҳри умри беш гар дорӣ ният,
Бештар мекӯш андар офият.
Гар туй бо ҳамсари худ меҳрубон,
Мебарӣ дар зиндагӣ ороми чон.
Гар ба ҷои кор хандон меравӣ,
Дилқавӣ бо завқи чандон меравӣ.
Ҷо мадеҳ бар кина ҳаргиз дар дилат,
Бо ҷароғи ақл оро манзилат.
Гар ба меҳмон нон диҳӣ, ҷон мебарӣ,
Роҳати ҷон аз лаби нон мебарӣ.
Ҳар чӣ дорӣ нӯши ҷон кун, харч кун,
Ном меҷӯӣ, ҳавои арч кун.

ДҶУСТЕ ДОШТАМ

Басо дар умри худ бисёр дидам,
Ба атрофам фақат ағёр дидам.
Накардам ман бадӣ бар ҳеч инсон,
Касонро ёри бе зинҳор дидам.
Яке ёри чавонӣ доштам ман,
Ба вақти шодиам ғамхор дидам.
Варо аз кӯча пеши худ кашидам,
Чу худро рӯзаке сардор дидам.
«Накун бовар ба дустат»- гуфт шахсе,
Забону дасти дустат мор дидам.
Пас он, ки муддате ман озмудам,
Варо дар китфи худ сарбор дидам.
Ба ӯ боре умеди такя кардам,
Ба паҳлӯям ҳамеша хор дидам.
Маро ҳар гаҳ, ки мехонанд боло,
Зи ӯ сад иллату озор дидам.
Дилам мехост номаш дарҷ созам,
Вале шарму ҳаёву ор дидам.
Набудӣ дар дилам майли ҷудой,
Вале худро ба чон иқрор дидам.

Писарчон, аз падар амре ба чон гир,
Гули раҳмат ба нахли ормон гир.
Мағӯ фухшу дурӯғу ваъдаю лоф,
Ҷамеша ҳарфи некӣ бар забон гир.
Аёдат меравӣ гар назди бемор,
Мағӯ ногуфтани, худро хазон гир.
Агар дидӣ, ки ёри туст чонӣ,
Варо бо чону дил, нархи гарон гир.
Ба луқма санг ё мӯй асту ришта,
Мабар поён, тавонӣ аз даҳон гир.
Машин бо нокасон ҳарчанд зорӣ,
Бирав дунболи он неку касон гир.
Агарчи дахлу ризқат беш бошад,
Марав аз худ, ба ҳикмат қадри нон гир.
Махӯр афеӯси умри вақти пирӣ,
Ба ёдат марг ояд дил ҷавон гир.
Бишав мушқилкушои хеш ҳар гоҳ,
Ҷамеша гуфтаи на ину он гир.
Чаҳидан баҳри рӯзӣ ранҷ орад,
Барои рӯзи хуш як чо макон гир.
Ҷар он, чи гуфтаниям нест имкон,
Биомӯз аз бузургон, мағзи он гир.

Насихат мекунам инак ба ёрон
Агар наздик ё дуранд чандон,
Ба номи дӯстӣ мактаб кушодам,
Ки то дарси адаб гиранд дар он.
Дабистоне, ки бикшодан гарон буд,
Ба рӯи толибилмонаш дари он
Ба пайванди азизон хост ҳарфам,
Ҳам аз панду садоқат дар дабистон.
Макун ёрӣ ба ёрони риёӣ,
Агар бе дӯст монӣ дар биёбон,
Агар ғамхор бошад, дӯст бошад,
Сазад бо ӯ равӣ дар ҳабсу зиндон.
Барои дафъи заҳмат гар накӯшад
Шавӣ марҳам, ба решаш нест дармон
Ба ин нодон набояд дӯстӣ кард,
Ки ӯ бадтар бувад аз душмани чон.
Сухан макшо мунофикро ба ёрӣ,
Ба сӯят мекашад аз сина пайкон.
Ба ин мактаб сабақ аз дӯстӣ буд,
Вале ҳайфо, ки умр омад ба поён.
Ба сарҳад дӯстиро интиҳо нест,
Ба шарте риштааш дорӣ ба дандон.

Сад дареги чӯча, бо санҷоб рафт,
Сад дареги нахл, дар шӯроб рафт.
Буд шиновар, мегузашт аз нахру баҳр,
Сад дарег, ӯ ғарқ дар гирдоб рафт.
Дар ҷавонӣ беҳабар аз хеш зист,
Пир гашту сачда бар меҳроб рафт.
Ӯ ба фарзандаш ҷазою кинавор,
Охири умраш чигар хуноб рафт.
Буд баски дур аз хешу табор,
Дар ғарибӣ мурду бе асҳоб рафт.
Содиқи шабҳо буду рӯзон паноҳ,
Ӯ шаби торе абад дар хоб рафт.

Ҳосили ғам шод боду шод бод,
Аз фишори амри кас фарёд бод.
Ҳокиме бар зердаст ар одил аст,
Ҳосили амраш чаҳони дод бод.
Дехқон гар меҳр н-орад бар замин,
Хирману донаш ҳама барбод бод.
Точирон аз субҳ то шаб банди қор,
Ҳасти эшон ҳасти марди род бод.
Олиме аз олимон беҳ аст беҳ,
Беш вақташ сарфаи эҷод бод.
Ҳар кӣ нафъе н-оварад дар зиндагӣ,
Беҳ бувад қон аз танаш озод бод.

ДАР БОБИ МУСОФИРАТ

Банда ҳам дар тӯли ин умри дароз,
Дар сафар будам гаҳ аз рӯи ниёз.
Бо таёра ё қатора ё дигар,
Доштам садҳо нафар аз ҳамсафар.
Хостам 3-ин солҳои пурасар,
Равшани андозам аз баҳши сафар.
Гар сафар дорӣ ба тезӣ ё ки дер,
Шоядо лозим шавад ҳар сатри зер.
Шубҳае дорӣ агар дар ҳамсафар,
Ҳар чӣ бо худ дорӣ, кун мадди назар.
Ҳамсафар хоҳад, ки гирад бар гарав,
Лаҳзае танҳо ба ӯ бо ҳам марав.
Тӯшае дорӣ ба ду тақсим кун,
Назди ӯ бо ҳам гузору ним кун.
Хастае дар роҳ бошад мунтазир,
Ҳар даме дастат бидеху даст гир.
Ҳамсафар дорад ба худ гар зарфи об,
Катраи обаш нанӯшӣ бечавоб.
Н-озмуда бошад ӯ, бовар макун,
Дар шумора беш аз ӯ соғар макун.
Ё амонат ё ки пайке бар касон,
Ҳар чи харфе мезанад онро расон.
Дар барат аз молу зар бошад агар,
Гар набошад боварат, бинмо ҳазар.
Бори ӯ вазнин гар аз бори ту аст,
Ёри додан ҳар қадам кори ту аст.
Баъди чандин сол шояд диданат,
Месазад боре ҳамин санчиданат.
Таҷриба кардам накун танҳо сафар,
Оқибат роҳи сафар орад хатар.

САРНАВИШТ

Одамон гӯянд оре сарнавишт,
Он чӣ меҳоҳад Худо дар он навишт.
Аз касе афтад ғалат, он дар амал,
Фарқ меорад худо аз неку зишт.
Гар шавад тақдири ту назди худо,
Ин замону он замон ҷоят биҳишт.
Гар набошад дар насибат рӯзи хуш,
Вой бар сарриштаи умрат, ки ришт.
Даخلي ту дарёву худ бошӣ хасис,
Зери сар болишт набвад ғайри хишт.
Ай, чӣ меҳоҳӣ ту аз хоки вучуд,
Бидравӣ онро, ки авлоди ту кишт.

ЭЙ САЪБА, РУХАТ...

Эй Саъба рухат мудом пеши назарам,
Як лаҳза равӣ зи ёд, лаънат ба сарам.
Охир ту кучо шудастӣ лахти чигарам,
Пазмони туам ба сӯи Маскав нигарам.
Аз сӯзиши дил салом н-ояд ба забон,
Рӯзе нагузашта ҳеч номат набарам.
Хоҳам, ки нишонаи ту ёбам аз нав,
Маълум бикун, кучо суроғат бибарам.
Бе ёр туй, ва ё ки шавҳар дорӣ,
Гар шавҳари хуб дорӣ, рашке набарам.
Ин нома бигир, шод зӣ ранҷ мабар,
Гӯ, бори дигар ба пайкарат кай нигарам.
Ту нома навису банд бар боли хумо,
К-аз дурии ту ҳамеша хунинчигарам.
Умед ба фардою каси ғайр мабанд,
Ғайри ту дигар касе нагирад хабарам.
Як бори дигар агар ба Терай оӣ,
То мурдани худ сар надихам ман зи барам.
Ин шеъраки нотамомам аз хотири туст,
Пурсанд, ки Саъба кист, як ҳамсафарам.
Пурсанд, ки шеъри кист гӯям ночор,
Шоир наяму ҳасад ба шеъре набарам.
Маскан ба Терай дораму лекин аслан,
Ман Собири тагнобию Мулӯб Ватанам.

АШК

Алам аз сина холӣ мекунад ашк,
Ғами бечораноӣ мекунад ашк.
Бурун гар мешавад аз хонаи худ,
Зи дил шарҳи малолӣ мекунад ашк.
Ба сози ишқ месӯзад чигарро,
Ҳавоӣ бар камолӣ мекунад ашк.
Хумори гирия чандон мепазирад,
Ба худ соҳибчамолӣ мекунад ашк.
Агар ишқ аст эъқози муҳаббат,
Бад ин манзар ҳаёли мекунад ашк.
Сафо дорад чу шабнам субҳгоҳон,
Ҳавоӣ хушчамолӣ мекунад ашк.

АТО КУН

Биё чандин қадах дорй ато кун,
Ба оҳанги вафо майро раво кун.
Агар коме бибахшой накӯ дор,
Ба чоме тоза акли мо расо кун.
Наменӯшем бо бегонабозон,
Агар сахве кунем азми ҷазо кун.
Ба шӯри ишқ мастй нест вочиб,
Ба ҷон муштоқи моро ҳам раҳо кун.
Макун айбам агар риндона хӯрдам,
Маро қурбони ин оби бақо кун.
Агар аз худ зиён орад ҷӣ чора,
Бирав бо аҳли дил кори вафо кун.

ДАР СЎГВОРИИ ДЎСТАМ МАШАФО

Дўст, будӣ соябонам пайкарат,
Ноз мекардам чу тифле дар барат.
Офтобе будиву аз манзарат,
Бо сафедихои ҳар мӯи сарат,
Аз сари мо човидон рафтӣ, дарег.

Ман надонистам, ки ин дам меравӣ,
Монда моро ҳамдами ғам меравӣ.
Ҳамдами бар сина марҳам меравӣ,
Қомати мо кардай ҳам, меравӣ,
Аз бари мо бенишон рафтӣ, дарег.

Эй муаллим, дарси ту ногуфта монд,
Ҳарфи шевои лабат носуфта монд.
Аз ту моро хотири ошуфта монд,
Лавҳу бўри синф ҳоли хуфта монд,
Аз макон то ломакон рафтӣ, дарег.

Додӣ чон, аммо нагуфтӣ доди чон,
Ғуссаҳоро хондӣ дарди шоди чон.
Нағмаат афсурда аз бунёди чон,
Додӣ чон озода, эй озоди чон,
Аз тани мо нашъи чон рафтӣ, дарег.

Соати маргат набудам пеши ту,
Бандаву бечораву дарवेशи ту.
Ёр будам бо ту ҳамчун хеши ту,
Во дареғи чисму қалби реши ту,
Аз нигоҳи мо ниҳон рафтӣ, дарег.

Машафо, Иброҳимат нолони ту,
Меситояд аз ғами ҳичрони ту.
Дар бари кошонаат куръони ту,
Чашми ҳасрат мондаву хайрони ту,
Дўст, оваҳ, аз чаҳон рафтӣ, дарег.

ДАР СЌГВОРИИ ДЌСТАМ ХОЛМАД

Холмади ман, чўраи ман, чони ман,
Дастгири кори ман, эҳсони ман.
Ҳамдами дерина, ҳамдаврони ман,
Ёри ман, дар лафз ҳампаймони ман,
Рафтиву монад дили нолони ман.

Хонаатро душмани пуркин расид,
Дар дилат бори ғами чандин расид.
Дўстон бас бо дили ғамгин расид,
Аз манат ҳарфи ба дил таскин расид,
Эй дарегат чўраи ҳайрони ман.

Рафтиву ҳарфи лабат ногуфта монд,
Розҳоят ҷовидон носуфта монд.
Чашми бедорат ба ҳайрат хуфта монд,
Хотири ёрон ҳама ошуфта монд,
Ормонӣ рафтӣ, эй армони ман.

Оқибат диққи нафас хорат намуд,
Хастаи ин теги озорат намуд.
Бастаи маргу гирифтورات намуд,
Дур ҳам аз ёру агёрат намуд,
Ашк шуд дар дидаи гирёни ман.

Кам ба ҳасрат, лек пурармон будӣ,
Қалби шоду бо лаби хандон будӣ.
Бо азизони худо ҳамсон будӣ,
Дўстонро чони чони чон будӣ,
Бе ту шуд холӣ дигар майдони ман.

Чиллаҳон, гирён ба рўзи марги ту,
Оҳ гуфт аз дарду сўзи марги ту.
Ҳам зи ранчи дидадўзи марги ту,
Аз гудози кинатўзи марги ту,
Бе ту, вой, аз ин сари сарсони ман.

РЕЗАҲО

Ба гуфти кас касеро бад махон ту,
Якero гар шунидӣ сад махон ту.

Бе сабаб бо ҳар касе моил машав,
Сарбасар ағёри аҳли дил машав.

Дар дил, ки туро асар зи дин нест,
Дар сина ба чуз ғубору кин нест.

Калоба гирди худ сад печ дорад,
Набошад ресмон, он ҳеч дорад.

Дӯстӣ бо аҳли манҳус мекунӣ,
Каргасиву чабри товус мекунӣ.

Агар ҳукми падар ичро нагардад,
Писар дар чашми ӯ якто нагардад.

Ҳал нагардад мушките бе қилу қол,
Беҳ нашуд аҳволи кас бе ганҷу мол.

Макуш море ба ту коре надорад,
Ки захри чон хама море надорад.

Марг ояд такяи яздон кунӣ,
Пир гардӣ, хотири дандон кунӣ.

Майхона равӣ ба ҳар баҳона,
Як танга ба чайби ту намона.

То ҳусн ба ту Худо набахшад,
Чу об рухат сафо набахшад.

Ҳиммати мизбон на дар нон додан аст,
Иззати меҳмон ба ҷо овардан аст.

Қарзи шавҳар поси қисмат доштан,
Қарзи зан покию исмат доштан.

Ҳар касе ки хуни инсон меҳурад,
Дар амал нон неву ӯ чон меҳурад.

Давлати дунёш буд одам набуд,
Номи Ҳотам дошт ӯ, Ҳотам набуд.

Хун барояд тан ба яғмо меравад,
Ҷон барояд тан ба укбо меравад.

Мо ҳама шерем, гар ин сайди мо,
Зери чангол афтаду дар қайди мо.

Бори авал тиру камон мегирифт,
Соџа худро ба нишон мегирифт.

Он беҳ, ки на шераму на шерӣ дорам,
Бо бурдаи нони дода серӣ дорам.

Зи чоми май тавон парҳез доим,
Зи чамъи майкашон бигрез доим.

Агар раҳбар азизи халқ набвад,
Ба иҷрои қарораш завқ набвад.

Ҳама кас қадри ин пирон надоранд,
Ки мо бисёру онҳо камшуморанд.

Ҳеҷ фарди зинда бе ҳоҷат набуд,
Қор то фарҷоми худ роҳат набуд.

Сиёҳӣ дар дил амри нотавонист,
Фароғатҳои пирӣ аз ҷавонист.

Ҳар кӣ аз аҳволи худ дорад хабар,
З-ӯ ҳамемонад нишоне ё асар.

Шисареза мехалад бар мағзи по,
Шиша бишқастан набошад қарзи мо.

Қай бувад зиндагӣ зи санг шавад,
Ин ҳамон дам, ки умр танг шавад.

Сухан аз ганҷи дил кам мекунад гап,
Вале осуда оне, мекунад хап.

Гар надорад ӯ ба худ касби ҳалол,
Охири кораш бувад ранҷу малол.

Чавонмардо, нашоҷад хору зорӣ,
Чавонмарди накӯ ояд ба ёрӣ.

Чашм аз баҳри дидану катраи ашк,
Ёр аз баҳри меҳру ишваву рашк.

Агар бо ёри чонӣ бевафой,
Туро то умр бошад дар ҷафой.

Гар гарав шуд чони ту бар марги сард,
Пайкарат озод шуд аз кулли дард.

Умрхо дорад хавас кабки қафас,
Домани кӯҳ бошаду гирад нафас.

Гар ҳамсари ту чафописанд аст,
Дил то дами марг дардманд аст.

Комати мардон бисозад чангу хам,
Умри рафта, ё маломат, ё ки ғам.

Гар зеҳи камон кашанд пайкон,
Охир бирасад ба пайкару чон.

Зи дасти хотамон ин халқ сер аст,
Ба фардо мурдани мумсик дер аст.

Сухан санчида гӯ, оре ба такрор,
Агар он бад бувад дар худ ниғаҳ дор.

Ҳар кӣ ёрӣ мекунад бин насли кист,
Нағз омуз, мақсадаш аз баҳри чист.

Гар сафар тӯлонӣ шуд бе дам марав,
Аз пай ҳар фитнаи олам марав.

Равғани тафсида аз оҳанги об ово кунад,
Марди фосиқ завҷаи покизаро расво кунад.

Ҳар кӣ пой овард аз роҳи дуруст,
Даст аз пиндору кори бад бишуст.

Бо адӯ шинӣ, мағӯ аз кори дӯст,
Ҳарфи кас дар ҳоҷати ёрон накуст.

Ваъдабоз оқибат ато накунад,
Лӯлӣ аз фанди худ хато накунад.

Палангонро чи мепой, далеранд,
Палангон дар тавоноӣ чу шеранд.

Ҳикоятро ба андози назар гӯй,
Ба гӯши мардумӣ аз дил хабар гӯй.

Ҳар кӣ ҳиммат дошт, ӯ дар ҳурмат аст,
Ҳар кӣ иллат дошт, ӯ бе иззат аст.

Дарахте ки реша кард нагардад зи ҷой,
Агар мард андеша кард, наафтад зи пой.

Ба вақти қаҳр ҷазоро агар раво бинӣ,
Ба рӯзи саҳт касонро ту бенаво бинӣ.

Сари оворагӣ хуш мезиад зоғ,
Вале дур аз ватан одам шавад доғ.

Ягон кас бе ҳунар давлат надидаст,
Кучо марди ҳунар сарват надидаст.

Монд ғофил писар зи кори падар,
Рафт айёму монд зори падар.

Ҳар касе таъна ба номам мезанад,
Нокасе доғе ба комам мезанад.

Таваққуф кардани одам зарур аст,
Ки роҳи зиндагонӣ роҳи дур аст.

Ҳар кӣ меҳмонро намехоҳад хатост,
Меҳмон ояд, равад хона ба қост.

Сухани зишт чуз қафо н-орад,
Тир рӯ қониби қафо н-орад.

Гар падар норозӣ бошад аз писар,
Рӯзи хушро ӯ намебинад дигар.

То тавонӣ некие бинмой чанд,
Човидонӣ кас намонад бе газанд.

Ҳар касе ёди қиёмат мекунад,
Дар замон камтар хиёнат мекунад.

Кори дилро ақлҳо барчо кунад,
Сирри одамро забон ифшо кунад.

Саодат ихтирои оқилон аст,
Садоқат орзуи бедилон аст.

Агар золим гирифтори ситам шуд,
Ҳаёти зердасташ зери ғам шуд.

Ятим ар лаб ба ҳарфаш боз созад,
Нахуст аз ғам сухан оғоз созад.

Тан барои шодию ҳам ғам бувад,
Одаме ҳарду надорад, кам бувад.

Мурдари то қабр бурдан ҳоҷат аст,
Бе касал то пирӣ зистан давлат аст.

Агар бинӣ, ки кас фармонпазир нест,
Мадеҳ фармон, ки иҷро то ахир нест.

Ба тан доим ту дорӣ ханчареро,
Бихоҳӣ сар задан охир сареро.

Ба як дам ҳамсарашро дар талоқ аст,
Тамоми умри боқӣ дар фироқ аст.

Гушна кай хоҳад сазои созро,
Сайди мурда нест маъкул бозро.

Зи душман ҳарчи пурсӣ аввал андеш,
Ту ҳалво хоҳию душман диҳад неш.

Он, ки ба насихати ту армон дорад,
Муҳтоҷи насихат асту нуқсон дорад.

Маҷбур шуду ишорат овард,
Бар шавҳари худ хиёнат овард.

Маҳбус агар баақлу вичдон мешуд,
Фориғ зи азобу ранчи зиндон мешуд.

Модар агар санг занад бар сарат,
Беҳ бувад аз силаи моиндарат.

Обро бо ресмон натвон гирифт,
Тирро аз осмон натвон гирифт.

Неъмате аз дасти одам гар шавад,
Ё гуҳар, ё санги раҳ, ё зар шавад.

Пириат гар ҳавои ҷон гирад,
Марг дар қалбат ошён гирад.

Ба сардӣ раҳна созӣ донаеро,
Намой сард охир хонаеро.

Чӯби қач берун нашуд, чун раҳ нахост,
Бемалол он сӯ барояд чӯби рост.

Анкабут аз торҳо созад камин,
Аз ҳаво орад мағасро бар замин.

Ҳарчанд, ки сабза ифтихоре дорад,
Дар решааш аз хок қароре дорад.

Аз мева ҳавас ниҳол дорад,
Ошиқ ҳаваси висол дорад.

Сад нафар бошанд ин чо дӯзахӣ,
Дар миёна нест як марди сахӣ.

Агар сардӣ, ба роҳат сард бошанд,
В-агар мардӣ, бароят мард бошанд.

Сабру тамкин хоҳамат гуфторро,
Рози пинҳон хоҳамат асрорро.

Ақли одам мефизояд аз ҷаҳонгардии ӯ,
Бартарии зиндагонӣ аз ҷавонмардии ӯ.

Пашша ҳеч аз шакар чудо нашавад,
Нафси бад ёри ғамзудо нашавад.

Ҳар касе бегона даме гӯш кард,
Ҳурмати авлод фаромӯш кард.

АХТАРПОРА ВА РУБОИҶО

Ҳар гоҳ ба пири меҳӯрӣ хуни чигар,
Зеро ки набинӣ ёрӣ аз сӯи писар.
Беҳуда маранҷ з-он, ки аз рӯзи азал,
Шояд нагирифтай ту ҳам дасти падар.

Он як ба чаҳон роҳи саодат мечуст,
Бар халки диёр меҳру тоъат мечуст.
Эй кош ба ӯ диҳад худо умри дароз,
Аз некии худ ба халқ роҳат мечуст.

Агар дар тан ҳазораш ҳаст дарде,
Ба мурдан нест розӣ ҳеҷ марде.
Ниҳонӣ зиндагӣ хоҳад намудан,
Гаҳе озод, гоҳе гарму сарде.

Бадандеше агар сардор бошад,
Сари сад кас ба зери дор бошад.
Агар раҳбар бигардад марди оқил,
Ба ҳар хурду калон ғамхор бошад.

Агар, ки мағрибу машрик намешуд,
Риёву шеваи содиқ намешуд.
Агар имрӯз ё фардо намебуд,
Бале, минбаъд ҳам собиқ намешуд.

Зи чашми нокасон парҳез бояд,
Ба пеши хонаҳо даҳлез бояд.
Барои косаро лабрес кардан
Ба дасти ошпаз кафлез бояд.

На оби чашмаро ҳар кас бинӯшад,
На қалби ҳар касе дар ҳам бичӯшад.
Агар чанде кулаҳ бисёр дидам,
На ҳар сар аз матои ақл пӯшад.

Сари бисёри чашма мор дорад,
Ба тан бисёри гулҳо хор дорад.
Чуноне мекашонад бори дунё,
Даруни хона гӯй ғор дорад.

Ҳама одам намехоҳад чудой,
Зи ҳар ошиқ наояд бовафой.
Агарчӣ зиндагӣ душвор ояд,
Насозад гушнаи мардон гадой.

Падарро, хайф, ақли сар набошад,
Ба болои аёл раҳбар набошад,
Чунон овора фарзандону ҳамсар,
Дар ин хона ту гӯй дар набошад.

Биё бар санги раҳ лаънат нахонем,
Биё сатри кутуби вақт донем,
Чи чои шикваат аз ину аз он,
Агар бар ҳоҷати фардо чунонем.

Агар хобӣ, дар ин дунё набошӣ,
Чу серӣ дар ғами фардо набошӣ.
Чунон бояд ба хешу ғайр будан,
Ки одам бошиву расво набошӣ.

Наям беғам, ки ин дам нон надорам,
Шавам пурғам, агар имон надорам,
Агар фарзанд бошад дастгирам,
Дигар то мурданама армон надорам.

Маро нони чавию гандумӣ нест,
Аз ин рӯ фарқи хешу мардумӣ нест.
Агар дорои олам мешавад чанд,
Маро парвои чанду чандумӣ нест.

Ҳисоби беши фарзандат чӣ лозим,
Шумори заҳмати чандат чӣ лозим.
Агар наслат фақат бадномӣ орад,
Пайи ин насл пайвандат чӣ лозим.

Кучо он дил, ки ӯ ғамнок набвад,
Дили марди вафо нопок набвад.
Чунон бояд намудан зиндагонӣ,
Ки фардо чуз ба зери хок набвад.

Калоба риштаи пайванд монад,
Зи одам баъди худ фарзанд монад.
Намонад гар зи одам ину онаш,
Ба рӯзи марг доғаш чанд монад.

Писарро санчу меҳри духтаронат,
Шумори қарзи фарзандӣ ба ҷонат.
Агар духтар вафодорӣ намояд,
Писар бишмор ўро дар ҷаҳонат.

Бувад ҷое на нахле, бутта лозим,
Ба пирон тасма нею фўта лозим.
Агар хоҳӣ бидонӣ он, ки дарё,
Шино кардан набояд, ғўтта лозим.

«Зи гуфтор аввало андеша лозим»
Ба сабзиш бар ниҳоле реша лозим.
Барои кандани қасри забарҷад,
Ба дасти нохалаф як теша лозим.

Нахле, ки надошт бору бар бесамар аст,
Марде, ки ба қавли худ набуд, беҳабар аст.
Шахсе, ки зи худ намонд некӣ дар даҳр,
Ў рафт аз ин ҷаҳон, вале беасар аст.

Як рӯзи дигар навбати Собир ояд
Зеро, ки аҷал чу гардиши тир ояд.
Аз рӯзаю аз намозу дин боҳабарам,
Рӯзе нарасад хабар, ки кофир ояд.

Чу келин меҳрубон духтар бувад ӯ,
Падарро ҳамдаму ёвар бувад ӯ.
Шунида панд бошад аз барояш,
Ки дар ин хона тоҷи сар бувад ӯ.

Биё, насли падар мо аҳл бошем,
Ҷудо аз кинаву аз ҷаҳл бошем.
Ба рӯи ҳамдигар дарҳо кушоем,
Барои ҳам ба мушкил саҳл бошем.

Кучо фарзанд дар ёди падар нест,
Ба ёди ӯ касе фардо дигар нест.
Хабар бояд гирифтани якдигарро,
Ягон кас бадгӯхар аз беҳабар нест.

Гӯянд чавонон: «Эй худо пир шавем»,
Тифлон гӯянд: «Мабод бе шир шавем».
Пирон гӯянд: умри мо зуд гузашт,
Фарке набувад, ки оқибат қир шавем.

Мо шод наем, хору зорем ҳама,
Аз дасти ғаму азоб хорем ҳама.
Зинҳор мағӯ, ки айби ин асту аз он,
Мо пир зи чабри гирудорем ҳама.

Як зумра аз ин ҷаҳон чу нозиста раванд,
Гофил чандеву чанде дониста раванд.
Ҳар кас ба гузори хеш доранд сафар,
Он як ба шитобу чанд оҳиста раванд.

Ҳама одам ба дунё хом ояд,
Яке субҳу яке дар шом ояд.
Яке ваҳшӣ, яке оқил, яке зол,
Яке рому дигар дар дом ояд.

Чӣ кадр оби равон бигзашт аз ҷӯй,
Чӣ кадре дида будам мотаму тӯй.
Шавад рӯзе, ки мегӯянд мардум,
Дареғи Собири шайдо зи ҳар сӯй.

Оғози ҳаёт ҳаст акнун, писарам,
Дар ёди манӣ ҳамеша, эй тоҷи сарам.
Чашмам ба раҳат, кучой чону ҷигарам,
Кай мерасӣ, то боз бигирӣ хабарам.

Ҳама кас бо умеди зиндагонӣ,
Яке имрӯзу дигар ҷовидонӣ.
Ҳама будем мардони мусофир,
Ҳама некӯ будем ёрони чонӣ.

Гули пажмурдаро чидан чӣ лозим,
Лаину гандаро дидан чӣ лозим.
Агар бемор вақти ҷонсупорист,
Ба наздаш сеҳр бозидан чӣ лозим.

Мо панди падар ҳамеша дар гӯш кунем,
В-аз меҳр ба сӯи модар оғӯш кунем.
Аз заҳматашон шудем мардони замон,
Мо кӯр шавем, агар фаромӯш кунем.

Ҷуфте ба бақои умр бо ҳам мезист,
Хонданд бақои умри одам дар чист.
Имрӯз, ки зан ба дидаи нобиноист,
Шавҳар ба ғами кӯрии ӯ зор гирифт.

Ҳар лаҳзаи зиндагӣ гуворо гузарад,
Ҳам аз сари бенавову доро гузарад.
Як бойи бадавлат асту як зори намак,
Гар ҳаст, ба Кӯлобу Бухоро гузарад.

На соҳиби кибр бошу на шоҳу вазир,
Имрӯз сахӣ мабошу фардо дилгир.
Аз пайраҳаи бухлу ҳасудӣ магузар,
Варна бишавӣ ҳасуду ҳамранги бахил.

Душмани қаттоли одам нафси ӯст,
Ҷой андар жарфи қалбу зери пӯст.
То тавонӣ дар ҷавоният бикӯш.
Бармаҳал ин куштани нафсат накӯст.

На ҳар фарзанди одам оқил ояд,
На ҳар олим ба ҳикмат одил ояд.
Падар омӯз бар фарзанди худ ақл,
На ҳар кас дар садоқат моил ояд.

Агар бар ман дусад дирхам биёри,
Дили шоди маро бас ғам биёри.
Худоё хубу неконро биафзой,
Бахилу нокасонро кам биёри.

Дардам бигирифту сар ба болин омад,
Гуфтанд, ки хез, ёри ширин омад.
Ман чашм кушода дидам Азроилро,
Гунчишки нафас ба чанги Шоҳин омад.

Шоҳини тарозу рост аз санг шавад,
Моил ба ҳаму хушу ҳамоҳанг шавад.
Аз Ҳобили давр чанги мо сулҳ шавад,
Ноқобили даҳр моили чанг шавад.

Доим бе май нишастанат кори хатост,
Зеро, ки май ин барандаи дарду чафост.
Доим бо май нишастанат беақлист,
Зеро, ки май ин барандаи ақли расост.

Аз се ду бихӯр, яке пасандоз намо,
Бар дӯст зи хони карамат боз намо.
Дар олами хайр по бимону андеш,
Некӣ хоҳӣ, ба меҳру эъҷоз намо.

Шавҳар кардӣ ба гуфтааш гӯш бикун,
Аз чашмаи зиндагии ӯ нӯш бикун.
Ранҷонда шудӣ агар, наранҷон ӯро,
Чун чашмаи нав зи қалби ӯ чӯш бикун.

Аз мастии чому бода парҳез накӯст,
Аз хонаи тангу тор даҳлез накӯст.
Фарҷоми шитоби кас пушаймонӣ аст,
Одам ба сабури кордро тез накӯст.

Ё шоири кӯҳна бошӣ, ё тозақалам,
Некии замон навису ҳам дарду алам.
Ту акс бикун ҳаёти имрӯзии мо,
Оянда бидонанд, чӣ будаст ин дам.

Дар бистар агар ёр набошад санг аст,
Қалбе, ки дар он сухан нағунҷад, танг аст.
Дар оилае, ки сарвараш фозил нест,
Ҳар лаҳза дар он фиғону оху чанг аст.

Охир ба ҷаҳон некии бадкеш кӣ дид,
Пайваста ба сери нони дарвеш кӣ дид.
Бадкеш тамоми умр бадхоҳӣ кард,
Ҷӯро ба касе қарибу ҳам хеш кӣ дид.

Гар навқаламӣ, бичӯ хатоят, эй дӯст,
Наздики адиб гир ҷоят, эй дӯст.
Бар шоиру нуқтадони беҳтар бояд,
Бидҳӣ ту нишон ҳарфу ҳичоят, эй дӯст.

Ғар бо ту будам, шод будам, ҳамнафасам,
Парвозӣ шудам, намудӣ банди қафасам.
Умед ба зиндагии якчоя будам,
Охир чӣ кунам, ки ҳамдами хору хасам.

Дер аст ва андалеб, гул пажмурда,
Ношукр писар, ки шуд падар озурда.
Чайхун чу пуроб гашт дар фасли баҳор,
Ин соҳили бечора шалоқаш хурда.

Ҳаргиз ба гуноҳи худ набошад қоил
На Собиру на вазир на шоҳи одил
Ҳар кас ба чаҳон гунаҳ кунад охири қор,
Ҳам қотилу ҳам чоҳилу ҳам аҳли бахил.

Ҳар дил чӣ нақӯ, ки дар асорат нашавад,
Ҳар шӯразамин баҳри иморат нашавад.
Ғолиб баромадан ба ҳар зӯру далер
Бо қуввату ғайрату ҷасорат нашавад.

Онон, ки ба дил донаи кин коштаанд,
Оё хабар аз мазҳабу дин доштаанд.
Дар ҳар қадаме роҳи хиёнат чустанд
Оё назари Худову пир доштаанд.

Раҳбар бояд азизи майдон бошад,
Бар хурду калони деҳа мизбон бошад,
Дар гуфтушунид дар миёни мардум
Наздики фақиру бойу деҳкон бошад.

Пайванди касе бишав, ки андозаи туст,
Ҳамсанги ҳаёту дару дарвозаи туст.
Оғушта машав бар касу нокас ҳаргиз,
Бигрез аз он, ки пахши овозаи туст.

Беилм замири олиме дарк накард,
Нодонию сифлабозияш тарк накард.
Оқил ба фиребу фитнаву макру риё,
Фавтиду валек то дами марг накард.

Аз кӯча гузар кунӣ ба ҳар сӯ манигар,
Чашме бидавон, ниғаҳ бикун пеши назар.
Бе чой давад чашм ва ё пой равад,
Имрӯз ва ё пагоҳ бинӣ ту зарар.

Ин умр дубора нест, эй чони падар,
Пайваста зи ҳоли ҳам бигиред хабар.
Ҳар лаҳзаю ҳар рӯз ғанимат бошад,
Чун навбати марг шуд, намонем дигар.

Ё раб, ту пазир узр дорам паймон,
Раҳме манамо ба қотилу порахурон.
Бинанд агар ҷазои худро эшон,
Ҳар саҳву хато, панд шавад бар дигарон.

Гар ҳофизи хуб бошӣ, эҷод намо,
Носуфта касе бихонд, эрод намо.
Ҳар соату рӯзу шабу ҳар даври замон
Оҳанги наву шеъри нав аз ёд намо.

Хоҳӣ, ки ту дур бинӣ боло бибаро,
Хоҳӣ, ки дуруст фаҳмӣ наздик биё.
Ҷизе, ки зи дур бишнави рост мадон,
В-он гаҳ, ки ба чашм бинӣ бовар бинамо.

Дидӣ, ки ятимписар нишастаст хичил,
Гардаш бифишону гир дасташ чу асил.
Дидӣ, ки ба дил чи гуфтание дорад,
Шодаш бинамову ғам барораш аз дил.

То кай монад гарм ин бозорат,
То кай кунӣ пур хона, дару деворат.
Бедодгарӣ бас аст, баъди мурдан,
На ному нишон монаду на осорат.

Чашми дилам аз гиря нашуд равшантар,
То дидаи ман ба ашку хун омад тар
Номард фурӯшаду вале сӯзад мард,
Чуз сӯзишу ғам надорад ӯ ҳоли дигар.

Гамкушта манам, ки дар ҷаҳон танҳоям,
Девор кунам, кӯҳ шавад ғамҳоям,
Таксим агар ғами ҷаҳон мекарданд,
Мемонд ба зери ғам зи сар то поям.

Дармони кас аз дард ба дархост набуд,
Дору, ки барои дафъи ғамҳост, набуд.
Беҳуда маҳӯр ғами намурдан ҳаргиз,
Ворастани кас зи марг кайҳост набуд.

Яке дар дашт ё дарё бимирад,
Яке ҷамъу яке танҳо бимирад.
Чӣ қисмат мерасад ин одамиро,
Хушо, аз марги номафзо бимирад.

Агар аз ҳоли ҳам оғаҳ набошем,
Фидои нури меҳру маҳ набошем.
Бақое нест гар имрӯзи моро,
Пайи фардо чу марди раҳ набошем.

Яке чашми саре бе нам надидам,
Якero бо дили беғам надидам.
Биёмӯзед панди кулли олам,
Ки дидам оламу одам надидам.

Сарам савдо кунад, бешу камам не,
Дилам аз ишқ хоҳад аз ғамам не.
Диҳад дашном гар кас, сабр чӯям,
Вале номахрам ояд, ҳамдамам не.

Ягон дard аз сари танҳо батар нест,
Ягон кас дар вафо мисли падар нест.
Ҳама ошиқ надонад қимати дил,
Ҳама оҳан ба қимат балки зар нест.

Гадо дур аз талаб тоқат надорад,
Бидеҳ сандуки зар роҳат надорад.
Ба ғайр аз ҳотамони даркушода,
Ба ёрони дигар одат надорад.

Чаро ошуфтаву бо ранчи чонем,
Чаро дар мулки худ мо бемаконем.
Агар пурсанд саргардониямро,
Зи дасти нокасон хори замонем.

Саломи пуртамаъ набвад саломе,
Каломи фахш кай бошад каломе.
Агар аз дузд медуздад каси дузд,
Хурад ӯ лукмааш набвад ҳароме.

Чаро афшурдаву дарде надорем.
Чаро дар дил ба чуз сардӣ надорем
Сазоворони иззат родмардон
Чаро мо майл бар мардӣ надорем.

Пайғом расид, к-аспи умрам зин шуд,
Пири сафарам ду даст бар омин шуд.
Мо пушт ба хоку рӯ ба афлок будем,
Афлок чӣ дод, зиндагӣ зомин шуд.

Рӯзе гузарам ба пайгаҳи ишқ расид,
Аз қиссаи талхи ӯ каме риск расид.
Дар маҳфили ошиқон бикардем сукут,
Зеро, ки дам аз маломату фишқ расид.

Ҳама гӯянд чаннат чои хуб аст,
Вале дӯзах макони мушту куб аст.
Мусофир мешавӣ як раҳ қабул кун,
Ки нармиҳои ақл аз тарси чуб аст.

Яке гӯяд, ки Хатлон чои беҳ аст,
Дигар гӯяд, ки беҳтар мулки деҳ аст.
Маро мақбули зистан ҳаст ҷое,
Ки ҳурмат дар миёни кеҳу меҳ аст.

Макун ҷуфти ҷавонон тоқ ҳаргиз,
Макун боғи ниҳолон қоқ ҳаргиз.
Ба поён чанд ҷақрим сокинонанд,
Макун ҳавзе зи боло ҷоқ ҳаргиз.

Худоё, ғам даме ҳамраҳ набошад,
Касе аз рози ман оғаҳ набошад.
Мусофир гаштаам, ё раб мадад кун,
Ки то санге миёни раҳ набошад.

Эй Хоҷаи равшани, биё дарсам деҳ,
Аз гӯру қиёмати паго тарсам деҳ.
Он рӯз, ки пайкарам тағи хок шавад,
Имони накӯ, шаҳодати арзам деҳ.

Зулфони қачи ту сурати мор гирифт,
Рашкат пайи мо хилқати ағёр гирифт.
Имрӯз шуда ба ҷон харидори ту чанд,
Бар дидани мо чашми ту зангор гирифт.

Маштоб, ки сабри чон зи дил мегузарад,
Побасту пушаймону хичил мегузарад.
Парҳез зи кач, пайомади рост талаб,
Пойи раҳи мо зи обу гил мегузарад.

Дил хаста шавад, лек шикастан натавон,
Машкан ки агар шикаст, бастан натавон.
Хоҳӣ, ки туро ҳаёт пурфайз шавад,
Пайванд бичӯ, ки дил гусастан натавон.

Вазирон симу зар доранд, доранд,
Фақирон гову хар доранд, доранд.
Валекин ҳам вазирон ҳам фақирон,
Ҳавои хушку тар доранд, доранд.

Собир, Собир на ҳолати маст бигир,
Боло худро зи мардуми паст бигир.
Вобаста ба дахлу харчу андозаи худ,
Дармонда касони камбағал даст бигир.

Мо бачаи хому духтарони пухта,
Дар синфи даҳум илму фан омукта,
Мо рӯзи дароз гарчи як чо будем.
Чашму дилашон ба сӯи берун духта.

Зоеъ нашавад ашк, агар мерезад,
Аз хуни дил аст в-аз чигар, мерезад.
Бисёр манол зи ғами умри гузарон,
Гар вақт гузашт, хушку тар мерезад.

Дар шарму ҳаё гуноҳу ҳам айби туам,
Ҳамсоя зи бачагиву дар қайди туам.
Ҳар гаҳ, ки туро шикор кардан хоҳанд,
Худ ғайр макун шикор, ман сайди туам.

Болои ту ҳарчанд ба чанг афтодаст,
Афсӯс маро зи ишқ нанг афтодаст.
Зӯрам нарасад чаппа кунам кӯҳи гарон,
Гӯё ба дилам зи қулла санг афтодаст.

Шукрона кунед, моҳи айём шавед,
Мӯхтоҷ ба гуфтаҳои Хайём шавед.
Дар маъракаи вафо ба ҳам чӯр шавед,
Гар давр сабӯ шавад шумо чом шавед.

Хушҳолии умри одамӣ фарзанд аст,
На ҳосили боғу рамаи гӯсфанд аст
Кандан натавонӣ меҳри фарзанду падар,
Зеро зи азал ба якдигар пайванд аст.

Ба фикри заргарон дунё зи ганҷ аст,
Ба фикри ранҷбар дунё зи ранҷ аст.
Бирӯяд найшакар ҳосил диҳад қанд
Ҳақиқат на шумори чору панҷ аст.

Илм асту амал равшани рӯи ҷаҳон,
Бе ҳастии он зулмату тор аст замон.
Фарде, ки аз ин ганҷ надорад зарра,
На ҳурмати кас бинаду на ному нишон.

Дар даъвату дафъи дӯстон саҳв нақун,
Бар меҳру вафои одамӣ маҳв нақун.
Дар кишти баҳори зиндагиат доим,
Ҳар лаҳзаи умр моили лаҳв нақун.

Эй кош, ту шамъи анҷуман мегаштӣ,
Садбарг, гули боғу чаман мегаштӣ.
Аз баҳри далели ишқ аз сӯзиши дил
Овора бари дашту даман мегаштӣ

Онҳо, ки ба умри худ ситам пеша кунанд,
Аз бахти бади касон ҷӣ андеша кунанд.
Бар шодии кас ситам наояд ҳар рӯз,
Бар нахли вучуди хеш сад теша кунанд.

Чун сабза ба дил зи ишқ бунёд шавад,
Бигзор дилам манбаи фарёд шавад.
Гар сабзаи обхоҳ монад беоб,
Хушкида равад зи бех барбод шавад.

Неъмат ба чаҳон чӣ сон фаровон набувад,
Лекин ду-се неъматест, к-арзон набувад.
Мо неъматӣ рӯи даҳр дорем, аммо,
Бе дӯст ҳаёти одам осон набувад.

Бар мадҳали ишқи ту расидан бас нест,
Оне, ки туро дӯст надорад, кас нест.
То умр бувад вафо ба ёрон созад,
Умри гузарон дубораву вопас нест.

Дуди чӯби тар ҳамеша тира аст,
Рӯзи равшан чашми нокас хира аст.
Сад гияҳ бар дарди мо дорад даво,
Беҳтараш тухми зулолу зира аст.

Худкуш бишавӣ, ҳеч наҷотат надиханд,
Баргаштаву аз дигар ҳаётат надиханд.
Гар болу парат шикаст аз шиддати кибр,
Як бори дигар боз қанотат надиханд.

Асрори забон ба ёдгорӣ қалам аст,
Бишқофта дил кашандаи сад алам аст.
Ҳар рози нухуфгаро барорад берун,
Ҳам васлгари ҷудой дар рӯзи ғам аст.

Некӣ ба бадон кунӣ бикун ҳам ба касон,
Ё ҷабр ба гӯсфанду бар сағ марасон.
Ман ҷои туро дар ин ҷаҳон медонам,
Гул дар чаману хору хасон пеши касон.

Тақдир ба пеши фолбин овардам,
Оянда намуд ҳамчу ранги зардам.
Ангушт ба набзи ман заду таскин дод,
Аз фоли дурӯғи ӯ ба ҷон мегардам.

Аз минбари анҷуман суҳан мегуфтам,
Аз ёри куҳан меҳри куҳан мечустам.
Имрӯз ба гӯшае, ки танҳо будам,
Омодаи марғи худ, кафан медухтам.

Монанди гуле ба даҳр бе об будем,
Пажмурдаву хушкидаву бетоб будем.
Сад бор баҳор омаду бишқуфта шудем,
Даҳ рӯз ҳаёту боқӣ дар хоб будем.

Хушкида чаман ба ҳоли гул чора кунам.
Бас доду фиғон чу мурғи овора кунам.
Шафқат бинамо худо ба ҳоли дили ман,
Шафқат ба чаман намо, туро зора кунам.

Бар раҳнагии ҳаёти худ дармон ёб,
Бар қасди рақиби хештан пайкон ёб.
Ҳар гаҳ, ки туро хумори май пеш ояд,
Аз худ гузару ба дӯстон имкон ёб.

Талхкомам, ангубин хоҳам зи ту,
Сӯхтам, созе чунин хоҳам зи ту.
Шумии рӯи разилонро мағӯ,
Қалби дур аз ҷабру кин хоҳам зи ту.

Аз нолаву дарди ишқ бас зора кунанд,
Пас шодӣ зи тифлу фаҳри гаҳвора кунанд.
Эй кош, мабод то дар ин даҳри дудар
Аз хеш гузашта, баҳри ҳам нола кунанд.

Аз номи накӯи хуфтагон ёд оред,
Аз кардаи хулқи рафтагон ёд оред.
Дар кунчи лаҳад, ки оқибат хонаи мост,
Аз ҳарфу ҳиҷои суфтагон ёд оред.

Дар турбати мо дасти дуо бардоред,
Дар зиндагӣ вақти ҳештан бишморед.
Фардо нигарӣ хок нишемангаҳи туст,
Ин нуқтаи даврро хати паргоред.

Аҷаб фандест умри одамизод,
Ба хурдӣ мехӯрад афсӯси ҳафтад.
Ҳамин, ки синни ӯ бар шаст омад,
Худо гӯяд, ки аз модар чаро зод.

То сахтии айём муҳайё нашавад,
Ҳар фарди ҷаҳон пухтаву доно нашавад,
Гар нахли калон иборат аз шоҳу гул аст,
Ҳар ғунча шукуфта гули зебо нашавад.

Ин ғофили баҳр ғарқ дар об шавад,
Хун мехӯрӣ, фарзанд баодоб шавад.
Гар ранча кунад, касе бузургонашро,
Рӯзе ба балои ақл нотоб шавад.

Мардон ҳама бар маърифати дилхоянд,
Занҳои ҷаҳон ба лутфи худ яктоянд.
Зан лаззати умри марду мард аст зи зан,
Бе якдигарӣ ду чинс бемаъноянд.

Гар найшакарӣ, ба ман биё қанд бидеҳ,
Занбури асал туй, асал чанд бидеҳ.
Гар ошиқи устувор бошӣ дар ишқ,
Ман беҳабарам, биё, маро панд бидеҳ.

Мақсуди дили маро дигар ҳамто нест,
Ҳар ошиқи пок мисли ман шайдо нест.
Хоҳам, ки дилам кушода мардум хонад,
Донандаи он дар ин ҷаҳон пайдо нест.

Хоҳӣ, ки ба ошёна равнақ резӣ,
Барвақт зи хоби субҳ бояд хезӣ.
Гар шӯълаи хуршед кунад бедорат,
Чун зарра, хушо, ба офтоб овезӣ.

Корида ту хор, умеди сунбул дорӣ,
Нодида чаман, ҳавои булбул дорӣ.
Ту раҳм намекунӣ ба умри гузарон,
Хушкида ба даст қабзаи гул дорӣ.

Донам, ки бадӣ накарда будам ба касе,
На хӯрда ҳаромеву на дуздида хасе.
Озори гарон агар диҳандам зи қазо,
Некӣ кунам аз дигар, чу бошам нафасе.

Сомеъ шаваму панди туро гӯш кунам,
Бо дидани ту кушода оғӯш кунам.
Аз соғари додаи маи ноби ту ман
Бар дида бимоламу ба чон нӯш кунам.

Аз барги гули лола либосат дӯзам,
В-аз дидаи маҳтоб шабат афрӯзам.
Пайдо нашавад агар туро меҳру вафо,
Аз панди муҳабатам туро омӯзам.

То ишқи туро бо сеҳр пайваст кунам,
Аввал ба шароби бӯсаат маст кунам.
Аз куллаи дастнораси ишқи баланд
Номард манам, агар туро паст кунам.

Мо меваи пухтаему чинанда касе,
Дар шохи баландему кучо дастрасе.
Фарҷом расиду фасли дигар омад,
Бигзашт ҷавониву намонда ҳавасе.

Эй вой дилам, ки ишқ дорад асараш,
Бишнонда ниҳоли бахт орад самараш.
Метарсам аз он, ки дур аз фасли баҳор
Бар бод равад, касе наёбад хабараш.

Ту шод мабош, к-ин дилам бохтаї,
Бар жарфи дилам бинои ғам сохтаї.
Асбоби дилам ба ошёнат шиканам,
Зеро сари худ бармаҳал афрохтаї.

Ин равзани дидори туро тира кунам,
Чашмони фиребои туро хира кунам.
Махрум туро бисозам аз макру бад-ин
Дилро ба ғами фироқи ту чира кунам.

Ман сайди туам, хато ба чонам накунї,
Сайёди маниву чуз нишонам накунї.
Пайке бифирист, бас мазан роҳамро,
Қурбонии тиро аз камонам накунї.

Манро ба гарав магир, худ дар қафасам,
Махруми ҳавои тозаву як нафасам.
Инсоф диҳад туро намонам маҳбус,
Парвонаи ту шавам намонад ҳавасам.

Аз таънаи беасос дилсухта шудам,
Аз некии мардумон афрухта шудам.
Аз пайраҳи серсанг бар сӯи ҳаёт,
Бигаштаму ғалтидаму бас пухта шудам.

Гар най ба наво кашед дар фасли баҳор,
Аз хоби гарон сар бикашад лолаву хор.
Гар най ба чаҳор фасл ояд ба наво,
Аз хоби гарон касе нахезад як бор.

Аз оху ба шеру гург нафрат монад,
Аз одами шум доғи ҳасрат монад.
Озурда ба гӯшае нишаста мегуфт
Бар ҳозираву гузашта лаънат монад.

Ҳар аспи даванда шӯхра аз дав нашавад,
Ҳар кас, ки сафар бикард, раҳрав нашавад.
Бо бори гарон тавон ба ҳар чое рафт,
Ҳар дил, ки шикаст, боз аз нав нашавад.

Фарҳанги забони модариро мехон,
Аз кони ҳазинаи сухан зарра бидон.
Пайваста бихону як дам андеша намо,
Шукрона бикун, худо ба ту дод забон.

Ишқи аввал баччагонро шоду ҳайрон мекунад,
Духтаронро ҳам далеру тез вайрон мекунад.
Баччагон аз тарси он, ки шарм ҳасту айб ҳаст,
Духтарак фаҳрида зуд аз ишқ эълон мекунад.

Шабнам, ки сахаргаҳ аз пайи суд шавад,
Аз гармии офтоб нобуд шавад,
Марг аст ба обу оташу коми наҳанг,
Толеъ ба касест гар ба тобут шавад.

Бо ҳар кӣ расидӣ, ҳамдами чом нашав,
Ҳар кас, ки туро лутф кунад, ром машав.
Чандон нашавӣ нарм, ки аз худ монӣ,
Аз доду надоди бахт ноком машав.

Мичгон пури ашку дидагонат пури нам,
Ашкат бикушад марову на оташи ғам.
Дар рӯи замин бе ту маро танҳоист,
Беҳ он, ки равам ба осмон хона занам.

Оромгаҳам канори қишлоқи шумост,
Аз баҳри ту мефавтаму чашмат ба кучост.
Қабрам бигузар, ба дида мол аз хокам.
Хоки сари қабри ман ба чашми ту давост.

Аз боғи Ирам бирафта дар боғи туам,
Беғам наяму гирифтаи доғи туам.
Чашмат нарасад, ҳифзгару ёри туам,
Бегона наям, ки аз ҳамон Роғи туам.

Дар пушта агар ақрабу морам бигазад,
Беҳ з-он, ки яке душмани зорам бигазад.
Ин дастагуле, ки тӯхфаи ағёр аст,
Бар даст ҳамебарам чу хорам бигазад.

Он гаҳ, ки ба дил умед тавлид шавад,
Дар хонаи фарзанди касон ид шавад.
Бар воя расад ба бахт фарзанд агар
Ин қуввати дил ба рӯзи умед шавад.

Аз шӯълаи ишқ зуд даргир мабош,
Бе вақту маҳал маҳезу зангир мабош.
Филчумла агар ба хонаат зан оӣ,
Хукмаш бипазир, лек бе пир мабош.

Ин даҳри куҳан дар назарам торик аст,
Пеши назарам кӯху камар борик аст.
Ин дард чӣ дард аст, ки гуфтам, эӣ дил,
Ишқ аст маро, ки дарди ӯ наздик аст.

Дар пеши назар ба чилва доим бошӣ,
Дар мулки дилам ҷовиду қоим бошӣ.
Доништа равӣ зи дида гар ҷои дигар,
Донам, ки ба ҷони ман ту золим бошӣ.

Ман ронда зи ҷаннату сабабгор туй,
Бадном агар манам, чафокор туй.
Дар тӯли ҳаёт сад азобам бидихӣ,
Фарҷом фақат маро мададгор туй.

Дар сатри дилам номи туро чо кардам,
Бо номи ту байти ишқ иншо кардам.
Ин нома агар бе сабти номат бошад,
Дар сабти асар номи ту пайдо кардам.

Як Саъба ба ҳавлиам мусофир мегашт,
Ў карда гунаҳ ба гирди Собир мегашт.
Бар Каъба қасам ҳамехӯрам, айби ту шуд,
Собир, ки намегирифт, кофир мегашт.

Ба кӯи ошиқон қононаи мост,
Биҳишти ошиқон ин хонаи мост.
Ба ҳар чо ҳаст ёди базми ёрон,
Накӯ ёди руҳи қононаи мост.

Аз ишқ, ки нахл рӯяд аз донаи мост,
Оғози китоби ишқ аз хонаи мост.
Ҷоме, ки ба ёди васл бо ҳам хӯрдем,
Паймон машикан, зи умр паймонаи мост.

Одам бояд ба зиндагӣ пок шавад,
Покиза чу ахтарони афлок шавад.
Ў садри сухан бошад ё хоҷаи мулк,
Донад, ки пагоҳ дар таги хок шавад.

Ин домани кӯҳ маскани гулзор аст,
Ҳар кандани гул баҳри чаман озор аст.
Паҳлӯи гуле нишаста будам, мегуфт,
Аз кандани ман ғами чаман бисёр аст.

Одамиро зеби зоҳир гавҳар аст,
Баҳри ороиш кунче заргар аст.
Баҳри ботин кони ганчи ақл беҳ,
Хомӯшӣ аз бадзабонӣ беҳтар аст.

Ин сабзаи хоки ман, кӣ гулгун созад,
Кӣ пайкари ман гирифта афсун созад.
Афсун бикунад часад ба чунбиш ояд,
Кай бори дигар зи хок берун созад.

Кай меваи тар ба шох гавҳар гардад,
Кай шӯразамин соҳиби чавҳар гардад.
Ин даҳр вафо накард бар кас ҳаргиз,
Кай фарди замин ба ҷои ахтар гардад.

Афсӯс таноби умри мо як ваҷаб аст,
Фарсуда ба мисли тори хушки қасаб аст.
Оғози ҳаёт рафту маълум нашуд
Як дам ба ҷаҳон омадан аз ҷӣ сабаб аст.

Фарёд зи ҷон, ки ишқ бечора шудааст,
Дил мурдаю афсурдаю бекора шудааст.
Ҳарфе ба лаб овардаву ӯ ронда зи дил,
Охир зи макони хеш овора шудааст.

Бар машхади ман омада ёсин хонед,
Ҳар субҳи сафову вақти пешин хонед.
Аз ҳучраи беравзани зулмат берун
Болои гурам қабзаи насрин монед.

Андар сафарам хор халид бар поям,
Беҳ он ки чудо намешудам аз ҷоям.
Ҷӣ таъна занам касе маро бераҳ кард,
Айб аст, агар дигар чизе мепоям.

Чаро булбул зи баҳри гул сарояд,
Варо дигар ҷунин ишқе набояд.
Биё ибрат биомӯзем аз он,
Ки ишқи булҳавас моро нашояд.

Хушёр бимон, ки марг ёр аст,
Ҳар лаҳза ба гарданат савор аст.
3-ин рӯй бизӣ ба шодмонӣ,
Бо мардуми дигарат чӣ кор аст.

Дар сухан гуфтан ту бетакрор бош,
Дар рафиқӣ бовафо, бо ор бош.
Баҳри мардум, баҳри хешу ақрабо,
Ҳар шабу ҳар рӯз ту даркор бош.

Чавонмардӣ фақат бо нон набошад,
Муслмони фақат имон набошад.
Бимон бар сар кулоҳу сар фуруд ор,
Кучо мушқил, ки он осон набошад.

Куфле бошад, ки бо рақам боз шавад,
Ёбӣ рақамаш, кушода ҳар роз шавад.
Сирре, ки ба дил нухуфта дорам ҳоло,
Расвои чаҳон ҳама зи овоз шавад.

Ҳар гул зи миёни хору ҳас нест,
Ин фитнагарӣ муроди кас нест.
Дузидани мол касби дуздон,
Дузидани кас зи дасти рас нест.

Кай сайд зи захми тир ворафт,
Кай мард ба умр побапо баст.
Омӯхт ҳама дами ачалро,
Он кист, ки ҷовидона биншаст.

Аз ғуссаи даҳр қалб хушнуд нашуд,
Ин ҳезуми тар, ки сӯхт бе дуд нашуд.
Умре ҳама дар кори ҷаҳон бохтаем,
Нуқсони ҳаёти мо вале буд нашуд.

Гар пайк шавам, туро ҳадаф мегирам,
Дарё шавӣ, аз қаър садаф мегирам.
Гар ташнаи об монӣ дар домани кӯх,
Часпида ба он туро ба каф мегирам.

Агар оҳан зи сардӣ теша мешуд,
Чӣ оҳангар паи андеша мешуд.
Агар ин нахл месабзид ҳар ҷо,
Ба ҳар кандан ба доғи реша мешуд.

Тухфаи модар чӣ бошад. Қалби раҳм!
Ҳадяи душман чӣ бошад тарсу ваҳм.
Рӯзи фавти тифл монад дар дилаш,
Ранчу заъфи ҷовидону дарду ғам.

Душмани чонат агар хоҳад марав,
Эй писар, бо худ шаву наздаш мадав.
Модаронро баҳри шафқат офарид,
Пеши душман, назди нокас ҳам машав.

Оре, падарам, бахшу ато хоҳам кард,
Қарзи падарии худ адо хоҳам кард.
Аз баҳри бамеҳр мондани фарзандон,
Дар вақти гуноҳашон ҷазо хоҳам кард.

Агар дар хонае раҳбар набошад,
Сафои болину бистар набошад.
Худоё бепадар тифле намонад,
Аз ин дида дигар бадтар набошад.

Ба сарбур додани сар аз ғурур аст,
Расидан то ба манзил роҳи дур аст.
Ба укёнус бирезад руд, аммо
Бихушқад ё нахушқад оби шӯр аст.

Зи сахтӣ дӯстро бегона дорем,
На нони серию на хона дорем.
Худоё дертар тавлид месохт,
Замоне чун саги девона дорем.

Касе завќе надорад ҳамсараш нест,
Касе ҳамсар надорад духтараш нест.
Касе ҳам ину ҳам онро надорад,
На ному на нишону ахтараш нест.

Ба булбул боли ӯ, не соз хуб аст,
Ба духтар хусни ӯ, не ноз хуб аст.
Занонро тинати поку илоҳӣ,
Зи мардон пардадорӣ, роз хуб аст.

Дар кофилаи умр хама ҳамсафарем,
Бо ҳукми аҷал ба роҳи худ мегузарем.
Ин аст низоми зиндагонӣ аммо
Сад вою дарег, чумла бо шӯру шарем.

Чӣ шодем, ки палид аз хуни мо нест,
Палид аз гандагӣ як дам чудо нест.
Тавонед ар аз ӯ ёрӣ начӯед,
Касе наздик гардад бе бало нест.

Агар, ки дар ҷаҳон гурбат намешуд,
Ба умри даргузар нафрат намешуд.
Агар пайдо намебуд нангу номус,
Ягон кас соҳиби шӯхрат намешуд.

Моҳиро марг аст хушкӣ, беасар,
Дидай маскан варо дар баҳр гар.
Мо, ки шири хом хӯрдем аз нахуст,
То ба охир хом тобем дар назар.

Чаро гул як бӯю сад барг дорад,
Тани ҳархелахӯр сад дард дорад.
Чу дар қору амал ҳарранг ҳастем,
Ҳамин ғам ранги моро зард дорад.

На гирдобе бисоз андар биёбонам,
На тақдирам бисӯз аз умри ҳайронам.
Мадеҳ умри фузун, ки хор мегардам,
На кӯтах, ки бисӯзад майлу армонам.

Ғофил манишин, ки душманат нест,
Ё дард ба чону бар танат нест.
Дар ин дами сарди зиндагонӣ,
Бе гарду ғубор равзанат нест.

Макун ту зери по мӯре ба роҳ аст,
Пазиро шав, агар шоҳу гадо ҳаст.
Вале хоҳам палидони замонро,
Макун ёрӣ, агар дар қаъри чоҳ аст.

Қассоб, ки мебурад сари садхоро,
Ў сар надихад, бинад агар сархоро.
Як дафъа агар ба гарданаш теғ ояд,
Дигар набурад яке сари танхоро.

Мо нафаҳмидем баҳри чистем,
Мо нафаҳмидем худро кистем.
Умри мо бигзашт аз домони шаст,
Худ нафаҳмидем мо кай зистем.

Фақат май мебарад ғамро зи қалбам,
Фақат меҳнат дирам бидҳад ба чайбам.
Чаро беҳуда чӯй айби манро,
Худо медонад аз ҳар дида айбам.

Ба ҳар коре, ки хоҳӣ пешае кард,
Вале бояд нахуст андешае кард.
Барои он, ки нахл аз кӯҳ н-афтад,
Бибояд қуллаи кӯҳ решае кард.

Агар номардуме дар байни мо ҳаст,
Магар моро зи бадбахтӣ раҳо ҳаст.
Агар имрӯз ўро дур созем,
Яқин моро, ки фардо бебаҳо ҳаст.

Зи дандон сиву ду буд дар даҳонам,
Ба ҳарфи бад намегардад забонам.
Бихоҳам нокасеро дарс гӯям,
Забон гӯяд: мағӯ, ки посбонам.

Бигзашт шабонарӯзу айём гузашт,
Бовар чӣ кунем гуфти Хайём гузашт.
Имрӯзу пагоҳ ё ки рӯзи дигараш,
Ҳар фард ба гӯри хеш ноком гузашт.

На сабзаи хоки тару на турбати ман,
Ҳам шод намешавад кас аз ғурбати ман.
Эй дӯст, ки мебарӣ ту тобути маро,
Боре гӯӣ, ки мерасад навбати ман?!

Бигзор, маро зору ҳакири ту кунад,
Фаҳри ман аз он гарам асири ту кунад.
Дар азми Худо биёӣ бар хонаи ман
Қасдам гирам, агар амири ту кунад.

Чавонмарданд, ё марданд шоҳон,
Ҳама бо рӯзи худ дар хок яксон.
Дар ин дунё ба ҳар рӯз орзуест,
Набуд дар зери хоки сард армон.

Як шoхаи лoйoб ба руд якчo шуд,
Нoгoҳ заду ба дoхилe мачрo шуд.
Нoкас мeхoст қалби мo рaхна кунaд,
Нoақл, ки буд, зи кaрдaаш рaсвo шуд.

Агaр сeлoб зад, дeвoр гaрдaд,
Мaбoдo ёри мo aғёр гaрдaд.
Агaр нoкас нишинaд рӯи мaсчид,
Қaбулe аз пaйи oзoр гaрдaд.

Агaр бeгoнa oяд рӯи хoнaт,
Чӣ бaдхo мeрaсaд аз ӯ ба чoнaт.
Агaр хeшe биoяд рӯи ҳaвлӣ,
Хaбaр дoрaд зи нoмy ҳaм нишoнaт.

Ағёрам гуфт мaй рaвo нeст мaнӯш,
Илмe, ки қaбули oн хaтoeст, мaкӯш.
Бингaр, ки ба ҳaвлиaт киҳo oмaдaанд,
Бикшoй дaрaт, aгaр гaдo aст мaпӯш.

Агaр имрӯз бaхшaт тaлхкoмист,
Кучo дoнӣ, ки фaрдo нeкнoмист.
Бa ин дaм шoдӣ кун, кaй дoнӣ фaрдo,
Кӣ мeдoнaд, ки шoҳӣ ё гyлoмист.

Ачал чанде ба чонат ҳаст моил,
Ба обат мефитонад, ё ки дар гил.
Ачаб худ ногаҳ ояд марги одам,
Кӣ ғамҳои туро афзояд аз дил.

Сад вой чавониву чавонӣ накунӣ,
Хайфо, ки ба пирӣ комронӣ накунӣ.
Он гуна бизӣ, ки човидонӣ ёбӣ,
Фардо, ки расид, нотавонӣ накунӣ.

Худ бубин оинаро пушташ сиёҳ,
Лек рӯи дигараш бошад сафо.
Акси одам мениҳад сӯяш нигоҳ,
Хайфи одам, ки намебинад қафо.

Чаро овози ту такрор хоҳам,
Ба сурат зеби ту асрор хоҳам.
Бихоҳам аз ту пурсам, эй мунаввар,
Чаро, умре туро дидор хоҳам.

Қаламкашро қалам оин набошад,
Ба нокас фарқи куфру дин набошад.
Ҳар он, ки ҳурматашро мепазиранд,
Миёни мардумон поин набошад.

Барои чанг либоси чавшанӣ буд,
Ба соли қахт нони арзанӣ буд.
Агар ҳар кас ба худ як душмане дошт,
Ба зидди тирагиҳо равшанӣ буд.

Ба чашми худ бидидам одамеро,
Надорад чашми дидан ҳотамеро.
Наёбем одами бе рашк ҳаргиз,
Агар ғалбер созем оламеро.

Тамоми дарди мардум дарди мо буд,
Барои халқ ранги зарди мо буд.
Агар мардум бимонад дар чаҳолат,
Вафодорӣ зи ори марди мо буд.

Бадонро бад нагӯям пас чӣ гӯям.
Аторо бад бихоҳам пас чӣ бӯям.
Бубинам ранчи мардум кардаи мост,
Гунаҳ дар худ бикорам аз кӣ чӯям.

Шикаста хотиру шайдо манам гул,
Ба ҳар ҷое туй пайдо манам гул.
Барои васли якдигар бикӯшем,
Агар таркам кунӣ, расво манам гул.

Дандони ту дандони тилоист, ачаб,
Ҳам пираҳанат ҳама ҷилоист, ачаб.
Аз гуфтаи ҳар касе туро медонанд,
Дар ақлу тамизи ту хатоист, ачаб.

Аз кам ту манол, беш кам меояд,
Хурсанд машав зиёд, ғам меояд.
Аз дур нахуст бину пас пеш биё,
Аз оби гарон ба хушк нам меояд.

Ба ҳар як роҳрав қирро нарезанд,
Ба ҳар парвизане ширро нарезанд.
Нагӯем аз зафар зеро зи мардум
Зи баҳри як нафар садҳо нахезанд.

Манам бедору ту дар истироҳат,
Ту хоб ҳастию ман дар сайргоҳат,
Худоё кай бигардам нахли боғат,
Ки афтад лаҳзае тири нигоҳат.

Мазан чанг аз дилу махрош дида,
Тамоми лаззати умрам макида.
Гуноҳам чист аввал то ба охир
Зи қалбу чашми чорам хун чакида.

Дай рафту баҳори нозанин омадааст,
Як сарвари нав ба сарзамин омадааст.
Беҳтар гардад холи ин халқу диёр,
Гӯянд, ки ӯ баҳри хамин омадааст.

Ба зидди сулҳи олам ҷанг додаст,
Чаро, ки одамиро нанг додаст.
Барои тӯъмаҷӯӣ ҷонваронро,
Ба нӯги дасту поҳо ҷанг додаст.

Барои зеби гардан мӯҳра бояд,
Барои зеби одам ҷӯра бояд.
Барои раҳбари имрӯзу фардо
Хирадмандию зеҳни пурра бояд.

Яке симои одам мекунад гум,
Яке худро ба олам мекунад гум.
Яке худро миёни халқи олам,
Ба доғи ҳасрату ғам мекунад гум.

Сари ҳикмат сиёсат устувор аст,
Зи беҳиммат сиёсат хору зор аст.
Сиёсатро набошад эътиборе,
Агар садри Ватан безътибор аст.

Чаро дар ин ҷаҳон мо беғуборем,
Чаро худ аз ҳама боло шуморем.
Агар дарду ғаме ояд ба мардум,
Зи мардум дур рафта дар канорем.

Дари девонаҳоро боз карданд,
Кӣ гӯё некӣ пойандоз карданд.
Бикушта якдигарро ҳар яки он,
Ҳамоне дар кушода тоз карданд.

Худоё, тарки ин олам нахоҳем,
Ба мулки ғайр ҷуз ин ғам нахоҳем.
Касе аз баҳри беҳбудӣ нақӯшад,
Варо дар фарқи бешу кам нахоҳем.

На ҳар тири камон тири нишон аст,
На ҳар кӣ мезияд, баҳри амон аст.
Аҷаб дорам зи баъзе родмардон,
Ба дунё омада зидди ҷаҳон аст.

Шакар бошад, ки нашносад мағасро,
Бувад одам, ки сар н-орад ҳавасро.
Ба пеши сад нафар ҳалво гузоред,
Ба ҷуз серӣ намедонанд басро.

Ман мусофир гаштам аз андеша не,
Ман қаландар гаштаам дар беша не.
Об ҳасту ман намесабзам чаро,
Об дар тан мерасад, дар реша не.

Охири ҳар риштае бигсастан аст,
Одати сели равон дар шустан аст.
Ҳосили рӯи замин бар зери хок,
Лек тухми зери онро рустан аст.

Хуш фароғат мекунад, бандаш мадеҳ,
Ў ҳақиқат чӯяд ар, фандаш мадеҳ.
Дода шуд бар қарни умру зиндағӣ,
То напурсад ёрию пандаш мадеҳ.

Мева аз шохи баландаш чидаанд,
Шохи пасташ аз азал нодидаанд.
Худкабиронро агар созанд қатл,
Дар ҳавои ин амал санчидаанд.

Чаро нангам наояд, ки Ватан сӯхт,
Чаро нангам наояд, ки бадан сӯхт.
Маро савганд будӣ ҳифзи меҳан,
Чаро шармам наояд, чону тан сӯхт.

Бикун бовар, ба ту бовар намондаст,
Зи хурмат заррае дар бар намондаст.
Фурухтӣ ин хама баҳри шаробат,
На хону зодаю хамсар намондаст.

Чун дархаладат ба пой хоре,
Ё заҳр занад ба пой море.
З-он беҳ, ки ба назди нокасу кас,
Мӯза талабам ба интизоре.

Дар хонаи дил дарову айвонам бин,
Меҳмони замир гашта хайронам бин.
Дармон нашавӣ ба дарди бедармонам
То ҳастаму мезиям ту хандонам бин.

Шабравон дар рӯзи равшан нестанд,
Гаправон эмин зи душман нестанд.
Эй Худо, охир чаро махлуқи ту,
Дар забон якрӯву яктан нестанд.

Бикун як ихтирое кас надонад,
Наомӯз аз касе вопас надонад.
Ба ҳар чое нишастӣ чоӣ худ бин,
Куҷо он лошае каргас надонад.

Худоё, нозанин дар бистарам нест,
Чаро аз рӯзи аввал ҳамсарам нест.
Қасам бар номи яздон то қиёмат
Ба сӯяш то парам, болу парам нест.

Бадие дар ҷаҳон бадтар зи фан(д) нест,
Ягон моли ҷаҳон беҳтар зи пан(д) нест.
Накун ваъда, агар кардӣ вафо кун,
Шарори синааш андар сипан(д) нест.

Нӯшидани май маро раво мебояд,
Гар маст гунаҳ кунам ҷазо мебояд.
Ҳотам нашавам агар нанӯшам майро,
Бо май бошам зи ман вафо меояд.

Ку рӯз, ки умри беачал меояд,
Ку давр, ки марги бемаҳал меояд.
Аз ноҳақии замона афғорам бас,
Ку гуфтаи ҳақ, ки бар амал меояд.

Агар дар меҳмонӣ дер бошӣ,
Ба чашми хонадон то сер бошӣ.
Ба ҷои нарму боло рӯзи аввал,
Ба рӯзе як ду, пас дар зер бошӣ.

Ман падар дорам, падар бояд маро,
Сарфарозам, гар падар шояд маро.
Ман наранчам аз шикоятҳои ӯ,
Мепазирам, ҳар чӣ фармояд маро.

Вақте, ки намоз фарзу вом аст,
Саччодаи ту чаро, ки хом аст.
Таъхир кунӣ агар намозат,
Фарқе на миёни асру шом аст.

Зи хоки шӯра гар ҳосил нарӯяд,
Зи ёрони бахил кодир нарӯяд.
Ба тақво дода бошӣ қалби худро,
Чунин касро касе кофир нагӯяд.

Ҳар гоҳ, ки шӯъла оташ афрӯхт,
Инсоф накарду оламе сӯхт.
Охир чӣ расад зи мардумозор
Гар аз бади худ вафо наомӯхт.

Чаман, ки бе сафо бошад, набошад,
Рафиқе аз қафо бошад, набошад.
Ҳама аз баҳри ҳам бояд бикӯшем,
Касе, ки дар қафо бошад, набошад.

Кун тавба, ки шояд аз гунаҳ пок шавӣ,
Дар гӯшаи хоксорие хок шавӣ.
Дар рӯзи баҳор рӯи қабрат гули тар,
Дар мавсими дай пӯсиву хошок шавӣ.

Биё, аз ҳамдигар фаҳмида гардем,
Чаро аз якдигар ранчида гардем.
Набояд рӯи ин олам чудой,
Зи пушти якдигар санчида гардем.

Зи авлоди гузашта кас надорам,
Зи сарватҳои дунё хас надорам.
Худоё, номи ман дар хотират нест,
Зи умри дода дарде бас надорам.

Ҳар, касе кори баде омӯхтаст,
Оташи одамкушӣ афрӯхтаст.
Аз нигоҳи ман, яқин дар ду ҷаҳон,
Дар алобаш бо азоб ӯ сӯхтаст.

Аз гиряи ман касе дар олам нагирист,
Берун зи ҳисоби умр одам чу назист.
Гар умри маро фузун нагардонӣ фалак,
Дар лаҳзаи ҷонсупорӣ обам мафирист.

Дар сӯҳбати ман ҳазору як кас бинишаст,
Бар қасри дилам булбулу каргас бинишаст.
Дар боғ, ки булбуле расад бӯи гул аст,
То навдаи интихоби каргас бишикаст.

Гул тӯҳфаи ёру хор аз агёр аст,
Чое, ки гул аст ҷовидон бозор аст.
Бинед, ки хор дар дами танҳоист,
Зеро, ки варо ҳамеша ин кирдор аст.

Ин ғамзадаро чу ғамгусоре бояд,
Бар чони фигур ҷонсупоре бояд.
Як тӯҳфаи хуб аз барои одам,
Имони асилу устуворе бояд.

Сад вою дареғи ранчи беҳосили ман,
Ман Собираму ҳазор ғам дар дили ман.
Овони ҷавониям ту додӣ, ё раб,
Аз баҳр расон маро ту бар соҳили ман.

Бегона агар зар бидихад, захр шавад,
Бар душман агар ҷон бидихӣ, қаҳр шавад.
Гар донаи ҷав дихӣ, нагирӣ гандум,
Ё катраи об ҷамъ кунӣ, баҳр шавад.

Чу нони хӯрдану ҳалво надорам,
Ба ҳар кас бесабаб даъво надорам.
Надонам айби худро, эй худованд,
Дар ин дунёи худ маъво надорам.

Гар ранҷ набинӣ ганҷ пайдо нашавад,
Гар дил надихӣ дили ту шайдо нашавад.
Бар омадану рафтани кас айб магир,
Бе нур чу заррае хувайдо нашавад.

Биафкан молу зар чизе, ки дорӣ,
Манол аз он чӣ дорӣ ё надорӣ.
Маяндеш аз фироқи умри ҷовид,
Ту ҳам сарбории ин рӯзгорӣ.

Бе зан ҳама шаҳди зиндагонӣ чун аст,
Ҷисм аст вучуду пайкари бехун аст.
Мард оби ҳаёт, лек аз лаззати ишқ,
Дар бистари гарми зан яке Мачнун аст.

Шеърар ба дилам макону маъво накунад,
Асрори нухуфтаам чу ифшо накунад.
То тан ба лаби гӯр наояд, оре
Аз ранҷу азоби гӯр ово накунад

Пур пухта макун, ки аз замин бардоранд,
На хом бимон, ки аз ту рӯ гардонанд.
Некӣ бикунӣ, ҷои ту бошад кафи даст,
Бад кардӣ агар, туро чу гул афшонанд.

Гар кардаи неки ман хиёнат хонед,
Ин ному нишони ман набояд монед.
Хоҳед, ки сарнавишти ман ҳақ монад,
Аслу насаби маро зи феълам донед.

Дидед касе дар ин ҷаҳон ҷовид монд?
Ё ҳаст касе, ки то абад шоҳид монд?
Аз дасти аҷал дар ин ҷаҳони фонӣ
На кофиру на ҷухуду на обид монд.

Дар умри сарам зи карда ҳайрон нашудам ,
Бар шӯрии зиндагӣ намакдон нашудам.
Ҷабре ба касе накардаам ҳеч замон,
Умрам бигузашт, аз ин пушаймон нашудам.

Ки донад дар дили ман ин ҷӣ доғ аст,
Ба мисли булбули танҳои роғ аст.
Бипурсидам бигӯ мархам ҷӣ бошад,
Садо омад: Гулери дар суроғ аст.

Тилло ба даруни хок зоеъ нашавад,
Бар хусни дилоро парда монёъ нашавад.
Сад сохиби давлату сафо бошй вале,
Бе ганчи дилоро касе қонёъ нашавад.

Тамоми умр худ андеша кардам,
Хаёли шоҳу баргу реша кардам.
Агар пурсанд чун будам ба олам,
Накӯиро ҳамеша пеша кардам.

Ба лаб умре туро номи худо ҳаст,
Ба дил умре туро ин ҳарф чо ҳаст.
Агар модар набошад аз ту розй,
Туро подоши бад охир сазо ҳаст.

Аз гуфтаи хуби халқ парҳез макун,
Бо ҳарфи бадй забони худ тез макун.
Танҳо ту агар бимонй дар бистари марг,
Дар реши дили касон намакрез макун.

Чаро одам заминро хор дорад,
Ҳамеша қишри онро кор дорад.
Чаро, ки жарфи онро мо нақобем,
Яке бинй ба қалбаш бор дорад.

Ҳар ташна ба интиҳои ҳомун нарасад,
Ҳар кас ба канору қаъри Чайхун нарасад.
Дидам ҳама ҳақимони ин даври замон,
Ҳар кас ба давои халқи маҳзун нарасад.

Ҳарчо, ки гул аст, он хиёбон нашавад,
Ҳар дашти кавир ҳам биёбон нашавад.
Донем, ки зумрае ба номи одам,
Дар даҳр зиянд, лек инсон нашаванд.

Худо даҳлезу ҳам дарбор дорад.
Ба халқи рӯи олам кор дорад,
Касе, ки номи ӯ инкор дорад.
Зи қарзи зиндагонӣ ор дорад,

Аз зарби табар чу кунда бар дод ояд,
Аз даҳшати ғам гузашта дар ёд ояд.
Лаънат ба ҳамон касе, ки бо тундии ӯ,
Ҳамсояву раҳгузар ба фарёд ояд.

Омад хабаре, ки майкашон дар ғазабанд,
Нӯшида шаробу рӯзу шаб дар тарабанд.
На хешу табор гуфта, на хонаю дар,
На дар ғами волиданду худ беқасабанд.

Ягон фарди чаҳон танҳо чу ман нест,
Ба фикрам калбу чонам дар бадан нест.
Ягон сӯзи фироқи зиндагонӣ,
Зиёд аз сӯзиши тарки Ватан нест.

Дар ин маҳфил чаро бар ман сухан нест,
Касе аз ҳозирон аз мулки ман нест.
Худоё назди ҳешон тезтар бар,
Маро ёрои дурӣ аз Ватан нест.

Ин меваи нахли мо ба дандон нарасад,
Нопухта шудему мева чандон нарасад.
Гуфтем худо макуш, ки мо пухта шавем,
Ин гуфтаи мо ба гӯши яздон нарасад.

Мо фаҳр ба номи некномон дорем,
Безорӣ ба ному исми шайтон дорем.
Як бори дигар зи батни модар оем,
Дар синаи худ ҳамеша армон дорем.

Ба мастӣ дӯст гар чомат бигирад,
Наҳоҳад пухта ар, хомат бигирад.
Агар ҷеғат занад ҳамсар баногоҳ,
Набояд вақти шаб номат бигирад.

Аз ҳеч бубин дар ин ҷаҳон хаст шудем,
Вораста зи сад балову бишкаст шудем.
Айёми ҷавонӣ бо ҳаму маст будем,
Дар пирии худ, дарег аз даст шудем.

Нахли ин боғу чаман бе реша нест,
Нахли танҳое нишони беша нест.
Фикрхо моро ба мақсад мебаранд,
Марди гумрах соҳиби андеша нест.

На кофар будаму аз ҳад гузаштам,
На ҷосусам, ки аз сарҳад гузаштам.
Худоё, деҳ ту ризкам, дам ғанимат,
На Ҷамшедам, ки ман аз сад гузаштам.

Паридан бе пару бе бол набвад,
Касе мехнат кунад, ӯ хор набвад.
Ба рӯзи зиндагӣ боре наомад,
Ба рӯзи мурданам даркор набвад.

Оқибати умри одамӣ нанг бувад,
Поёни сафар ба ҳучраи танг бувад.
Ин умр ба неку бад, ба ҳар роҳ гузашт,
Ин бахт фасонаест, ҳар ранг бувад.

Гӯянд, ки майкашон одам нашаванд,
Аз чумлаи оқилони олам нашаванд.
Чун гову харе шаванд, гар май нӯшанд,
Ин рост, валеқ чумла беғам нашаванд.

Гар дашти калон шавему бе оби равон,
Мо раҳбари кишварему дунё вайрон.
Аз ёд шуд оламеву мо беҳабарем,
Гӯёи ҷаҳонему надорем забон.

Ин лолаи боғ умри кӯтаҳ дорад,
Ў доғи сияҳ дар дили оғаҳ дорад.
Ин доғи сувайдост, ки бар лолаи сурх,
Аз умри равон нишонаи раҳ дорад.

З-ин кӯча, ки ёд дорад аз раҳгузаре,
Шояд, ки расад ба гӯши ёрон хабаре.
Он одами нек дораду одами бад,
Ҷам ошиқу ҳам фосиқу ҳам бепадаре.

Ин дард маро тамоми мафсил сӯзад,
Дар хонаву дар кӯчаву маҳфил сӯзад.
Аз ранҷи дигар наметавонам нолид,
Ин ҷони маро ба хочати дил сӯзад.

Аз ишқ расид бӯй, мадхушам кард,
То бори гарони ишқ бар дӯшам кард.
Бойдухтари нозанину ман аҳли фақир,
Як рӯз ба сози бахт оғӯшам кард.

Имрӯз ба табъи шоди ҳам май нӯшем,
Оянда, Худо кунад, ки то кай нӯшем.
Дар фасли гулу баҳори хуррам резед,
Ин дам, ки ғанимат аст, то дай нӯшем.

Гар шиша ба санг хӯрд, сад пора шавад,
Раҳгумзада саргаштаю овора шавад.
Фарзанд агар ба қадри модар нарасад,
Ў бандаи бенавову бечора шавад.

Аз дида ҳаме назар кунӣ дарёро,
Ҳар чунбиши мавҷ мебарад ғамҳоро.
Сохил, ки агар ба коми дарё набудӣ,
Бикшодӣ ҳаме банд ҳама дарҳоро.

Аз ҳикмати ишқ қалби кас орӣ нест,
Бадтар зи ҷафои ишқ ҳам хорӣ нест.
Ҳар кас, ки ба доғи ишқ олуда шудааст,
Фил зи хумори гираву зорӣ нест.

Бар ваъдаву ҳукми ту итоат кардам,
Дар раҳрави ишқи ту иқомат кардам.
Гар лафз диҳӣ, ки оқибат ёри манӣ,
То охири умр бинӣ токат кардам.

Аз нолаи ман бўи вафо меояд,
Аз гиряи ман ашки садо меояд.
Аз шӯълаи ишқ пайкарам месӯзад,
Аз дурии ту бўи чафо меояд.

Ин ошиқи бевафо чӣ парво дорад,
В-ин сӯзиши умри ман чӣ маъно дорад.
Ман домани кӯҳ мондаму, ӯ қуллаи кӯҳ,
Аз қуллаи кӯҳ ба ман тамошо дорад.

Мо шод фақат дар ватани ачдодем,
Дар ҳалқаи ҳифзи хештан озодем.
Гар ҳокими дунёем дар мулки ғариб,
Дар ҳасрати оби мулки худ дилшодем.

Дарёи ачал ба коми худ гарқ кунад,
Ҷон тарки бадан ба сурати барқ кунад.
Баъди чанде, ки зери хок афтодем,
Кӣ сурати мо зи якдигар фарқ кунад.

Ватан рӯи замин беҳтар макон аст,
Ба арзиш нархи як рӯи ҷаҳон аст.
Ба ҳар ҷое агарки зистам ман,
Бубин, номаш ҳамеша дар забон аст.

Дар ин дунё ҳама доим набошем,
Ба пирӣ чун ҷавон коим набошем.
Ҳама кӯшем баҳри тандурустӣ,
Сад афсус, доимо солим набошем.

Чаро дунё кушоду хона танг аст,
Чаро дил доимо бо ман ба ҷанг аст.
Чу пурсидам баҳояш, гуфт соҳиб,
«Ба имрӯзаш бизӣ, фардо чӣ ранг аст.

Бале, фарзанд ҷисму ҷони мо буд,
Агар бар одати фармони мо буд.
Нашояд, ӯ кунад саҳву хатое,
Гараш поси намак аз хони мо буд.

Чашмон бино, даст ба фонус шудем,
Мо бегунаҳу чаро, ки маҳбус шудем.
Аз нохушии замону аз камбағалӣ,
Бечораи пеши ору номус шудем.

Аз гуфтаи оқилон сано меояд,
Аз гуфтаи аблахон бало меояд.
Аз кардаи дӯстон сахо мерӯяд,
Аз кардаи қотилон қазо меояд.

Ҳама мардони дунро хочате ҳаст,
Маро боло бароранд одате ҳаст.
Намедонанд байни халқи олам,
Ҳар он, ки сар барорад, офате ҳаст.

Нарафтам назди оташ, сӯхтан чист,
На қалбам тор буд, афрӯхтан чист.
Ҳамин, ки эътиборе мепазирам,
Маро аз ишқ ин андӯхтан чист.

Тамоми қорам аз бевақтие буд,
Насибам аз азал бадбахтие буд.
Тамоми пешрафти қори олам,
Ҷақат аз тундию сарсахтие буд.

Ҷаро пӯшида дарҳо бебалоянд,
Ҷаро ин ошиқон бас бевафоянд.
Бубин, дар рӯи олам ғайри хуршед,
Ҳама мавҷуд, аммо бебақоянд.

Намонад сарват ар моли ҳаром аст,
Напояд давлате, ки бенизом аст.
Ба ҳар фарди ҷаҳон озодӣ хоҳам,
Натозад сайд агар, ӯ банди дом аст.

Ба қавли зумрае арзанда будам,
На балки аз шумори ганда будам.
Нигаҳ кардам ба қалбам, ӯ садо дод,
На бадхоҳу на дар худ банда будам.

Умрат гузарад агар ба роҳат, хуб аст,
Ранҷат бирасад ҳазор тоқат хуб аст.
Бар душмани оромию осоиши халқ,
Ҳам зарбаи саҳту ҳам иҷобат хуб аст.

То хок ба оби чашми худ тар накунӣ,
Дар ком шароби ноби соғар накунӣ.
Пайваста бичӯ, бихон, бикӯш, сайъ бикун,
Бе ин ҳама худ ба оби Кавсар накунӣ.

Гар ишқ кунад маст, шаробе нахӯрам,
Як пораи нон расад, кабобе нахӯрам.
Як косаи оби сард бошад кофӣ,
Донам, ки ҳар он чӣ бе азобе нахӯрам.

Афсӯси ҳамон қалб, ки дар ботини туст,
На хеш накӯ шинохт, на душману дӯст.
Гуфтам ба ту, ки арз кунам бори нахуст,
Дар сина дили доштаат душмани туст.

Димоғатро масӯз чун шӯълаи мах,
Накун поят зи роҳи рост берах.
Зи бадкешу зиёнкору мунофиқ,
Гурез аз нокасу нодону аблах.

Ҳама зан махзани маъно набошад,
Ҳама шавҳар ба зан шайдо набошад.
Нашояд танфурӯшӣ марду занро,
Аз ин расвотаре расво набошад.

Барои ҳифзи ҷон аз худ гузаштам,
Барои ин ҷаҳон аз худ гузаштам.
Накардам ҷамъ аз колои дунё,
Ба қасди ину он аз худ гузаштам.

Сухан гуфтӣ агар, ширинзабон бош,
Макаш бандаш, ҳаме кӯтаҳбаён бош.
Чунон кун, як шавад қалбу забонат,
На чистон бош, бе шарҳу баён бош.

Монанди пиёзи тез пурпӯст мабош,
Нодор бизӣ, валеқ бе дӯст мабош.
Монанди ниҳоли пурсамар боровар,
Аз зумраи нахли решааш суғт мабош.

Саҳо бинмо, ки дағтонат бубинад,
Табассум қун, ки дандонат бубинад.
Қасе асло нағдонат ту қӣ дорӣ,
Дарат бикшоӣ, то ҳонат бубинад.

Ҳеҷ оқилро намебояд даме девонагӣ,
Аблаҳеро ҳеҷ набвад лаҳзаӣ фарзонагӣ.
Мард ағар тақлид қори зан қунад, қори ҳатост,
Леқ занҳоро раво бошад сари мардонагӣ.

Оне, ки паси савоби қоре биравад,
Гӯӣ, ки ба назди гулузоре биравад.
Одат бикунад ба ҳӯрдани нони ҳаром,
Аз рӯӣ замин ба рӯӣ доре биравад.

Шодию сурури лаҳзагӣ нуғрат неғт,
Ноқомию марги душманон қулғат неғт.
Бо мақру фиреб, ағар ки фотеҳ гардӣ,
Ин фатҳу зағар ниғонаӣ шӯҳрат неғт.

Худояш чун насиби обу дон кард,
Бибурд бар хоки афгону макон кард.
Пас аз се сол бо амри худованд,
Маконаш боз хоки тоҷикон кард.

Ширхора будам нахуст, холо пирам,
Дар дасти қавии пирӣ дар занҷирам
Бо бурдаи нони қоқ умрам бигузашт,
Бе саҳву хато ба мӯи ҳамчун ширам.

Фарёд кашам, ки ташнаи атфолам,
Ман донаму эзидам, ҳамин аҳволам.
Мушқил бувадо касе надорад фарзанд,
Эй кош, ки дар накӯӣ бошад фолам.

Гар номи туро ба хубӣ гиранд хатост,
Гар чони туро ба зудӣ гиранд равост.
Гар хонаи ту зи хишти тилло созанд,
Қонеъ нашавӣ, чаро ки пайванд гадост.

Эй нахл туро, чаро ки афзоиш нест,
Ё обу ғизо ва ё ки оромиш нест.
Аз баҳри давоми умру солимии тан,
Дарёб ғизо, ки ҷои расвоиш нест.

Як умр дилам тапиду коре дорад,
Хун дода азобу холи зоре дорад.
Ў дид, касон намегузоранд сипос,
Охир, ки хамӯш асту қароре дорад.

Хохӣ нашавӣ дар ин ҷаҳон фарсуда,
Бо нек нишин, ба бад машав олуда.
Оташ ба ҳама азизу дудаш дар гӯр,
Оташ набувад агар надорад дуда.

Чун барорат мерасад вақти шикор,
Мурғу оҳу, кабку меш ҳар ҷо қатор
Бебарорӣ оядат дар сайдгоҳ
Он ҳама созанд чун як тан фирор.

То давраи пирӣ мо ба вом омадаем,
Зеро зи азал ба шири хом омадаем
Мо сарвари аҳли хонаи хеш будем,
Ҳоло ба ғуломии тамом омадаем.

Оғоз агар набуд, фарҷом набуд,
Таҳкурсеӣ агар набуд, ҳам бом набуд
Дар гӯш маро садо диҳад панди падар,
Оне, ки ба сайъ хӯрд, ноком набуд.

Дар фасли баҳор чумла якдона шуданд,
Дил додаву чон аз пайи чонона шуданд.
Поиз, ки шоҳу панҷаро кард хазон,
Дай омаду мардумон ба кошоно шуданд.

Эй ёр, навиди навҷавон овардам,
Имшаб ҳудамачу меҳмон овардам.
Аз байни ҳазор тӯҳфаҳо яктоаш
Ин қалби кабоба армуғон овардам.

Ин дил, ки турост сардии зиндон аст,
Бозаш накунӣ, ки дохилаш туғён аст.
Ҳукмаш чу пазири, оқибат ғарқ шавӣ,
Гӯё, ки туро на дил бувад, яхдон аст.

Шаб, ки хуфтӣ, рӯзҳо бедор бош,
Субҳ то шаб дар субути кор бош.
Ғар бихоҳӣ бофароғат зистан,
Аз ҷамеъи коҳилон безор бош.

Ба умри рафтаат шукрона некӯст,
Ба чон паймонаи чонона некӯст.
Ба ҳар фарде, ки сӯзи ишқ донад,
Диле дар ошиқи девона некӯст.

Чӣ фарқ аз сохилу дарё гузаштан,
Зи баъди ҷанг аз даъво гузаштан
Агар моли туро арзиш ҳамин аст,
Набояд аз сари савдо гузаштан.

Қўбори ҳаёти ман надорад хасу хор,
Ҳақро ба Худо гаҳе накардам инкор
Ҳар дам падарам ба нармӣ мегуфт ба ман,
Бояд, ки касе аз ту набинад озор.

Замин нокораму ҳам корамӣ ҳаст,
На ҳар зода зи баҳри ҳотамӣ ҳаст.
Машав захмин касе захми забон кард,
Зи ҳар авлод ин сон одамӣ ҳаст.

Зи роҳи рост берун по накардам,
Қачиро дар ниҳодам ҷо накардам.
Кунун аз ростӣ андар азобам,
Чӣ хуб аст, ин ки худ расво накардам.

Аз зулмати золимон намонад чокар,
Аз майзада қимате надорад соғар.
Ангеза ба тифли хуфта дорад море,
Овах, ки надида ҷон супорад модар.

Дандони ҳасад касе мудом мехояд,
Аз пеш варо ҳаёти талхе ояд.
Некӣ бикунӣ ба олами атрофат,
Ту шоҳи чаҳон шавӣ, ки тахте бояд.

Сармояи кулли зиндагонӣ нанг аст,
Бадбахтии кулли одамиён ҷанг аст.
Ҳастии ману шумо дар ин рӯи замин,
То лаҳзаи вопасин ба чандин ранг аст.

Имрӯз, ки давраи ҷавонист маро,
Айёми баҳори зиндагонист маро.
Пирӣ агар аз ҷанги аҷал боз раҳад,
Пас умр чаҳони ҷовидонист маро.

Бинед дар ин чаҳони одамбезор,
Боилму адаб камасту чоҳил бисёр.
Бо чашми хирад ба сӯи мардум нигаред,
Аблаҳ ба фарозу ҷамъи оқил ба канор.

Абрӯи тамоми кинавар дар тоб аст,
Армони тамоми дуну нар дар хоб аст.
Пайваста бихон китоби умри гузарон,
Зеро на ҳама шабон шаби маҳтоб аст.

Хар кас, ки синнаш ба сӯи ҳаштод равад,
Ё шом ва ё ки субҳ чун бод равад.
Дастури ҳаёту назми он мегӯяд,
Давлат ба касе зиёда ҳафтод равад.

Андоза макун ту умри ояндаи хеш,
Аз ганчи дигар маҳоҳ дорандаи беш.
Ман шоҳиди марги чанд сарватмандам,
Дар вақти ҳисоби сӯм фавтида ба пеш.

Бе ному нишон то ки нагардӣ ба ҷаҳон,
Аз рафтани хеш пеш мон ному нишон.
Осору асар аз ту намонад боқӣ,
Кӣ донаду кай донад, ки кӣ будаст он.

Медонӣ, чаро хавфу хатар меояд,
Зеро, ки туро панди падар мебояд.
Фотехаи падар бигир ҳам осораш,
Охир зи падар туро чудо меояд.

Умед ба туст, ноумедам накунӣ,
Нахлам бинамо, валек бедам накунӣ
Гар ғадр раво бинам бар авлодам,
Сӯзонда маро, дигар сафедам накунӣ.

Душвор бувад ба коса санчидани баҳр,
Фаҳмида нашуд дирӯзу имрӯзаи даҳр.
Реҳлат чу накардаӣ, кучо донӣ, ки ту
Ё хоки сияҳ шудӣ ва ё киштаи зар.

Донӣ, ки ҳаёти ту ба афсӯс гузашт,
Умри ту ба дуриҳо ба номус гузашт.
Бигзаштани умри ту ба он мемонад,
Он гуна ба дасти кӯр фонус гузашт.

Ба фитна гар биёбӣ ризку рӯзӣ,
Ҳама буду набудатро бисӯзӣ.
Нагир аз мардуми бечора доне,
Наёбӣ риштае чокат бидӯзӣ.

Машав мағрур чонам, гарчи мардӣ,
Ки холо солиму фардо бадардӣ.
Гурез аз душманат гарчи заиф аст,
Машав наздики шерони набардӣ.

Бар гуфтаи душманони худ гӯш макун,
Аз бодаи душманони худ нӯш макун.
Бинӣ, ки миёни душманон арбада шуд,
Бар ӯҳда бигиру чанг хомӯш макун.

Кай хашму ғазаб мутеи хилме бошанд,
Кай чоҳилу бад соҳиби илме бошанд.
Онҳо, ки ҳаёти мо ба тороҷ баранд,
Дар дохили устухон чу кирме бошанд.

Зинҳор фиребу кори найранг мабоз,
Зинҳор миёни ду нафар чанг мадоз.
Обе ба алав бипош хомӯш шавад,
Аз пода асар набошад ар, чанг мадоз.

Ҳар киро дар захр бошад нештар,
Ҳар, кӣ омад, мехалонад пештар
Баҳри он, ки мақсадаш иҷро шавад,
Ҷабр месозад ба мардум бештар.

Ман хастадилам, шамъи фурӯзон бояд,
Озурдадилам, ёрии ёрон бояд.
Ман булбуламу майли сурудан дорам,
Имрӯз маро ҳам гулу бӯстон бояд.

Оне, ки ба қадри ёри ҷонон нарасад,
Аз пучсуханӣ ба қадри инсон нарасад.
Гар дард кунад тамоми ҷисму ҷонат,
Дарде ба бадӣ ба дарди дандон нарасад.

Хоҳӣ, ки ба кулфи ту наёбанд калид,
Дар ёди замона бошу дуртар зи палид.
Осонгузару зи кишвари сода мабош,
Бар кулли бадон набошу агёри шадид.

Бо ҳарду лабам кунчи лабат пахш кунам,
Дандони шикориам дар он нақш кунам
Чангол занам ба гардану қошонат,
Худро ба ту, эй нури басар бахш кунам.

Сармояи зиндагонӣ нон мебошад,
Чун мағзи даруни устухон мебошад.
Анҷоми ҳаёти мо ҳамон рӯз бувад,
Дур аз бадан ихтиёри чон мебошад.

Аз шамъ бипурс ҳосили сӯзишро,
Аз оташи дил замзамаи чӯшишро.
Ин даҳри чазо нест, вале даҳри дигар
Мебинӣ, яқин хулосаи пӯзишро.

Андаксуханӣ чу ангубин аст,
Пургӯй доғ бар чабин аст.
Оне, ки гуле зи бех барканд,
Ў бар гули ин чаман ба кин аст.

Сомъ шаваму панди туро гӯш кунам,
Як лаҳза ғами чаҳон фаромӯш кунам.
Аз бодаи соғари лабонат чоно,
То зинда манам, рӯзу шабон нӯш кунам.

Касе, ки ҳурмати инсон надорад,
Мурувват бар тану имон надорад.
Бигардӣ ҳамнишинаш, хуб донӣ,
Зи ақли одамӣ чандон надорад.

Заминафтодаро ёрӣ зи ғам кун,
Заиф ар хасм бошад, чабр кам кун.
Макун маҳрум аз умраш душманатро,
Ғаҳе некӣ куну кам-кам ситам кун.

Тамоми дарду ғам аз бекасӣ беҳ,
Ғуломи зан шудан аз нокасӣ беҳ.
Чавонӣ ки ҳақиру зор бигашт,
Ба пирӣ зистан аз наврасӣ беҳ.

Бадиро дар бадӣ бо додамон бин,
Чу некӣ мекунӣ, ўро аён бин.
Ҳамин ҳаст ҳосили киште, ки кардӣ,
Ту ҳарчи мекунӣ инро дар он бин.

Ба зудї номи ман зеру забар шуд,
Ба зудї чисми ман мадди назар шуд.
Чаро тарсам, ки рехлат мепазирам,
Ҳазорон баъди ман аз ин батар шуд.

Ман сад дару ошёна рафтам,
Аз баҳри гизои хона рафтам.
Бар ман нарасид кас дар олам,
Охир ба дигар баҳона рафтам.

Тамоми дарди дунё бори дил буд,
Яке осор мондан кори дил буд.
Агар мо пурхато зистем, гӯед,
Магар ин айби мо сарбори дил буд.

Серї чу худат, дигар чї армон дорї,
Гар дар камарат захираи нон дорї.
Аз баҳри начоти халқ Ҳиммат бинамо,
То рӯзе ки ҳастиву ба тан ҷон дорї.

Ман зодаи ин замону атфолам чї,
Ман зинда дар ин ҷаҳону аҳволам чї.
Вақте ҷасадам ба сӯи укбо оранд,
Ин нукраву зар ва молу амволам чї.

Донам, ки бадӣ накардаам ман ба касе,
На хӯрда ҳаром буда на бурда хасе.
Озори гарон агар диҳандам ба чазо,
Маълум, ки ин хато навиштаст касе.

Қаблан, ки туро ба синаи хок баранд,
Гӯй, ки ситорае ба афлок баранд.
Он гуна бизӣ дар ин чаҳони фонӣ,
Ҳам зоҳиру ҳам ниҳони ту пок баранд.

Ҳар диле ки саҳви бечо мекунад,
Душмани чон асту расво мекунад.
Бесаранҷом он ки коре мекунад,
Машварат нокарда танҳо мекунад.

Чаро дар ин чаҳон мо бечаҳонем,
Забон дар кому аммо безабонем.
Ба дастон буд пайкон баҳри агёр,
Чӣ айби найза гар мо бекамонем.

Ҳар кас зи савоби хеш бигрехт хатост,
Бар хешу табори худ наомехт хатост.
Дар хотири халқи худ бимонад ҷовид,
Хоки падарон агар, ки ӯ бехт хатост.

Номард агар соҳиби идрок шавад,
Ў аз пайи дафъи чизи нопок шавад.
Таъбат ба ҳалол гар мутобик гардад,
Нопок агар бидид ғамнок шавад.

Одамон сармасту ман хуни чигар,
Боварӣ дигар намонд баҳри асар.
Эй худо, бар халқи худ инсоф дех,
То ба кай гӯй рав аз пушти дигар.

Набояд дасти мард бе чом бошад,
Набояд марди болиғ хом бошад.
Ба шахсе дил бидех дар зиндагонӣ,
Ки мисли кабки хона ром бошад.

Тамоми умри худ мо бевафоем,
Бигӯй зода аз баҳри ҷазоем.
Ба имрузи ҳаётат бовафо бош,
Ки фардо ҳар яке коми ҷазоем.

Гар сарвари мардумони олам бошем,
Бояд ки ба ҳам тифоқу ҳамдам бошем.
Дар рӯи замин, ки навбати будани мост,
Сарчамъ бошем мудом бо ҳам бошем.

Вафодорӣ ба ошиқ хисравӣ ҳаст,
Ба ошиқ тақя кардан пайравӣ ҳаст.
Машав ту ошиқи ёри дигар кас,
Ки ин нон гандумӣ нею чавӣ ҳаст.

Бинед, гадо ба кам қаноат дорад,
Бодавлата бин зи кам шикоят дорад.
Хуб аст гадо, гунаҳ надорад, лекин –
Бодавлата бин ҳазор иллат дорад.

Аз сарвати беш комронӣ накунам,
Май мехурам арҷӣ, шодмонӣ накунам.
Он гуна зиҳам дар ин ҷаҳони фонӣ,
Аз кардаи худ дил ормонӣ накунам

Аз ғурбати умр талх бошад комам,
Мискинаму нест кас, ки гирад номам.
Хоҳам, ки шароб хӯрда мадҳуш шавам,
Ҳайфи ҳавасам, ки май надорад ҷомам.

Набойд кас биранҷонад касеро,
Дар ин бора ҳидоят кун хасеро.
Барои он ки оламро насӯзед,
Нашояд пашша хондан каргасеро.

Андешаи бад ба сӯи мақсад набарад,
Ҳеч одами нек номи лаънат набарад.
Раҳмат ба сипос бар ҳамон шахсе бод
Аз хурду калони деҳа миннат набарад

Бар адл ғадр макун, ки арзон нашавад,
Кӯшед, ки чабр бас фаровон нашавад.
Одил бишаведу ҳеч золим нашавед,
То мулку ватан зи чабр вайрон нашавад.

Киро дар ин замон бевою оҳ аст,
Киро аз зарби андӯҳ сарпаноҳ аст.
Дареғо ғам надорад он ки имрӯз,
Ба дасташ зердасту дастгоҳ аст.

Болои замин ба ҳастии худ покем,
Мо ҷуфт ҷавон будему пири токем.
Имрӯз ҳаёти хушу лекин фардо,
Ҳам зери замину дар таҳи афлокем.

Гар кушта шавам тири хадангам бизанад,
На дор кашад касе на сангам бизанад.
Гар хиллагаре ба тахту тоҷам зор аст,
Номард наям, ки ору нангам бизанад.

Макун пинҳон ту он даҳле, ки дорӣ,
Ки монад аз самар наҳле, ки дорӣ.
Кушо дарро, ки бидам рӯзгорат,
Баҳои мушкилу саҳле, ки дорӣ.

Дӯстдорӣ кори мард асту дигар тадбир нест,
Бефавоӣ аз зану тарзи дигар тақдир нест.
Зан гирифта дил зи марду боз савдояш кунад,
Сад дареги ишқ ўро аз вафо таъбир нест.

Ҳар кӣ бар хун ташна буд, қотил шавад,
Кори ӯ дар чашми ҳақ ботил шавад.
Дар амал ҳаргиз намешояд шитоб,
Сабрро то интиҳо ҳомил шавад.

Дар даҳр, ки мезиём шугле бояд,
Бар он ки насиба аст шукре бояд.
Гар гуфтаи мо ба нуқси мардум бошад,
Дар куштани ин забони мӯҳре бояд.

Гар майли касе ба сӯи коре бошад,
Дар хонаи ӯ себу аноре бошад.
Гар луқма зи саҳми дигарон аст варо,
Дар луқмаи ӯ зи заҳри море бошад.

Аз барги гуле либос медӯзандаш,
Ин куртаи зардӯзира мепӯшандаш.
Аз беҳунарӣ ба хонаи ҳамсари худ
Бо мушту сухан ҳамеша мекӯбандаш.

Эй бахт биё мадад бикун, ёрӣ кун,
Дар бистари маргаму ту ғамхорӣ кун.
Имрӯз ба дарду ғам гирифтор шудам,
Аз дарду ғами замона дилдорӣ кун.

Таъсири табат ба устухон меояд,
Поиз расад, бӯи хазон меояд.
Гар донаи испанд нагирӣ ба забон,
Бадбӯи нафас сӯи забон меояд

Оне, ки надорад ору номус,
Як умр ҳамехурад сад афсӯс.
Берун зи ватан набошад фарк
Кулоб зияд ва ё ки дар Тӯс.

Ҳаст одаме, ки зи баҳри ӯ сӯхтаам,
Аз баҳри наҷоташ оташ афрӯхтаам.
Аз дасти дили худ ба фиғон омадаам,
Аммо дили ӯ ханӯз н-омӯхтаам.

Бинед, ки марг чӣ таманно дорад,
Аз ганда гузашта майли раъно дорад.
Аз марги ҳазору як нафар фаҳмидам,
Ин золи аҷал умеди барно дорад.

Ҳар гоҳ, ки хашм дар дилат хона кунад,
Тимсоли даранда ҳамла якбора кунад.
Ту хашму ғазаб шикаста натвонӣ агар
Махрум зи хешу тарки кошона кунад.

Афсӯс, ки дил макони фарҳанг нашуд,
Ҳам пайраҳаи ҳаёт бе санг нашуд.
Эй халқи ҷаҳон, ба ҳамдигар сулҳ кунед,
Рӯзе нагузашт байни мо ҷанг нашуд.

Таҳлил бикун тамоми майдони назар,
Бар душмани худ ба кинаи бад манигар.
Бар неку бадии дусту душман дидӣ
Душман ба шакар гӯяду дустат ба табар.

Перохани вопасини одам кафан аст,
Дар қалбу дилу дидаи ёрон ватан аст.
Гӯянд, кучо васлгари насли замин,
Гӯям ватан аст, ҳам дилу чону тан аст.

Худоё насли одамро ту дил дех,
Тамоми насли моро сабри пил дех.
Барои он ки ҳарфи бад нагӯянд,
Ба рағми сахтияш сабри чамил дех.

Чандон бизӣ, бадӣ ба номат нарасад,
Чашме ба тамоми ҷисму ҷонат нарасад.
Бар чашму забони душманонат бинигар,
То корд занад ба устухонат нарасад.

Ҳам довари эътибори ин қоида кист,
Гар хок ба сар кунӣ аз ин фоида чист.
Модар ки ҳавои тифли қобил дорад,
Нопоку бахилу бенамак зоида кист.

Бигзашт баҳору оҳ нодидаи мост,
Бишкуфт гулу ҳамеша дар дидаи мост.
Пажмурда шуд он гуле, ки мо мехостем,
Афсӯси ҳамон гуле, ки ноҷидаи мост.

Нигоҳи мо нигоҳи одамӣ нест,
Ба чашми сухтадилҳо бенамӣ нест.
Даруни пӯсти гург будан чӣ лозим,
Дар ин дунё касеро оламӣ нест.

Чу хоҳад кори расво мекунад дил,
Бихоҳад шахду ҳалво мекунад дил.
Бигир дар ихтиёрат дил тавонӣ,
Ки охир кори бечо мекунад дил.

Тире, ки зи миллаи камон хоҳад част,
Бар шахси авал бихӯрду аз ӯ нагузашт,
Тире, ки зи чашми одамӣ хоҳад част,
Он аз тани сад ҳазор одам бигузашт.

Худоё ин баҳори чанд бошад,
Дили ошиқ ба ошиқ банд бошад.
Бигиреду дихедаш дил валекин
Ба шарте ошиқи бефанд бошад.

Ба хубӣ дарнакаш аввал садоят,
Ба шарте дидааст меҳру вафоят.
Набахшо, бар вафоят гар ҷафо кард,
Ба зону гар занад дар пеши поят.

Ҳамхонаи ранчи дил қалам мебошад,
Ҳамсӯҳбати бехтарин санам мебошад.
Орандаи бахту ризқи ҳаррӯзаи мо
Барҳезии мо ба субҳидам мебошад.

То он ки ту сарҳисоби пул гум нақунӣ,
Андоза чунон бидор, мавҳум нақунӣ.
Тарзе бинамо захира, ки хешу табор
Аз давлати худ ҳамаро маҳрум нақунӣ.

Беномии мо зи бенавоист дарег,
Бадбахтии мо зи бевафоист дарег.
Як умр зи қалби мо садо меояд,
Дарди хамагон зи бедавоист дарег.

Имрӯз агар мусиқию оҳанг аст,
Фардо дар пеш пайраҳи пурсанг аст.
Гаҳ сардию гаҳ гармию гаҳ давлату ғам
Тоқат бикунед умри мо ҳарранг аст.

То тифл ба баҳра нарасад армон аст,
Дӯшиза ба назди булҳавас арзон аст.
Гар хори ниғаҳ ба дил халад боке нест,
Андар дили ошиқон ғами пайкон аст.

Набинад чашм ҳаргиз қаъри дарё,
Надонад ҳеч кас асрори дунё.
Агар аз манба гардад хушк обаш,
Касе натвон бинӯшад оби онро.

Калам дар даст дунё шоиронро,
Қаламкаш мефизояд оқилонро.
Тамоми чашми олам шуд ба сӯяш,
Накӯ тасвир созад ин замонро.

Гар бубинам мехру дармони падар,
Сар напечонам зи фармони падар.
Нест айбе дар падар, айби ман аст,
Некии ман ҳаст армони падар.

Кучо рафтӣ агар пои пиёда,
Бирав ҳамраҳ бирав аз раҳ зиёда.
Макун кӯтоҳ агар рахро тавонӣ,
Чаро бар хору хас поят ниҳода.

Тамоми хӯрданаш аз ин гияҳ буд,
Вале ӯро ба дил сирре панаҳ буд.
Чи дарде қалби ӯ беҳӣ надорад,
Ба фикрам дарди ишқ асту табаҳ буд.

Чу дастам пур дид, рӯяш ба мо кард,
Чу дастам холӣ буд, чашмаш ба по кард.
Худоё пур бикун дастам, ки дигар,
Тамоми дусту душман тарки мо кард.

Одам на ба тан, ба номи худ мемонад,
Бо лаззати хар каломи худ мемонад.
Ҳар неку баде ки мекунад дар олам
Бо пухтаи хешу хоми худ мемонад.

Гар бо касу нокас ошноӣ бикунӣ,
Охир ба ҳама ту бевафой бикунӣ.
Гар луқмаи худ ба нокасе мебахшӣ,
Охир, ки худат гашта гадоӣ бикунӣ

ҒАЗАЛҲО

Ба ҳар чое, ки коре иштибоҳ аст,
Ба фарҷом ояд ар, охир табоҳ аст.
Фақат аз ростӣ моро бақо буд,
Ба тарзи ноҳақ ин будан гуноҳ аст.
Касе дахлаш зи сахми дигарон буд,
Ба фардо синааш пурдарду оҳ аст.
Ачаб дилбастагӣ дорад зани ғайр,
Вале беҳ он, агар зан дар никоҳ аст.
Чӣ тӯлонист фарҷоми муҳаббат,
Вале оғози ӯ аз як нигоҳ аст.
Касе дар дил надорад меҳри ёрӣ,
Варо аз умр номи бад гувоҳ аст.

Дареґо, номдорон хор гаштанд,
Накӯкорони олам зор гаштанд.
Касе, ки фаҳму касби бадтарин дошт,
Ба мазмуни замона мор гаштанд.
Касоне хифзи мардум карда буданд,
Ба ҳукми душманӣ бар дор гаштанд.
Касе қотил буду як ворисаш буд,
Зи зери найзаи таррор гаштанд.
Касоне халқи худро чора чустанд,
Чу панчу даҳ даруни ғор гаштанд.
Чаро имрӯз бар рағми гузашта,
Шумори гушнагон бисёр гаштанд.
Набошад кор баҳри корхоҳон,
Зиёда халқи мо бекор гаштанд.
Зи фикри зиндагии пурмаломат,
Ҳама мардони деҳ овор гаштанд.
Худоё, даст деҳ бар халқи мазлум,
Зи умри додаат безор гаштанд.

Бинед даври гардун, чои дигар надорад,
Садҳо ба ҳоли худ чуз доғи чигар надорад.
Мулки чаҳон гирифта бо зарби зӯр мардум,
Аз сокинони олам як беҳтар надорад.
Сад одами бадавлат шуд банди молу сарват,
Ҳаст одаме, ки ҳоло нону шакар надорад.
Сад роҳбар кабир аст, ўро фақир набинад,
Аз ҳоли зердастон боре хабар надорад.
Фарзанди модар имрӯз шуд бенавои ҳар кӯ,
Сад вои зиндагонӣ, раҳми башар надорад.
Афрӯз, эй муаллим аз шамъи худшиносӣ,
Шогирди пандгират дар дил асар надорад.

Давлати кас аз азал фарзанд буд,
Ҳиммати кас бар сари он банд буд.
Шуғли коре мекунӣ шому саҳар,
То туро бо ӯ ба ҷон пайванд буд.
Ҳосили умрат намонад ройгон,
Зиндагонӣ баҳси чуну чанд буд.
Ман надонам рӯзгори дигарон,
Рӯзи ман бо қисматам побанд буд.
Дастгир ин лаҳза фарзандони мо,
Чун ба эшон умри пирон панд буд.
Шукр гӯям шафқати фарзандро,
Ҷони ман з-ин бахт нерӯманд буд.

Яке бо гушту равған мекунад зист,
Намедонад, ки ранчу зиндагӣ чист.
Яке чун ғофил аз дарди замона,
Намедонад, ки бори бандагӣ чист.
Яке нон медиҳад чандин ҳазорон,
Яке ғофил, либоси кандагӣ чист.
Яке аз доғи хешон синачок аст,
Чунон огах, ки рози гандагӣ чист.
Ачаб даврест дороёни дунё
Намепурсанд дар фархундагӣ чист.

Гар ту розӣ нестӣ аз кори мо,
Ай маҷӯ дар зиндагӣ озори мо.
Гар ту дастури ҳақиқат хостӣ,
Кори ноҳақро макун сарбори мо.
Макунӣ гар гӯш аз амри хато,
Кай туро воло пазирад ёри мо?
Бар забон дорад, надорад дар амал,
Нест манзури азал асрори мо.
Гар ба дил натвон намудан дӯстӣ,
Эй машав душман, маҷӯ озори мо.
Гар туро набвад ба чон табъи баланд,
Аз чӣ рӯ орӣ ту бар ашъори мо.

Гар адаб дорӣ ба номат ошиқам,
Бар қалам ҳам бар каломат ошиқам.
Гар вафое мекунӣ бар кеҳу меҳ,
Бар вафоят чун ғуломат ошиқам.
Гар надорӣ нафсу тоқат мекунӣ,
Ҳар замон бар субҳу шомат ошиқам.
Сарфароз ин мардум аз дидори ту,
Ман хумори дил ба ҷомат ошиқам.
Бохтам дар ишқи ту дил бедареғ,
То бувад ин дил ба комат ошиқам.

Дида будам кас, ки бо нокас нишаст,
Булбуле гӯй, ки бо каргас нишаст.
Ҷар кӣ худро хор созад то абад,
Ҷайфи умраш, ҳамчу гул бо хас нишаст.
Он яке бад кард, дигар хӯрд ғам,
Ҷайфи умри кас, ки дар маҳбас нишаст.
Илми моро мефизояд баҳси мо,
Нест фарқи дун, ки пешу пас нишаст.
Одамӣ зебост бо хулқи накӯ,
На, ки бо кимхову бо атлас нишаст.
Хуш ба ҳоли он, ки дар ин чанд рӯз
Бо гули хушчеҳраи қадрас нишаст.

Ачаб даврест, раҳбарҳо ба доро ошно бошанд,
Ба қавле доимо қаҳрӣ ба дарвешу гадо бошанд.
Саломи бенаворо кай алайки бетамаъ гиранд,
Ишорат гар кунад доро ба умеди қафо бошанд.
Ба аҳли илм биншастан биёрад мушкили эшон,
Ба болоҳо расидан пеши номардон бало бошанд.
Ба он чое надорад музд солие як қадам н-оянд,
Кучое ризқашон бошад дар он чо доимо бошанд.
Суроғаш меравӣ сад раҳ наёбӣ як нафас ўро,
Агар пурсон шавӣ гўянд, пушти корҳо бошанд.
Вале коре ба нафъи халқ бошад гўш кар созанд,
Наоянд аз пасаш солие, ки дар кори хато бошанд.

Кучо доро калиди зар ниҳодаст?
Кучо кас пеши қотил сар ниҳодаст?
Бани одам тамоми умр кобед
Намеёбӣ, ки дил аз бар ниҳодаст.
Магар будааст марди пандгире,
Ки ҳарфи дил зи гӯши кар ниҳодаст?
Кучо мурғе, ки дар оғози парвоз,
Баланд аз нӯҳ фалак як пар ниҳодаст?
Набитвонанд аз роҳаш бароранд,
Ки ӯ дил бар маҳу ахтар ниҳодаст.
Нахоҳад канд дил доро зи олам
Агар дил бар зару зевар ниҳодаст.

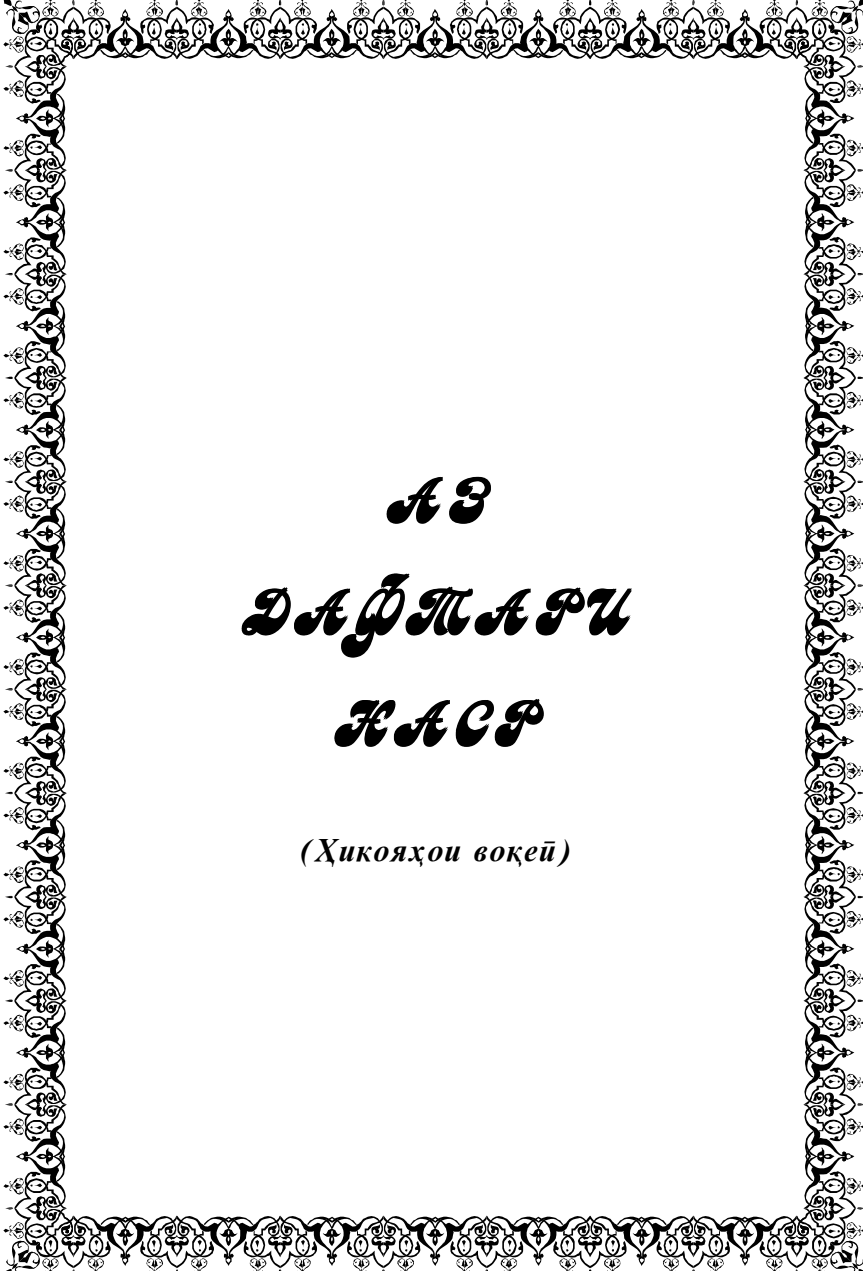
Ҳалқаро нест аввалу охир,
Нури ирфони мост аз тақдир.
Мӯҳлати кор мешавад анҷом,
Мешавад оқибат чавонӣ пир.
Ҳар киро нест зиндагӣ зебо,
Худ бубинед ботину зоҳир.
Қавм бишкаст аз парешонӣ,
Хоби бедардро мачӯ таъбир.
Аз хато то хато нахонад кас,
Шерро то кучо бихонад шир.
Чумларо гар зи нуқс бор овард,
Бояд аз ҳарфи нав кунӣ таъмир.

Одами дорой дунро зарби давлат куштааст,
Одами бомехрро оҳанги шафқат куштааст.
Тобеону зердастон розиянд аз марги худ,
Раҳбари душманнаворо оҳи ваҳдат куштааст.
Меҳри зан бо шавҳараш пайдо кунад оиларо,
Фосику нопоки онро дарди шаҳват куштааст.
Умри мо тарғиб шуд аз мутрибони хушадо,
Ҳофизи нодидаро эҷоди санъат куштааст.
Одамон ҳам сода андар рӯзгори золу зишт,
Душмани нопухтаро овози даҳшат куштааст.
Одамони оббозу морбозу ҳуққабоз,
Зиндагиро бори номардон зи лаънат куштааст.

Бин чї сон бому ҳаво дорад ҳаёт,
Ранг-ранг аз лаҳзаҳо дорад ҳаёт.
Дар ҷавонї мурд бас армони мо,
Бин чї сон кори хато дорад ҳаёт.
То кучо имкони истеъфо кунед,
Он чї боло зинаҳо дорад ҳаёт.
Нест подоше ба ҷуз ғам окибат,
Бар ҳама бингар, ҷафо дорад ҳаёт.
Соате дар ин ҷаҳон бе ғам наем,
Бандагонро сад ҷазо дорад ҳаёт.
Ё гунаҳ бошад, набошад, баъди фавт,
Мору мӯру аждаҳо дорад ҳаёт.

АЭ
ДАЎПАРУ
ЖАСР

(Ҳикояҳои воқеӣ)

АНДЕШАҲОЕ, КИ ДАРЁ МЕШАВАНД

Баъзан одамон дар танҳой қахрамонӣ - шуҷоат нишон намедиханд, метарсанд, ки бе ному нишон мефавтанд.

Мо ниҳоят зиндагии гумроҳ ва парешон дорем, ки гузаштаро зуд фаромӯш мекунем.

Барои он баъзеҳо роҳбариҳо дӯст медоранд, ки сарват доранд ва барои он сарватро тороҷ мекунанд, ки дар анбоштани он сахм нагирифтаанд.

Мо на ин ки худ, балки дигаронро ҳалок месозем. Зеро доштамонро на худ меҳӯрему на ба дигарон медиҳем.

Мардҳое, ки дар тобеъияти зан ҳаёт ба сар мебаранд, на ин ки худ, балки ҳаёти оилавии дахҳо мардони атрофро дар хатар мегузоранд.

Агар зан хоҳад, ки шавҳарашро мутеи худ созад, гуноҳи азим мекунад. Зеро мард набояд дар ошӯни худ истисмор шавад.

Агар бемор нисбати дард ноумедие ҳис кунад, то чанд ранҷу сӯзиш биафзояд ва худро ба зудӣ ҳалок созад.

Пайкаре, ки аз мазмуни панд зарб меҳӯрад, ба дигарон саломатӣ мебахшад.

Он чӣ ки ба зери дандон хуш набошад, фурӯ бурданаш муш-кил аст.

Ба хона ё ба назди касе, ки як-ду маротиба ҳоҷатат набаро-вард, дигар марав.

Беҳунар тамоми умри азизи худро дар эҳтиёчи назри
мрдум сипарӣ менамояд.

Агар авф кунию сипосгузорӣ накунанд, пушаймон машав.
Зеро ханӯз ҷабридида захме ба дил дорад.

Пайкаре, ки ба дарун қалби сангин дорад, санг буданаш
беҳтар аст.

То насӯзӣ, равшаниат ба дигарон нур намебахшад.

Эҳтиёчмандонро ба кадом роҳе, ки бошад, қаноатбахш
намоед: ё доштаатро бидех, ё доштаашро бигир.

Вақте, ки мо аз гӯшт таркиб ёфтаем, бояд санг набошем.

Ҳеҷ кас истисмогари мо нест, баръакс мо худро истисмор мекунем. Зеро имконияти имрӯзаро пасандоз ба фардо карда, боз бо умеди оянда мешавем.

Завҷаи порсо ва вафодорро танҳо розигии мард тасдиқ мекунад.

Зане, ки худро мутобиқи мард намесозад, ҳамсари мувофиқ нест.

Асроре, ки аз фоида ҳолӣ нест, бояд пахш гардад.

Зане, ки ба садои шавҳараш лаббаи рӯякӣ мегӯяд, ҳамсари қалбакист.

Гул ҳеҷ вақт ба хор сипосгузор нест, ҳол он ки як умр ўро хиғз менамояд.

Ҳокистар аз оташ наметарсад, зеро ў дигар намесӯзад.

Адоват ҳам захрнок аст, агар аз ботин набароред, пайкарро месӯзонад.

Барои он ҳеҷ вақт намесабзем, ки моро дард аз дохил аст. Агар аз берун мешуд, зуд табобат меёфт.

Мо мартабаи калон мечӯем, лекин поён наменигарем, то бинем, ки дар болои чӣ истодаем.

Моли ҳаромро касе дигар намедуздад, вай худ ба худ нобуд мешавад.

Сухани самимӣ, дилреш мисли тирест, ки албатта ба нишон мерасад.

САЙЛИГУЛ ВА МОР

Моҳи январи соли 1965 баъди хатми донишгоҳи омӯзгорӣ ва хизмати такрорӣ дар сафҳои Урдуи Шӯравӣ манро дар мактаби миёнаи № 3, ба номи А. Қомӣ, ноҳияи Фархор муаллим таъин намуданд. Моҳҳои аввал дар яке аз хучраҳои канораи мактаб зиндагӣ доштам. Хонандагони синфҳои болоии ин ҷо аз рӯи нақшаи кори роҳбари синф ҳар сол бояд ба кӯҳи Қаратоғ, ки дар масофаи 10-15км. дур аз мактаб воқеъ буд, саёҳати кӯҳсор мерафтанд. Ба Қаратоғ, ки кӯҳи домнадору ҷондорҳои ваҳшӣ ва мору ҳашаротҳои захрнок дорад, бе роҳбар рафтани наврасон хатари калон дошт. 2-июни ҳамон сол муаллими кӯҳансоли рӯзгордида Тошмад Аюбов манро аз хоб бедор карда гуфт:

— Писарам, бояд ҳамроҳи хонандагони синфи 8^{«б»} ба кӯҳи Қаратоғ равам. Роҳбари синфи онҳо русзан буда, аз рафтани саёҳат ҳамроҳи хонандагонаш худдорӣ кардааст. Хонандагон бошанд, бе роҳбар ба сафар баромадаанд. Агар ману Шумо онҳоро ҳамсафар нашавем, ягон ҳодиса шуданаш мумкин аст. Хез, писарам, либосҳоятро пӯш! Илтимос мекунам. Илоҷи дигаре набуд, ман розӣ шудам ва аз муаллими кордида илтимос кардам, ки ҳамроҳаш корду камон гирад. Муаллими Тошмад, ки хонааш наздикии мактаб буд аз худ ва ҳамсояш дуто камон овард. Камони шикориашро бо камарбанди якчанд дона тирдошта ба ман дод. Аввал хонандагонро барои нарафтани саёҳат бе роҳбари синфашон сарзаниш намуда, таъкид кардем, ки саёҳатро ба рӯзҳои оянда гузоранд, вале онҳо, «Мо меравем», гуфта якравӣ мекарданд. Ҳамин тариқ мошинаи ГАЗ 53-ро, ки ба тарафи ноҳияи Панҷ мерафт, боздоштем. Ҳамакаса савор шуда, то аз дарёи Ёҳсу гузаштан, рафтем. Баъди 2-3км. аз домани кӯҳ ба тарафи боло роҳ пеш гирифтем, ҳамаро дар пайраҳае қатор намуда, муаллим Тошмад аз пеш ва ман аз қафо роҳ тай мекардем. Соат қариби 11⁰⁰ шуда буд. Тартиби ҳаракати хонандагонро баъзан аз пеш ва тарафи чапу рост гузаштани морбачаҳо ҳалалдор месохт. Аюбов, ки даҳҳо бор меҳмони ин гӯшаи зебои табиат шуда буд, чӣ будани онро нағз медонист. Баъди тақрибан 1,5 км. ба боло баромадан моро ба назди тахтасанге даъват намуд, ки болеяш 20-25 нафар бахузур ҷой

мегирифт. Супориш дод, ки ҳама болои санг бароянд ва касе бе иҷозат нафарояд. Хонандагон 22 нафар – 10-то писар ва 12-то духтар буданд. Муаллим дар болои тахтасанг мақсад ва мароми саёхатро маънидод намуда, таъкид сохт, ки ҳаракати бечои духтарону писарон метавонад ба бадбахтиё расонад. Баъди сӯҳбат ва шӯхию ҳазл хонандагон нону об ва дӯғу сабзавотҳои худро бароварда, машғули тановул шуданд. Баногоҳ аз тарафи чап пайдар-пай овози кабкҳо баланд шуд. Аюбов ба ман гуфт: «Писарам, кани рафта як бисанҷ, шояд кабкero ба нишон гирифта бечон кунед ва оварда кабоб кунем».

— Майлаш, - гуфтам ман ва ҳамон тарафе, ки садои кабкҳо меомад, раҳсипор шудам. Баъди 5-6 дақиқаи рафтани ман муаллим Аюбов рӯ ба боло, ки мувофиқи гуфти ӯ дар ин ҷо чашмае буд, роҳ пеш гирифт.

Садои хандаю шӯхӣ ва доду фиғони хонандагон то чанд паст мешуд, зеро ману Аюбов аз онҳо дур шудан мегирифтём. Ман тақрибан 170-200 метр рафта доманаи шӯх, ки сангрзаҳои зиёде дошт, расидам, лекин овози кабкҳо тамоман дигар шунида нашуд. Лаҳзае болои санг нишастам то, ки нафасам рост шавад. 5-6 метр поёнтар ҳаракати море, ки қариб 1,5 метр дарозӣ дошт манро ноором сохт. Аз ҷоям хестам аз шикор даст шуста сӯи хонандагон омадан гирифтам. Ба ҳамон тарафе, ки Аюбов он ҷо буд ҳаракат кардам. Ҳарду вохӯрдём ва болои санге нишастём. Баъди сӯҳбати кӯтоҳ ман дар он ҷо монда Аюбов ба тарафи чашма оҳиста-оҳиста раҳсипор шуд. Манро таъкид намуд, ки хонандагонро бе назорат намонам. Ман боз ба шикор баромада аз болои сангҳо эҳтиёткорона ҷаҳида ба тарафи чапи кӯҳ баромадам. Ногоҳ чашмам ба духтаре афтид, ки аз болои тахтасанг фаромада аз хонандагон дар масофаи 7-8м. дур истодааст. Фарёд задам: «Эй духтар, ба болои тахтасанг баро! Аз ҳамсинфонат дур машав!». Ӯ эътиборе надода то чанд аз духтарон дуртар мешуд.

Ӯро барои ба назди ҳамсинфону болои тахтасанг баргаштан амр намуда, дод мезаданд. Аммо ӯ чун хайкали рост, ношунаво ба фарёдҳои ману ҳамсинфон безътибору бепарво то чанд дуртар мешуд. Дигар ӯ касеро намедиду намешунавид. Ҳама ӯро ҷеғ зада доду фиғон мекарданд, лекин ӯ аллақай касеро намешу-

нид. Аюбов доду фиғони маро шунида аз роҳаш баргашта хитобан гуфт: «Писарам! Рафта ӯро ба ҷояш шинон». То омадани ман духтар, ки Сайлигул ном дошт аллакай 15-20м. аз тахтасанг дур, ба тарафи ғарб бо суръати ниҳоят суғ қадам мегузошт. Наздаш расида барои қафо гаштан ӯро амр намудам, вале ӯ тамоман ба фармони ман итоат намекард.

Сайлигул фақат рост ба як нуқта нигоҳ карда ниҳоят суғ ва ким чӣ фикр карда пеш мерафт. Духтарро гӯё сеҳру ҷоду пахш кардааст, беибо мерафт. Мо ҳама ҳайрон будем. Ману хонандагонро ким-чӣ хел як ҳаяҷону ваҳму даҳшат домангир шуд. Баногоҳ Аюбов, ки дар масофаи аз мо дур бо шитоб меомад, ба ман амр кард:

— Писарам. Шумо бо ҳарду мили камон тир ҷой карда тез ба тарафи ана ҳамон буттаҳои писта равон шавед. Сайлигул дар дами марг, ҷодуи мор аст. Худ теғро бароварда ба пешонии Сайлигул хат кашида хун ҷорӣ кард то, ки дами морро бурад. Ин усул ҳам бенатича монд. Ман, ки аз тарс ҳанӯз ба қароре омада наметавонистам ноилоч ба тарафи ишоракардаи Аюбов рафтаам.

Гулрӯякони зебо аз сели ашки чашмон руҳсораҳои арғувонишонро мешустанд. Зорию таваллои мо ба гӯши Сайлигул чун бод мегузашту дар домани кӯҳҳои Қаратоғ аксандозӣ мекард. Ба қавле аз кӯҳ садо меомаду аз Сайлигул не. Тамоми хонандагон гиря мекарданд, доду фиғони онҳо кӯҳро пора мекард. Лекин Сайлигул аз роҳи интиҳобкардааш намегашт. Муаллим Тошмад аз қафои ман меомад ва тасаллоям меод, ки «Писарам натарс», пеш рав. Ногоҳ ба назди дарахти пистае, ки атрофаш пур аз сангу болояш бо симтӯр маҳкам карда шуда буд, расидам. Дарахти пистаро аз бех то боло тамошо карда чашмам ба мори бадҳайбате афтид, ки чашмонаш айнан ба монанди чашми одам, даҳонаш нимкушода, забонаш дар дохили он чарх мезад. Ба муаллим Тошмад тез асли воқеаро гуфтам:

— Илоче карда аз таги манаҳаш ӯро парронед. Натарсед, тамоми диққати мор ба духтар ҳаст, ба ту қор намегирад, гуфт Аюбов. Ман дигар илочи дигаре доштам. Пешӣ назарам 22 нафар хонанда ва Сайлигули дар остонаи марг қарордошта буд.

Ба дарахти писта худро ҳар қадар наздиктар ҷафс наму-
дам.

Мори дар ғафлату дар ҳавои нафси бадфарҷом мағрур ва
пеши ҷашмонаш хунбаста маро намедид. Бо ҷашмони шахшу-
даю забони чархандааш Сайлигули зебоякро торафт ба худ
наздик мекашид. Садои нафаси берабту дамкашии бадвоҳимаи
ӯ маро дар панҷаи даҳшату воҳима меандоخت, вале бо боварии
зиёд илочи воқеаро мечустам.

Охирон худ масъулияту ҷавобгариро ҳис намудам, камонро
як вачаб дуртар аз зери манаҳи мор қарор дода якбора куланги
милтикро зер кардам. Ҳамон замон Сайлигул, ки аз ману мор дар
масофаи 12-13м. дуртар буд ба замин афтод. Мор бошад то рафт
таноби печидаи худро аз шоҳаҳои писта озод менамуд. Фурсатро
ғанимат дониста боз ду тири дигар ба каллаи мор ҳолӣ кардам.
Вай дигар маҷоли аз дарахт хато шудан надошт. Ману ҳамаи
хонандагон давида назди Сайлигул омадем. Ӯ беҳуш мехобид.
Ӯро бардошта ба болои тахтасанг овардем. Аз ҳамаи имкониятҳо
истифода карда, Сайлигулро баъди лаҳзае ба ҳуш овардем.
Акнун ҳама бо садои баланд механдид. Гумонам он лаҳзаҳо та-
моми кӯҳсори Қаратоғ бо мо дар шодию нишоти Сайлигули
зиндамонда шарик буд. Ҳама якҷо мори нимҷонро аз дарахти
писта ҷудо намудем. Бачаҳо сарашро боз сангкӯб карданд.
Барои он, ки ин воқеаро дурӯғ нашуморанд, морро бо душво-
риҳои зиёд ба мактаб оварда дар саҳни он зери хок намудем.
Пагоҳ баъди овозаи ин ҳодиса сокинони гирду атроф ба тамошои
мор омаданд. Ӯро аз зери хок бароварда андоза намудем, ки
дарозияш 3м. 12см. будааст, вале ин қиссаи кӯтоҳ бо ман монд.
Ҳаёле то ҳанӯз мор бо сеҳру ҷодуаш боз чизеро фурӯ бурдан
мехоҳад. Боз мехоҳад аз кӯҳу доман ба қади ниҳолон печад. Ҳар
гоҳе бо мор дучор шавам, боз симои карахту беҳиси Сайлигул
пеши рӯям пайдо мешавад, ин дам шуқр месозам, ки ӯ зинда аст...

БЕВАФО

Бо ӯ хангоми сафари хидматӣ вохӯрдам. Ӯ дар паҳлӯи ман менишаст. Мошин ба роҳ баромад. Баъди 8-10 дақиқа вай, ки ҷавонмарди тақрибан 30-32-солаи зебо, чашмони сиёҳ, мӯи сари баъзан торҳояш сафед, нармсухан ва дар зоҳир ғамдида менамуд, ба ман нигариста гуфт:

— Биё шинос мешавем...

— Ман...

— Собир Расулов аз Шӯрообод.

— Ба чӣ кор машғулед?

Ман боз худдорӣ кардам.

— Бубахшед саросема шудам. Чанде хомӯш нишастем. Мошина аз паҳлӯи дарахтону тепаҳо бо шаст мегузашт. Боз кунҷковона нигарист ва пурсид:

— Зан доред?

— Бале, зан дорам, 7 фарзанд дорам, набера ҳам дорам.

— Шуморо ҳурмат мекунам.

— Ҳа, нағз ҳурмат мекунам. Боз чанд дақиқа хомӯшӣ ҳукмрон шуд.

— Ман сӣ сол дорам, вале мучаррадам, - суханашро давом дод ҳамсафарам.

— Чаро?

Ӯ охи сарду бадарде кашида гуфт. Синфи нӯҳӯм мехондам, хонаамон наздики мактаб буд. Духтарони ҳамсинфам ба ҳар баҳона ба хонаи мо меомаданд. Модарамро ҳаракати онҳо маъкул нашуда гуфт:

— Писарам, ман туро хафа карданӣ нестам, лекин духтарҳоро тез-тез ба хона овардан лозим нест. Рӯзе мешавад, ки худат ба маънои суханҳои ман сарфаҳм меравӣ.

Хостам духтарҳоро тарафдорӣ намоям, вале модарам суханамро бурида, изофа кард:

— «Ба занҳо аз сидқи дил бовар макун. Ба ман танҳо ҳамчун модар бовар бикун, вале ҳамчун зан не!»

— Ман чӣ гуфтанамро надониста, хомӯш мондам. Айёми донишҷӯӣ ин суханон гоҳе дар гӯшам садо медоданду дар дилам нисбат ба чинси зан тухми нобоварӣ мекошт. Ҳамин буд, ки ман

аввалҳо ба ягон духтар таваҷҷӯҳ намекардам. Фикру зикрам танҳо хондан буд. Китоби Ҳақим Синдбодро мутолиа карда, ба муаллифи он нафратам омад. Наход занҳо то ин дараҷа бевафо бошанд. Баъди гузаштани чанд сол ман ба маънои ин суҳанҳо сарфаҳм рафтам, вале аллакай дер шуда буд. Ҳамсӯҳбатам яке хомӯш монд. Ба забон овардани ин суҳанҳо ба ӯ осон набуд.

— Дар 24-солагӣ соҳиби маълумот ва дертар соҳиби ҷойи кор низ шудам. Ҳар рӯз аз рӯи зарурати кор 2–3 ва баъзан 5-6 маротиба ба назди сардор даромадан лозим буд. Котибае дошт гандумгун, миёнақад, шармгин ва бисе меҳрубон. Ҳар гоҳ, ки назди сардор мебаромадам, пешам меҳест ва аз шарм гунаҳояш сурх мешуд. Ин ҳолат маро нагузошта қалбамро фишор меод. Ба фикрам аввалин бор ошиқ шуда будам. Рӯзҳои охир ман аз котиба шарм мекардам. Ӯ ҳолати зоҳирии маро дида, дил доданамро равшан эҳсос намуд. Рӯзе ба назди сардор даромаданӣ шудам. Котиба «сардор нест»-гуфта хомӯш монд. Ман пурсидам, ки «Вай дар кучост!» — «Ман намедонам», - гуфту бо қираи чашм ба ман нигарист. Аввалин бор ба чашмонаш назар андохтам...

Рӯзу моҳҳо мегузаштанд ва мо бо якдигар харидорона менигаристем. Баъди якуним сол шунидам, ки ба ӯ хостгоре баромадасту вай розӣ набудани худро изҳор доштааст. Часорат пайдо карда, рӯзе дар набудани сардор аз ӯ пурсидам, - Чаро ба хостгорҳо розигӣ надодед!

— Намедонам, - гуфт ӯ дар ҷавоб,

— Агар каси дигар мешуд чӣ.

— Намедонам, - боз ҷавоб дод ӯ.

Ман ин ҳолатро ба модарам изҳор кардам. Модарам гуфт: «Ҳоҳиши дили худат, ман дар интиҳоби келин садди роҳи ту намешавам. Худат медонӣ. Агар ман тавсия диҳаму ту оқибаташ беэҳтиромӣ бинӣ, маро коҳиш хоҳӣ кард. Ҳукм аз худат...»

Ман аз гапи модарам баромаданӣ набудам, зеро дар зиндагӣ каси дигар надоштам. Фақат хоҳарам буд, ки ӯ бо оилааш дар алоҳидагӣ умр ба сар мебард. Хулоса баъди чанде мо хонадор шудем. Шояд муболиға шавад, вале бояд иқрор шавам, ки мо якдигарро бо тамоми самимият дӯст медоштем. Модари меҳру-

бонам баъди шаш моҳи оиладориам аз олам гузашт. Рӯи дунё ман будаму хоҳараму ҳамсарам. Рӯзе бо хоҳиши ҳамсарам дар давраи рухсатӣ ба тамошои шаҳр рафтем. Шоми рӯз ҳукмронӣ мекарду мо ба меҳмонхона расидем, вале чой набуд. Мо чанд лаҳза чи кор карданамонро надониста мондем. Чавоне дар паҳлуи ман рост истода буд. Ӯ бесаранҷом шудани моро дида даъват кард:

— Агар чойи хоб лозим бошад, ман меҳмонхонаи шахсӣ дорам, марҳамат. Мо розӣ шудем, илочи дигар набуд.

Берун баромадем. Мошинаи сабукрави тамғаи «ЧИП», ки мунтазири мо буд, ворида он шудем. Дар мошина боз ду чавони бо тану тӯш нишаста буданд. Ҳамин, ки ба мошина нишастем, ронанда, «Аз Шумо то меҳмонхона рохпулӣ намегирем», гӯён мошинаро зуд ба роҳ баровард. Муддати дуру дароз роҳҳои печ дар печро тай кардем. Ниҳоят мо ба хоначае, ки ба меҳмонхона ҳеҷ монанди надошт, наздик шудем. «Марҳамат, фароед», -гуфт ронанда. Аз мошина берун шудем. Пардаи торикӣ ҳама чоро фаро гирифта буд, мо тамоман аз шаҳр берун шуда будем.

Баногоҳ касе аз қафо бо чизе ба сарам заду аз по афтидам. Ба ёд дорам, ки сару даҳон ва тамоми баданамро лагадкӯб карданд.

Намедонам, ки чи қадар вақт гузашт. Вақте ба ҳуш омадам, худро дар дигар чой дидам. Тамоми баданам абгор буд. Аз ҳамсарам дараке набуд. Дар қўйборчае дасту рӯямро шустаму ба кофтукӯви ӯ баромадам. Баногоҳ, гӯё касе ба ман роҳбалади карда бошад, ба наздикии ҳамон хоначае, ки маро кӯфта буданд, расидам.

Ман эҳтиёткорона ворида хавлӣ шудам. Дарро кушодани шудам, вале он баста буд. Дар як гӯшаи хавлӣ хоначае ба назар мерасид, ба он тараф рафтам. Дараш нимроғ буд. Боэҳтиёт аз роғи дар ба дарун нигаристаму моту маҳбут шудам ҳуш аз сарам парид. Болои мизе шамъ хира месўхт ва ду нафар хоби ширин буданд. Бодикқат нигоҳ карда, завҷаи худро дар оғуши марди бегона дидам. Як лаҳза маро гӯё барқ зада бошад, карахт шуда мондам. Қариб буд аз ақл бегона шавам. Ҳеҷ боварам намеомад. Шояд ман хобам. Не, балки бо ду дидаи равшан ин ҳолатро

медидам. Дигар ёрои ба ин фиску фучур нигоҳ кардан надоштам, ба ҳавлӣ зуд баромадам. «Наход, ки ...» Такрор мекардам ҳар лаҳза, чӣ қор карданамро надониста. «Наход ин зан ҳамсари ман бошад. Ё ўро ба зўри ба бистар кашидаанд. Пас барои чӣ вай ин қадар осуда хоб аст. Барои чӣ ў тани ҳалолу покизаи худро ба ин марди бегона бахшидааст». Ба хулосае омадам, ки бояд қасос бигирам. Агар қасос нагирам ...

Бо ин мақсад аз рӯи ҳавлӣ хиштеро бардошта, ба тарафи хона равон шудам. Дар лаҳзаи вориди хона гаштан хостам бо хишт сари мардро пачақ намоям. Ҳамин лаҳза ҳамсарам бедор шуду хиштро аз дасти ман гирифта ба берун партофт. Ман ба ғазаб омада, ба мард ҳучум намудам. Ба даҳону сараш ба тамоми қувва мезадам. Ҳақоратҳои қабеҳи ў маро бадтар асабӣ мекарданд. Даст ба гулӯяш бурдам ва бо тамоми қувват фишурда, ўро бемадор кардам. Ҳамин вақт чашми ман ба занам афтид. Дар тамоми давраи оиладорӣ ўро дар ин ҳолат надида будам. Ў тани урён буд. Вай либосҳои шро, ки ғичим шуда буданд, ба бар карду мо аз дар баромадем. Вақти аз дар баромадан ў бо дилкашолӣ ба қафо нигариста гуфт, - «Кори хуб накардӣ», ва даvon аз ҳавлӣ баромад. Дар нимторикии шаб ба қадом тараф рафтаманро надонистем. Дар роҳ ў тез-тез ба ба қафо менигарист. Ҳар замон пойафзолашро аз по берун мекард. Субҳ медамид. Аз пеш канали қалон пайдо шуд. Дар ҳамин чо ў ба гап даромада гуфт:

— Кори хуб накардӣ. Ба қавонмард ҳайфам меояд. Қавони хуб буд. Хуб мешуд, ки ту ро бо ў шинос мекардам. Чанд рӯз ин чо истироҳат мекардем.

— Чӣ гуфта истодаӣ! – Қариб дод зада гуфтам ман. — Ман ту ро нафаҳмида истодам. Охир онҳо маро лағаткӯб карда партофтанду ту ро маҷбуран ҳамбистари худ карданд, боз чӣ тавр қавонҳайф шуд.

— Онҳо маро маҷбуран ҳамбистарӣ накардаанд. Қавоб дод ў. Акнун ҳолати онвақтаи маро худатон тассавур кунед. Ман хостам худро ба об партоям бо қаҳоне, ки дар он у зиндагӣ мекунад, абадӣ падруд гуям.

Ҳамон лаҳза суханони модарам «писарам, ба занҳо пурра бовар накун», ба ёд омад. Акнун пурра фаҳмидам, ки модарам

ҳақ будааст. Ин фикрро аз сар берун карда, котибаро аз асли воқеа огоҳ сохтам. Ба ӯ гуфтам, «Ё худамро мекушам ё туро!»- «На худатро нобуд созу на маро, ту гашта назди хоҳарат раву ман гашта...»

Чашми рӯз нав мекафид, вале барои ман гӯё зулмот акнун ҳама чоро фаро гирифт. Боди сахаргоҳӣ мисли деви зиште сару рӯямро мелесид. Ӯро бо ҳар ду даст баланд бардошта ба даруни канал партофтам ва то лаҳзаи ғарқ шудан ё нашудани ӯ сабр накарда ба роҳ баромадам. Дар роҳ мошинаи тамғаи ГАЗ-53 наздам қарор гирифт. Гуфтам:- «Қучо меравед?»

— Шаҳр – ҷавоб дод ӯ.

Ронанда ба афту андоми ман бо тааҷҷуб нигоҳ карда гуфт: - «Барои чӣ сару рӯятон сурху кабуд?». «Ҳеч гап не», - ҷавоб додам ман. Мо ба фурудгоҳ расидем. Аз мошина фуромада, ҳар замон ба гирду атрофам шубҳаомез нигоҳ мекардам, ки ҳамин замон маро ҳамчун котил даст хоҳанд гирифт... Аз он ҷо бо тайёра ба зодгоҳам баргаштам. Аз нав ҷаҳони зулмоту парешон-хотирӣ домангирам гаштаанд. Агар ба хона равам, ба падару модари ӯ чӣ ҷавоб мегӯям.

Дар ин лаҳзаҳо каси ба дил наздикам танҳо роҳбари ҷои қорам буд. Ворида идораи ӯ шудам. Баъди салому алайк ӯ аввал аз ҷароҳатҳои сару рӯи ман пурсон шуд. Асли воқеаро ба ӯ гуфтам, вай ангушти ҳайрат ба лаб мебурд. Баъдтар «ҳамсарат зинда ҳаст, ё мурда?»-бо ҳаяҷон пурсид ӯ. «Намедонам», - ҷавоб додам ман.

— Ба касе сир накушо, худам ҳамаашро ҳал мекунам, - гуфт ӯ ва аз ҷо бархест. Субҳи дигар ман, роҳбарам ва падари ҳамсарам ба шаҳре, ки ҳодиса ба амал омада буд, раҳсипор шудем. Аввал ба ҳамон ҷое, ки ӯро ба об партофта будам, равон шудем. Аз дуртар занеро дида, пурсидам, - Аз зане, ки дируз дар ҳамин ҷо ғарқ шуда буд, ягон гап нашунидаед.

— Бале, -ҷавоб гуфт вай. Ӯ ғарқ нашуд. Ӯро зинда аз об гирифтанд. Ва мана дар он хона бояд бошад. Мо ворида хона гаштем. Зани тақрибан 45-50 солае моро пешвоз гирифт. Аз ӯ «ғарқшударо» пурсон шудем. Ӯ дар ҷавоб посух дод.

— Духтаракро аз зери ана ҳамон пули одамгузар гирифтанд. Ман дар хона сару баданашро шуста, кӣ буданашро пурсидам. Ё шиносой надод. Динарӯз пас аз нисфирӯзӣ, «меравам»-гуфту баромада рафт. Мо ба ҳамон хонае, ки дирӯз баромада будем, равон шудем. Он чо ӯро, дар ҳоле, ки ба чароҳатҳои маҳбубаш дору мемолид, пайдо кардем. Падарарӯсам хост бо як ҳучуми ваҳшиёна духтарашро бугӣ кунад. Аммо мо садди раҳ шудем. Падарарӯсам:

— Туро дуҷумбора дар хонаам набинам, - гуфта аз дар баромад. Ман дар назди ҳозирбудагон ӯро талоқ додам. Ба ҷавонмарди ҳамбистари ҳамсарам, ки Муродалӣ ном доштааст, гуфтам:

— Марҳамат, метавонед бо ҳамсари наватон беташвиш зиндагӣ баред...

Аз байн қариб як моҳ гузашт. Ба номи собиқ падарарӯсам аз номи Муродалӣ бо чунин мазмун нома омад: «Акаи Хусайн, илтимос, духтаратонро омада баред. Ман дигар бо ӯ зиндагӣ кардан намехоҳам. Вай агар вафо мекард, ба шавҳари аввалааш мекард. Вақте ки ба шавҳараш хиёнат кардааст, ба ман ҳам рӯзе хиёнат хоҳад кард. Агар дар рӯзҳои наздик наоед, ман ӯро аз хона пеш мекунам...»

Падари бечора боз рафта духтарашро гирифта овард. Дар тамоми кӯчаю хонаи деҳа фақат аз хиёнати ӯ сухан мерафт. Ҳама ба ӯ лаънат мехонданд. Ба ҳамаи ин тоқат наовард. Баъди ду ҳафта ҷасади овозони ӯро пайдо карданд. Дар дасти росташ қоғазпорае будаст, ки чунин мазмун дошт:

«Файзалӣ! Хомае, ки ҳама баду некро бардошта метавонад, ин лаҳзаҳо ба ҳукми ман сар то по аламу дард, ғаму ғусса, гуноҳу бахшиш, ҳаёту марғро менависад. Ба он хотир, ки маро бубахши. Файзалӣ! Медонам, шояд маро ҳаққу ҳамсояхо, падару модарам ва дигарон ба гузаштани вақт бубахшанд, вале барои ту бахшиданашаванда аст. Ту ишқи поку садоқати беинтиҳои маро хоҳон будӣ. Ношукру кӯр будам ва шояд маро ин ношукрию носипосӣ ба ин сиёҳбахтӣ овард. Ҳар чизе, ки бар сарам омаду меояд, танҳо гуноҳи ман аст. Домангири туву каси дигар нестам. Тайи ду ҳафтае, ки дар зодгоҳам қарор дорам, нафрину надомати

олам боз ба сарам резон аст. Хаёлам сангу хок, гулу гиёҳҳо, дарахту буттаҳо, кӯчаю паскӯчаҳо, чавонмардону одамон байни худ қиссаи расвоии ману тардомани маро байни худ миш-миш доранд. Бале, ба хаёлам не, балки ин ҳақиқат аст. Пас, зинда будани бадтар аз маргро чӣ хоҳам. Раҳоиро танҳо дар марг мебинам.

Аз ин лиҳоз пеш аз дақиқаҳои охирини зиндагӣ, ки дар ихтиёр дорам, номаро барои ту менависам. Метавонам ин номаро нанависам ва аз дунё бе ҳеҷ ёдмоне равам, аммо ба хоҳири шояд ҳамчун ман роҳгумзадагону фирефтагон қиссаи талхамро ҳикоят карданиам.

Гуноҳи ман бахшиданӣ нест. Ҳа, на ин ки ба ту, балки ба падару модар, ба деҳаи нозанинам доғи маломату надомат овардам. Ту ба касе метавонӣ, хонадор шав. Аз ман бадтарин зан дар дунёи равшан вучуд надорад. Ҳастии ман мумкин аст бадбахтиҳои зиёд биёрад. Метавонӣ дар рӯзи дафни ман иштирок накунӣ. Мехостам аз ту узр бипурсам, лекин медонам, ки гуноҳамро намебахшӣ. Ох, чаро ба ҳаёти хушбахтона оташ задам, Файзали!

Такроран мегӯям, ки маро набахш, зеро ман, ғайр аз он ки ба ту хиёнат кардам, боз қотили фарзанди бегуноҳи ту низ ҳастам. Марги тифле, ки ҳоло дар батни ман аст, хиёнати дигарест ба ту, шояд то ин вақт ин хиёнатро намедонистӣ...»

Нома бо чунин нигоштаҳо поён ёфта буд:

*Эй нома гувоҳи рӯзи гамдорам бош,
Шарҳи алами дили пурозорам бош.
Рузе, ки маро ба гӯри тор бигзоранд,
Ҳар сол ба ин рӯз азодорам бош!*

Рӯзи дафнаш ман нарафтам, лекин тамоми шаб дар фикр фуру рафтаву хобам набурд.

Нисфи шаб, ки моҳтобӣ буду хеле равшан, сӯи қабристон роҳ пеш гирифтам. Назди турбати хокаш нишаста ба фикр ғарқ шудам ва ангуштамро ба болои хоки гӯраш бурда, навиштам, «БЕВАФО»

Аз рӯзи вафоти ӯ шаш сол сипарӣ шуда бошад ҳам, ман ҳоло оиладор нашудаам. Ба хоҳири он, ки ӯро дӯст медоштам, пинҳонӣ сари гӯраш меравам ва ҳар дафъа навиштаҷоти «БЕВАФО»-ро бо чӯбчае аз нав равшан месозам...

Мошин роҳро ҳамано кӯтоҳ мекард ва садои чархҳои он кадом як мароми ғамангезро ба гӯш меовард.

Оре, ин ҳикояти ғамангез мисли нолаи ошӯфтае дар самои хотирам лангар партофт ва то имрӯз гоҳ-гоҳ мисли афсонаи кӯҳнае такрор мешавад ва занги дилро мезудояд.

ҚИССАИ НИГОРИ НОКОМ

Солҳои пеш аз Инқилоби Октябр оилае аз шоҳзодагони мавзеи Дарвоз ба воситаи собиқ ноҳияи Даштиҷум ба яке аз деҳаҳои хеле дурдасти он – Руботингач кӯч мебандад Баъд аз ду- се соли иқомат карданиш дар ин деҳа, поёнтар аз он ҷоеро, ки Шаҳри паст меномиданд, қалъачаи боҳашамате бино месозад ва зиндагиашро дар ин макон давом медиҳад.

Вай се писар ва як духтари 16 сола дошт. Духтарашро Нигор ва писаронашро Зулфиқор, Худоёр ва Бахтиёр мегуфтанд. Духтар ҳамеша дар ҳалқаи муҳосираи зулмот буда, аз озодӣ тамоман маҳрум буд. Ҳаёташ ба тамом дар дохили ҳамон чор девори баландиаш 3-4 метри маҳбасмонанд мегузашт. Ҷавоне дуртар аз қалъа зиндагӣ мекард. Рӯзе моҳи июл барои тут хӯрдан ба дарахти тути назди қалъа мебарояд. Чашмаш ба дохили қалъа афта духтареро мебинад, ки чашм бо рӯмоле пӯшида ба рӯбучини ҳавлӣ машғул аст. Ба сураташ дил дода ошиқи ӯ мегардад.

Рӯзҳо пайи ҳам мегузаранд «Тутхурӣ»-и ҷавон, ки 23 сол дошт, қариб ҳар рӯз такрор меёфт. Ниҳоли муҳаббаташон пайваст мехост. Писар бо ин мақсад ба хонаи Нигор хостгор мефиристад, вале падари духтар розӣ намешавад. На ин ки розӣ намешавад, балки ба номи хостгор фиристодагон таҳқиру дашномҳо дода миёни ду қавм низоъ ба вучуд меорад. Зиддияту муноқиша рӯз то рӯз зиёд гардида, байни аъзоёни алоҳидаи оилаҳо ҷангҳои тан ба тан сар мезанад. Духтар роҳҳои шикасти падар ва бародаронашро ба Асрор мефаҳмонад.

Асрору падараш бо ин восита чанд муддат ғолибият ба даст оварда, падар ва бародарони Нигорро ба қатл мерасонанд.

Дар ин асно муҳолифони қавми Асрор зиёд гардида зиндагии минбаъдаи онҳоро душвор ва хатарнок месозанд. Гурӯҳи алоҳидаи мардум Асрорро «қотили диёр» ном бурда, таҳдид ба куштаниш мекунанд. Асрор роҳи халосӣ ҷуста як пагоҳи солеҳони моҳи июн аспи хоназодашро гирифта Нигорро савор мекунад ва ба тарафи деҳаи Амрутихам мегурезад. Тақрибан се фарсанг роҳро тай намуда бо ҷӣ андешае аспашро аз рафтани боз медорад. Аз асп аввал Нигорро фуруварда пас худаш низ мефарояд. Аз ин амали Асрор Нигор хайрон гашта

мунтазири чӣ кор кардани Асрор мешавад. Асрор ғайричашм-дошт ба Нигор бо қаҳру ғазаб хитоб менамояд: - Ман ба порсоию покдомании ту шубҳа дорам. Агар чунин намебуд ба падару бародарони худ хиёнат намекардӣ! Роҳҳои ба қатл расонидани падару бародаронатро ту ба ману падарам фаҳмондӣ! Шахсан худи ман зомини марги падари ту гардида 4-5 кордаш задам. Ҳатто бародаронат, ки дар ин мочаро ҳеҷ дасту гуноҳе надоштанд, қурбони ин ҳаводис гардиданд. Модом, ки ба падару бародарони худ хиёнаткорӣ, пас ҳеҷ гоҳ ба ман низ вафодорӣ намекунӣ! Ин суханҳоро ба итмом расониду кордро ба бадани Нигор зад. Нигори кордхӯрдаю дар талвасаи ҷон бо ҳарос ба Асрор фаҳмонидан мехост:

— Охир ҳама ин амалҳоро ман бо хоҳишу майли ту ва муҳаббати якдигар кардам. Агар хиёнату хато бошад, пас хиёнаткору хатокор ман танҳо нестам... Орзуи дерину ширинамон, ки ба висоли ҳамдигар расидан буд, кучо мемонад?

Боз чиҳо мегуфт, аммо... Асрор чизеро шунидан намехост. Чашмонаш ба гурги хашмгине монанд буд, ки танҳо даронидану хуншор кардани тӯймаи худро дошт. Нигор бошад дами кордро бо дастони ларзонаш, ки хун аллақай пероҳанаширо рангин карда буд, маҳкам медошт, аммо Асрор бо бозувони бақуввати худ кордро аз дасти Нигор кашида гирифт. Корд гӯшти ангуштони дасти духтарро то устухон пора кард. Ба ин нигоҳ накарда Асрор паси ҳам ба бадани Нигор чанд корди дигар зад. Нигор беҳуш гашту аз муқобилият нишон додан монд. Ба замин афтоду хомӯш гашт. Асрор ўро мурда пиндошту ба асп савор шудан хост. Ин лаҳза Нигори ба хоку хун оғушта бо азобе нимҳез шуду ба Асрори гургсурати гурезпо рӯ оварда бо ҳасрат гуфт:

*Ман духтари Шохқубоди Шаҳрипастам,
Ман хоҳари Зулфиқори кавги мастам.
Ту корд задӣ бар чигару бар дастам,
Э войю дарег, ба қотиле дил бастам.*

Бо шунидани ин суханон Асрор боз бештар дар ғазаб омад ва хост, ки Нигорро то ҷонаш пурра баромадан корддӯз созад,

аммо омада истодани ду марди харсавор дар масофаи наздик ўро аз раъйаш боздошт. Асрор дарҳол ба аспаш савор гашта сӯи Афғонистон равон мешавад ва дигар барнамегардад. Харсаворон Нигорро дар ҳолати мудҳиш дарёфтанд. Вай бо душвории зиёд ва канда-канда ба он мардҳо воқеаи гузаштаре мефаҳмонад. Нигор бо шаҳодати мардон болои алафзори тару тозаи назди чашмаи Чӯшони роҳи пиёдагарди миёни мавзеи Тагнову ноҳияи Шӯрообод аз олам чашм мепӯшад. Он ду мард, ки худ мусофир будаанд аз деҳаи Арзанҷӣ, ки наздик ба онҳо буд, бел оварда, Нигорро дар ҷойи воқеа гӯронданд...

Аз ҳамон вақт сар карда то имрӯз ин қисаи ғамангез вирди забонҳост. Ҳар кас ба ин фоҷиа аз нигоҳи худ баҳо медиҳад. То ханӯз касе аз асрори аниқи ин воқеа воқиф нест. Дар ҳақиқат марги Нигору амалҳои Асрор ҳар касро дар ҳайрату ангушти ҳайрат ба даҳон бурданро мемонад.

Банда ҳам борҳо аз назди гӯри Нигори ноком гузаштаам ва то имрӯз ба хулосае наомадаам, ки аз Асрору Нигор кӣ гунаҳкори асосист?

Дафъаи охирин соли 1997 хангоми аз ҳамон пайраҳа ва гӯри духтари 17 сола – Нигор гузаштан андаке таваккуф намуда мисраҳои зеро дар дафтарчаам қайд намудам:

*Ҳайрон манам, ки ҳуди Асрор кӣ ҳаст?
Маъноӣ ба корд куштани Нигор чӣ ҳаст?
Болои гӯраш бипарто сангу андеш,
Хулоса барор аз ин ду айбдор кӣ аст?*

Зиндагиномаи ишқи нокоми Нигор боз солиёни зиёде миёни мардум боқӣ мемонад. Одамон аз паҳлӯи қабри гулпӯши ӯ нигариста ангушти ҳайрат мегазанд. Зеро дар сари қабр лолаҳо мисли хуни рехтаи вай арғувонӣ гашта, розгӯй доранд. Рози дили Нигорамро ба имрӯзиён нақл кардан мехоҳанд.

Июли соли 1997.

ГУНАҲКОР КИСТ?

Охирҳои фасли зебои сол-баҳори нозанин зиннатбахши табиати нозпарвар буд. Ҳар тараф ки нигарӣ, дарахтони сабзгуни ғӯрабаста дар парвариши хоммеваҳои худ сархаму пурборанд. Гӯё ки ҳама ҳушу ёдашон ба тифлакони дар канор хобидашон банд аст ва модарона дилсӯзӣ доранд...

Ана дар ҳамин айём рӯзе бо мошинаи шахсиям ба ноҳияи Маскав сафари хизматӣ доштам. Баъд аз анҷоми мақсади сафар вақти бозгашт дар баромадгоҳи ноҳия, ки бо ҳукми замон истгоҳи ғайрирасмӣ мусофирон буд, расида, чашмам ба ду шиносам, ки солҳои зиёд ба дидорашон мушарраф нагардида будам, афтод. Мошининамро дар канори роҳ боздошта ба пурсупос ва дидорбинияшон шитофтам.

Дар баробари шиносҳои деринаи ман боз тахминан 40-50 нафар мусофирони дигар дар ҳар гӯшаю канори истгоҳ, ки мунтазири омадани автобусҳоро доштанд аз ҳар хусус байни худ сӯхбату гуфтугӯ менамуданд.

Аз канори шарқии истгоҳ, ки беморхонаи марказии ноҳия воқеъ аст як мард ва як зане, ки дар бағал тифли навзод дошт, меомаданд, ранги заъфаронӣ, чашмони чӯкида ва лабони камхуни паридарангаш гувоҳи беҳолу бемадории ин занро нишон медод. Аммо марди ҳамроҳаш, ки шавҳари ин зан будааст, бар рағми ин беҳолу бемадории зан бо садои хеле баланду гӯшхарош ва беақлонааш чунин дод мезад:

— Дигар духтарҳоят басанда набуданд, ки боз духтар зоидӣ! Э..! Аз афту башараи худату духтарҳоят безорам! Гум шав, дигар ба хонаи ман нарав! Ту барин занро дигар дар хонаи ман чой нест! Остонаи дарамро ҳаром нақун..!

Ин лаҳзаҳо зан ба он гунаҳгороне шабоҳат дошт, ки дар панҷаи ноҳақиҳо гирифтору бо далелҳои ноҷо мучрим карда мешуд.

Тамоми ҳушу ёди ҳозирбудагон ба ин мочаро банд гардид. Ҳама ба ҳарфҳои ноҷо ва беақлонаи мард гӯш андохта, нисбат ба вай ҳисси нафрату адоват баён намуда, нокасу номардаш мехонданд.

Чавонзан бо он, ки худ хастаҳоли касалманд буд ба суханҳои аблаҳонаи шавҳари беақлу ночавонмардаш бо сари ҳаму сукути тулонӣ ҷавоб медод.

Мард он қадар, ки тавонист суханҳои пасту баланд ва носазояшро ба сари ин бечораи муштипар рехт, гуё дилашро холӣ кард, вале зан суханҳои қабеху носазои шавҳарашро дигар намешунид, балки шунидан намехост. Шояд гуфтан мехост, ки «ҷавоби аблаҳ сукут». Зан чун мард метавонист бо садои боз ҳам баландтару қабехтар ҷавоб диҳад ва фаҳмонад, ки:

— Эй марди номард! Магар ман қудрати он дорам, ки бо хоҳиши дили ту ё худ тавонам дар офариниши фарзанд мустақилу озод бошам ё худ ихтиёр дар дасти ман аст. Агар чунин мебуд ҳар сухани носазоятиро мардона мебардоштам. Аммо бидон, ки ин қудратро натанҳо ман, балки ҳеч зан дар олам надорад.

Чун зан медонист, ки ба нофаҳм сухан ҳайф аст, ӯ хомӯш буданро авлотар медонист.

Мусофирзанае, ки синну солаш ба ҷо расида буду аз гармию сардии рӯзгор бохабар ба мард рӯ оварда гуфт:

— Ба неъматӣ додаи Худо ношукр мабош. Мардумони зиёде дар орзуи фарзанду ба нохуни пояш зор умр ба сар бурдаанд, аммо комёбаш нагаштаанд. Ва дар орзуи ин неъматӣ ширин ҳасрат ба гӯр бурданд. Ношукрӣ ва носипосӣ кӯру чавонмаргат месозад...

Аз ин мочаро дили ҳама хунин буд. Маро низ ҳисси меҳру шафқат ва дилсӯзӣ ба он муштипар ва нисбат ба шавҳари беақлу номардаш ҳисси ғазабу нафрат боло гирифт, беихтиёр ба ёдам фармудаи шоир омад, ки шояд маҳз ба ҳамин қабил мардон таъкид бошад:

*Машав гамгин агар духтар бизодӣ,
Ки аз духтар бувад пайваста шодӣ.
Басо духтар, ки соҳибтоҷ гардад,
Ба пешаш сад чавон мӯҳтоҷ гардад.*

Баъд аз чунин мочарои ғамангезу нафратзо дигар касе ҷуръати сухан кардан бо он мард надошт. Барои паст кардани

шиддати мочаро назди он мард рафтан хостам. Дӯстони деринаам маро аз ин амал боздоштани шуда мегуфтанд, ки мабодо Шуморо низ...

Худро омодаи ҳол намуда, назди он мард рафтам. Салом дода узри ташвиш кардам, ўро ба гӯшае бурда маслиҳат додам, * аз рафтору амалҳои бечояш сухан гуфтам. Таъкид кардам, ки агар ором нагардад, чораи дигар меандешем. Баъди ин маслиҳат ў ба гӯшае рафта ором нишаст.

Завҷаи аламзадааш дар ҳолати хеле вазнину бемадорӣ ба дарахте таъя зада донаҳои ашки чашмони ҳазинашро бо нӯги рӯймол тоза намуда ба тифли навзоду аз дарду алами ин лаҳзаина, ки аз боиси ў сар задаасту инро ў эҳсос наметавонад кунад, сина мемаконд.

Ба хотири ин тифли маъсум модар талху дилсӯз мегирист, аммо бесадо.

Автобусе, ки ба тарафи колхозии «Киров» ва «Ленин» мерафт, омад. Мусофирон як-як ба он савор шуданд. Аз ҳама охир он мард ба автобус наздик шуда рӯ сӯи завҷааш намуд ва боз такрор кард:

— Савор машав. Дигар ба хонаи ман маё!

Автобус ба роҳ даромад. Зан рухсараҳои заъфарону лабҳои аз шиддати ҳарорати баланд парсингбастаи худро бо сели ашки гамрези чашмони чакидааш мешусту мешуст...

Баъди аз назарҳо ғоиб гардидани автобус бо ду-се зани солхӯрдаи мусофир, ки ба тарафи дигар равон буданд, назди он чавонзани хайрону хайратзада рафтем. Ўро дилбардори намуда бовараш кунонидем, ки ин эҳсосоти лаҳзавию гузарост.

Ба ў рӯ оварда гуфтам, ки туро дар мошинаи худам бурда ба хонаат м ерасонам. Ў дар аввал аз бадрашкии шавҳараш ёд оварда розӣ нашуд. Баъд ба насиҳату маслиҳатҳои занҳои ҳамроҳам чӣ хулосае баровард, ки ба рафтан розӣ шуд.

Ўро то сарғаи деҳашон бурда расонидам. Раҳораҳ меандешидам, ки чи таззодҳо ва чӣ рангҳову махлукҳое дорад зиндагӣ.

Баргашта омадам, аммо кӣ будани он марди ношукру тақдири он чавонзанро намедонам, ки чӣ шуд!

Вақти бозгаштанам ба осмон нигаристам, хуршеди оламтоб
аз паси теғи ғафсу торик бо хандаи равшанзо оҳиста-оҳиста
берун мебаромад.

Дарахтони ғӯрадорӣ ғӯрабастаи охирмоҳи фасли зебои сол-
Баҳори нозанин дар парвариши хоммеваҳои худ сархаму
сабзгунанд...

ЁРӢ БА ЗАНИ МУҲОЧИР

20-августии соли 2002 соати 12⁰⁰ аз ҷойи қор баромада барои хӯроқи нисфирӯзӣ сӯи хонаам равон шудам. Дар рӯ ба рӯи идора занеро дидам, ки се кӯдакро бо пойҳои урӯн ва танҳои нимбароҳна кашола карда мебурд. Маро дидан замон истод. Чун ба наздаш расидам салом дод ва суол кард:

— Ёрдампулии бекории маро кай медахед, то барои кӯдаконам ақаллан пойафзол гирам. Ба наздикӣ ба ноҳияи Бишкент кӯчида меравам.

Ҷӯро аз сабаби ба идора ҳар сари чанд вақт омаданаш, мешинохтам. Зани камбизоати бешавҳар(шавҳараш вафот карда буд), дар хонаи падараш сукунат дошт. Аҳволи ӯ ва кӯдакони бараҳнаашро дида фармудаи Носири Хусрав

*Чу марҳам хастаро роҳатрасон бош,
Ба сахтӣ чораи бечорагон бош!*

ба ёдам расид.

Ба ӯ таклиф намудам, ки ҳамроҳи кӯдаконаш ворида мағозае, ки 14-15 метр дурӣ дошт, гардад. Аз фурушанда илтимос намудам, ки барои ҳамаи кӯдаконаш пойафзол ёбад ва хоҳиш ҳам кардам, ки шарм накарда то андозае барои кӯдаконаш чизу чора гирад. Пас ба ӯ боз 20 сомони дигар додам то барои ғизои дурӯзаашон чизе хоҳад, бигирад. Аз фурушанда дар танҳои хоҳиш кардам, ки аз рафти воқеаи шудагузашта ба касе сухане нагӯяд, зеро некӣ набояд овоза гардад.

Соати 15⁰⁰-и ҳамон рӯз ду нафар ҷавон ворида утоқи қориам шуданд (Банда ҳоло директори маркази шуғли аҳолии н. Шӯрообод ҳастам). Худро шинос намуда, яке аз онҳо номашро Сайвалӣ гирифт, нақл намуд, ки соли 1989 дар омӯзишгоҳи касбӣ-техникии рақами 17 ноҳияи Москва, дар давраи директори ман таҳсил мекардаасту дар имтиҳонҳои хатмкунӣ аз сабаби касалии вазнин будани падараш иштирок карда натавонистааст. Ба гуфти Сайвалӣ ман аъзоҳои комиссияи имтиҳониро чамъ намуда ӯро аз нав имтиҳон гирифта соҳиби диплом шудаасту ҳамин диплом сабаби бою давлатманд гаштани ӯ гардидааст. Инро Сайвалӣ некии фаромӯшнашаванда шумурда,

имрӯз яъне, баъд 13 сол назди ман омада мехостааст, ки дар баҳои он некии ман некие бикунад. Маҷбурам месохт то маро ҳамроҳаш ба шаҳри Кӯлоб гирифта барад ва ба миқдори 100 доллари амрикоӣ сару либос харида диҳад. Ман ба ӯ сипосгузорию зиёде карда барои рафта натавоништанам ба шаҳри Кӯлоб узр хостам. Такроран хоҳишу илтимоси зиёде кард, ки ӯ мехоҳад манро мувофиқи дилаш либос пӯшонад.

Илоҷи дигаре набуд. Гуфтаву хоҳиши Сайвалиро ба ҷо овардам. Дар бозгашт аз шаҳри Кӯлоб Сайвалӣ, ки бачаи бофарҳанг менамуд ин байтҳоро аз ашъори Мавлонои Балх раҳорах ёдоварӣ мекард:

*Рав некӣ кун, ки даҳр некӣ донад,
К-ӯ некиро зи неқувон настонад.
Мол аз ҳама монад, аз ту ҳам хоҳад монд,
Он беҳ, ки ба ҷои мол некӣ монад.*

Пеш аз хайрухуш бо Сайвалӣ ёрии ба зани муҳочир кардаамро нақл намуда илова кардам, ки ин тӯҳфаҳои додаат шояд дар ивази он хайри пеш аз нисфирӯзӣ кардаи ман бошад. «Шояд»-гуфт Сайвалӣ ва фикри манро ҷонибдорӣ намуд.

Ана ҳамин тавр зиндагӣ гардишҳои зиёде дорад. Баъзан тазодҳои ҳаёт дар рӯзгори инсонӣ аз хеш нақше ба ёдгор мегузорад. Ин нақш мисли амале, ки онро некӣ меноманд, роҳи одамиро мунаввар месозад. Шахсро ба қуллаи умеду орзу мерасонад.

ҲАМДАРДИИ ҲАМНОМАМ

Моҳи апрели соли 1973 нохост бемории зардпарвин шуда дар шифохонаи ноҳияи Москва маро бистарӣ карданд. Рӯзҳои аввал касалиям чунон авҷ гирифт, ки куртаи тағпӯшам, ки аз сони сафед буд, тамоман зард мегашт ва ҳар пагоҳӣ онро иваз мекарданд. Дар утоқи алоҳида маро муолиҷа намуда касеро наздам даромадан намегузоштанд, хабаргирон фақат аз тирезаи нимроғ пурсупос карда баргашта мерафтанд. Касалиям хеле дуру дароз кашид. Чил шабонарӯзро дар касалхона гузаронидам. Мудири шӯъбаи касалиҳои сироятӣ Зоя Ахмедовна таъкид мекард, ки ҳоло табобатат давом мекунад.

Рӯзи чилу дуюм ба ҳучраи хобам мӯйсафеди лоғару аз шиддати дард беҳушERO оварданд, ки ҳам номи ман, Расулов будааст. Ӯ мадори гап задан ва паҳлу гаштан надошт. Бемориашро пизишкони ташхис намуда дорую сӯзандорухоро паси ҳам гузаронидан гирифтанд. Қариб 8-9 рӯзи аввал чашмонашро тамоман намекушод. Ҳамшираҳои шафқат ҳар гоҳ, ки воридаи утоқи мо мешуданду савол медоданд, ки кадоми мо Расулов. Ман бо дили нохоҳам ба тарафи мӯйсафед ишора мекардам, зеро муддати зиёди муолиҷа тамоми баданам аз зарби сӯзандору дардманд шуда буд. Сӯзандорухои барои ман таъиншударо низ ба бадани мӯйсафед, ки ӯ ҳам касалии зардпарвин буд, мегузарониданд.

Фикр мекардам, ки шояд дорую давоҳои зиёд тезтар ба пояш хезонад, ба ин тариқа бадани ба тамоми маҷрӯҳи ман ҳам каме дам мегирӣфт.

Баъди рӯзи 8-ум мӯйсафед ба гап даромад. Тарафи ман нигаристу гуфт:

— Писарам ин чӣ балост. Касалхона соҳиб дорад ё не. Ман нисфи умрамро дар касалхона гузаронидам, аммо чунин балою сӯзандоруи зиёдро надида будам, ба табибон гӯед, ки маро бо зарби сӯзандорухо куштанианду...

— Бобочон, дардатон вазнин аст. Шуморо аз ҷанги аҷал раҳо дода истодаанд. Агар Шуморо чунин муолиҷа намекарданд, ҳаётатон дар хатар буд, - гуфтам ба ӯ ва бовараш кунонидам, ки албатта пизишкони барои кам кардани сӯзанзанӣ таъкид мекунам.

Илочи дигаре набуд, минбаъд сӯзандорухоямро худам қабул кардан гирифтам, ки онҳо ҳам дар шумор хеле кам монда буданд. Мӯйсафед сиҳату саломат шуда баъди 18-умин рӯзи хобаш ўро руҳсати рафтан доданд. Қарз намонад гуфта пеш аз хайру хуш, ки мӯйсафеди хуштаъб буд, гуфтам:

— Бобочон маро бубахш! Рӯзҳои аввали бистарӣ буданат ман ба ҳамшираҳои шафқат ишора мекардам, ки сӯзандорухои барои ман таъиншударо ҳам ба бадани ту гузаронанд, зеро дардат вазнин буд. Фикр мекардам, ки ин роҳи беҳтари сиҳатшавӣ аст. Агар инро ба таври дигар фаҳмед аз шумо узр мецоҳам.

— Писарам Шумо дар бистари беморӣ доимо ба ман ғамхорӣ зоҳир менамудед, маро берун ва даруни утоқ бурда меовардед. Ҳатто сӯзандорухои ба худатон таллуқдоштаро низ барои ман бахшидед. Аз Шумо хеле миннатдорам. Илооҳим шифо ёбеду тезтар ба хона баргардед. Дар паноҳи Худо бошед»- гуфта дуоям дод. То баромадгоҳи касалхона гуселаш кардам.

Пас баргашта ворида утоқи беморӣ шудаму андешаи дурударозе намуда рубоии зеринро навиштам:

*Аз баҳри савоб агар хатое кардам,
Шояд на хато, балки давое кардам.
Дар дафтари аъмол гуноҳам хонанд,
Пас роҳи сафеди худ сиёҳе кардам.*

Маро низ баъди чанд муддати муолиҷа, ки сиҳату саломат гашта будам, руҳсати ба хона рафтан доданд, дуои ҳамномам, мӯйсафеди нуронӣ ҳамон дар гӯшам якзайл садо меод: илоҳӣ, барака ёбӣ писарам...

ПОДОШИ ХАЙР

Сентябри соли 1982 манро директори мактаби миёнаи №33 ноҳияи Москва таъин намуданду моҳи апрели соли 1983 ба курси думоҳаи мукамалкунии вазифаам ба Донишгоҳи омӯзгории ш. Душанбе фиристоданд. Рӯзҳои истироҳатиро дар ин давра барои навиштан ва ислоҳи нуксонҳои рӯзҳои дарсӣ сарф менамудам. Баъзан пайи камбудихои рӯзгор ворида мағозаҳо мешудам.

Як рӯзи якшанбе ворида Уневермаги марказӣ шудаму то нисфирӯзӣ тамошо намудам. Вақти хӯроки нисфирӯзӣ ба ошхонаи парҳезӣ, ки тақрибан 150-200 метр аз Уневермаги марказӣ дурӣ дошт, даромадам. Баъди 20-25 дақиқаи навбатпойӣ хӯрокро гирифта барои ҷойи нишаст, ки ошхона хеле серодам буд, ба ҳар гӯшааш назар дӯхтам. Чашмам ба мизе афтод, ки ду нафар зани рус хӯрок мехӯрданду дар паҳлӯяшон курсии зиёдатие менамуд. Рафта иҷозат пурсида нишастам. Ҳама машғули хӯрокхӯри будем. Ногоҳ писарбачае наздам омаду гуфт:

— «Дядя, дай десять копеек, я очень голодный». Ӯ баъди ихзори гуруснагиаш аз шарм суп-сурх шуда, дар чашмонаш катраи ашк пайдо шуд ва то даме, ки ман аз кисаам 20 тин баровардам, ӯ чанд маротиба пайи ҳам бахшиш мепурсид.

Занҳои дар паҳлӯи ман буда сарзанишам менамуданд, ки чаро ту ин тавр мекуни?! Ана ҳамин тавр мо наврасону кӯдакнро берун аз одоб менамоем. Ба ин кор онҳоро одат мекунонем. Ту бояд ба ӯ тин намедодӣ. Ман дар ҷавоб ба онҳо гуфтам:

— Надида истодаед, ки писарбача гурусна аст, эҳтиёҷ ба хӯрок дорад. Ман касби омӯзгори дорам ва ҳолати рӯҳии ӯро хеле хуб дарк менамоем. Маълум аст, ки ин писарбача ҳар рӯз не, балки бори аввал барои рафъи гуруснагиаш ин корро карда истодааст. Ин ҳолати ӯро аз ҳаракатҳояш бараъло пай бурдан метавон. Маро дуруст фаҳмед.

— Не, шумо ҳамин қадар фаҳмиш доред. Бояд ба вай тин намедодед. Вассалом!

Худ ба худ меандешидам, магар, онҳо фарзанд надошта бошанд ва қаҳролуд аз ҷоям хеста ба писарбача, ки дар навбати хӯроқгирӣ меистод, боз як сӯми дигар додам. Ин ҳолатро, ки

занҳо пурра мушоҳида мекарданд, дар ғазаб шуда бо қаҳр сӯям нигариста аз ошхона баромада рафтанд.

Баъди хӯрдани хӯрок дар ҳолате, ки аз ҷоям хестан мехостам писарбача дар дасташ косаи хӯрок сӯям омад. Ӯро таклиф намудам, ки ҳамроҳи ман шинад.

Ӯ наздам нишаст ва оҳистаю боадабона хӯрок мехӯрд. Бо ӯ сӯхбати тӯлонӣ доштем. Маълум шуд, ки падараш дар касалхона буда, модараш як моҳ пеш аз дунё гузаштааст...

Ҳангоми хайру хуш 5-6 қадам аз қафоям омаду баргашт ва боз ба хӯрокхӯрӣ машғул шуд. Замоне, ки аз ошхона берун мешудам ҳаво сим-сим меборид. Қатраҳои боронӣ дар тунукаи болои дар чамъ шуда бо суръати тез ба замин мерехтанд. Об ба паси калаам нарезад гуфта, гиребонамро боло бардошта сарамро паст гирифта равон шуданӣ будам. Ҳамин лаҳза қоғазӣ сурхеро болои оби ҷӯйборча дидам, ки ба 10-сӯма монанд аст. Хато накардам, қоғазро бардошта дидам, ки 10-сӯма хаст. Тозаш намуда хостам, ки баргашта ба ҳамон писарбача бурда диҳам. Вале андешае маро боздошт ва аз раъйам баргаштам.

Аз он ки ӯро 1 сӯму 20 тин додам дар насибаш будааст ва аз додани он худро шоду хуррам медонистам ва аз он, ки ман 10-сӯм ёфтам шояд дар ивази ҳамон хайр буд, ки ба ман Худо дод. Пас мисраҳои зеро замзама карда сафарамро давом додам:

*Даҳ мадеҳу як бидеҳ аз сидқи дил,
Як бидеҳу даҳ баробар гашта гир.*

Апрели соли 1983.

М У Н Д А Р И Ч А

Ба ҷои сарсухан 3

Аз дафтари назм

Эй ватан	6
Ватан	7
Гунҷаи нашкуфта бечон	8
Қалам	9
Дар васфи падарам	10
Дар 90-солагии модарам	11
Дар рӯзи шастсолагиам	12
Маънои номи ман	15
Дар боби ҳамсар	16
Навҳае дар марги ҳамсарам Ҳафиза	17
Сари гор	19
Дар ин дунё фақат хоҳӣ вафо кун	21
Дар боби мизбону меҳмон	23
Ҳавои арҷ кун	24
Дӯсте доштам	25
Писарҷон, аз падар амре ба ҷон гир	26
Насихат мекунам инак ба ёрон	27
Сад дареғи ҷӯча, бо санҷоб рафт	28
Ҳосили ғам шод боду шод бод	29
Дар боби мусофират	30
Сарнавишт	31
Эй Саъба, рухат...	32
Ашк	33
Ато кун	34
Дар сӯғвории дӯстам Машафо	35
Дар сӯғвории дӯстам Холмад	36
Резаҳо	37
Ахтарпора ва рубоихо	51
Ғазалҳо	142
Ба ҳар ҷое, ки коре иштибоҳ аст	142
Дареғо, номдорон хор гаштанд	143

Бинед даври гардун, чои дигар надорад	144
Давлати кас аз азал фарзанд буд	145
Яке бо гушту равған мекунад зист	146
Гар ту розӣ нестӣ аз кори мо	147
Гар адаб дорӣ ба номат ошиқам	148
Дида будам кас, ки бо нокас нишаст	149
Ачаб даврест, раҳбарҳо ба доро ошно бошанд	150
Кучо доро калиди зар ниҳодаст?	151
Халқаро нест аввалу охир	152
Одами дорои дунро зарби давлат куштааст	153
Бин чӣ сон бому ҳаво дорад ҳаёт	154

***Аз дафтари наср
(Ҳикояҳои воқеӣ)***

Андешаҳое, ки дарё мешаванд	156
Сайлигул ва мор	162
Бевафо	167
Қиссаи Нигори ноком	176
Гунаҳкор кист?	180
Ёрӣ ба зани муҳочир	184
Ҳамдардии ҳамномам	186
Подоши хайр	188

Китоб бо тамғаи нашриёти «Адиб» нашр шудааст.

Расул Собир

ФАРЁДИ ДИЛ

Муҳаррири назм *Сайидалӣ Маъмур*
Муҳаррири наср *Маҷид Салим*
Тарроҳ *Фарҳод Раҳимов*

Ба чопаш 10.01.2004 имзо шуд. Андозаи 60x84^{1/16}. Коғазӣ офсети №1. Чопи офсетӣ. Ҷузъи наشريю ҳисобӣ 12,0. Адади нашр 300 нусха. Супориши №21.

Нашриёти «Адиб»-и Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон.
734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 37.

ҶСШК «Матбуот»-и Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон.
734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 37.